

Lovforslag nr. L 152. Fremsat den 31. januar 2001 af kulturministeren (Elsebeth Gerner Nielsen)

Forslag

til

Museumslov

KAPITEL 1

Formål

§ 1. Lovens formål er at fremme museernes virksomhed og samarbejde med henblik på at sikre Danmarks kultur- og naturarv samt adgang til og viden om denne og dens samspil med verden omkring os.

Stk. 2. Medmindre andet er fastsat, finder lovens regler anvendelse på de statslige museer under Kulturministeriet og på de statsanerkendte museer, der modtager statstilskud efter loven.

§ 2. Gennem indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling er det museernes opgave

1. at virke for sikring af Danmarks kultur- og naturarv,
2. at belyse kultur-, natur- og kunsthistorien,
3. at udvikle samlinger og dokumentation inden for deres ansvarsområde,
4. at gøre samlinger og dokumentation tilgængelig for offentligheden og
5. at stille samlinger og dokumentation til rådighed for forskningen og udbrede kendskabet til forskningens resultater.

§ 3. Museerne samarbejder med henblik på fremme af de opgaver, der er nævnt i § 2.

KAPITEL 2

De kulturhistoriske museer

§ 4. De kulturhistoriske museer belyser forandring, variation og kontinuitet i menneskers livsvilkår fra de ældste tider til nu.

§ 5. Nationalmuseet er Danmarks kulturhistoriske hovedmuseum, jf. §12. Museet har til opgave at belyse Danmarks kultur og verdens kulturer og deres indbyrdes afhængighed.

Stk. 2. For dansk kulturs vedkommende skal museet anlægge og opretholde repræsentative samlinger.

Stk. 3. Museet skal synliggøre og perspektivere samlingerne ved deltagelse i internationalt samarbejde.

Stk. 4. Museets samlinger danner grundlag for forskning og for museets alment oplysende virksomhed.

Stk. 5. Museet varetager de arkæologiske undersøgelser efter kapitel 8, som ikke af kulturministeren overdrages til andre museer.

KAPITEL 3

Kunstmuseerne

§ 6. Kunstmuseerne belyser billedkunstens historie og aktuelle udtryk samt dens æstetiske og erkendelsesmæssige dimensioner.

§ 7. Statens Museum for Kunst er Danmarks hovedmuseum for billedkunst, jf. §12. Museet har til opgave at belyse den danske og udenlandske billedkunst, fortrinsvis fra den vestlige kulturkreds efter år 1300.

Stk. 2. For den danske kunsts vedkommende skal museet anlægge og opretholde repræsentative samlinger.

Stk. 3. Museet skal synliggøre og perspektivere samlingerne ved deltagelse i internationalt samarbejde.

Stk. 4. Museets samlinger danner grundlag for forskning og for museets alment oplysende virksomhed.

KAPITEL 4

De naturhistoriske museer

§ 8. De naturhistoriske museer belyser naturen, dens udvikling, nutidige miljø og samspillet med mennesket.

§ 9. Zoologisk Museum, Geologisk Museum og Botanisk Museum under Københavns Universitet udgør, sammen med Botanisk Have under Københavns Universitet, Statens Naturhistoriske Museum, og udfører hovedmuseumsopgaven inden for det naturhistoriske område, jf. § 12. Museerne har til opgave at belyse naturen fra dens oprindelse til vor tid.

Stk. 2. For den danske naturs vedkommende skal museerne anlægge og opretholde repræsentative samlinger.

Stk. 3. Museerne skal synliggøre og perspektivere samlingerne ved deltagelse i internationalt samarbejde.

Stk. 4. Museernes samlinger danner grundlag for forskning og for museernes alment oplysende virksomhed.

KAPITEL 5

Statslige museer

§ 10. De statslige museer, herunder hovedmuseerne, deltager i det nationale og regionale samarbejde med de statsanerkendte museer, jf. kapitel 6. De udarbejder arbejdsplaner, som hvert 4. år indsendes til vedkommende museumsråd, jf. kapitel 7, og til kulturministeren.

§ 11. De statslige kulturhistoriske museer og kunstmuseer indberetter løbende genstande og dokumentation til det kulturhistoriske centralregister eller til det centrale register over kunstværker, jf. § 39.

Stk. 2. De statslige museer kan i særlige tilfælde efter godkendelse af kulturministeren udskille genstande fra samlingerne. For så vidt angår de museer, der er nævnt i § 9, meddeles godkendelse af undervisningsministeren.

§ 12. De statslige hovedmuseer yder museumsfaglig bistand til de øvrige statslige og til statsanerkendte museer. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler herom. For det naturhi-

storiske område fastsættes reglerne i samråd med undervisningsministeren.

Stk. 2. De statslige hovedmuseer udfører særlige konserveringsopgaver for de øvrige statslige og for statsanerkendte museer efter regler fastsat af kulturministeren. For det naturhistoriske område fastsættes reglerne i samråd med undervisningsministeren.

Stk. 3. Udgifterne til særlige konserveringsopgaver afholdes af det museum, der har registreret genstanden eller værket i sin samling.

KAPITEL 6

Statsanerkendte museer

§ 13. Kulturministeren kan statsanerkende et museum som tilskudsberettiget med henblik på, at museet kan indgå med et ansvarsområde i det landsdækkende museumssamarbejde, jf. § 3.

Stk. 2. Såfremt et museum har opnået statsanerkendelse, yder kulturministeren et tilskud til museets drift. Tilskuddet ydes enten efter § 15 eller § 16 eller efter begge ordninger.

Stk. 3. Kulturministeren kan tilbagekalde en statsanerkendelse, såfremt museet ikke opfylder de vilkår, som er nævnt i § 14.

Stk. 4. Såfremt et statsanerkendt museum ikke opfylder vilkårene for at være statsanerkendt, jf. stk. 3, afgør kulturministeren efter forhandling med museets hovedtilskudsyder, hvorledes offentlighedens interesser i samlingen kan sikres.

§ 14. For at opnå og bevare tilskud efter §§ 15 og 16 skal museet opfylde følgende vilkår:

1. Museet skal være kommunalt, amtskommunalt, selvejende eller det skal ejes af en forening, hvis formål er museets drift. Kulturministeren kan kræve, at museet i videst muligt omfang er administrativt og økonomisk adskilt fra andre institutioner.
2. Museets ansvarsområde og ændringer heri skal godkendes af kulturministeren. Godkendelsen forudsætter, at området er væsentligt og ikke i forvejen er dækket af andre statslige eller statsanerkendte museer.
3. Museets vedtægter skal godkendes af museets hovedtilskudsyder. Museets ansvarsområde skal fremgå af vedtægterne.
4. Museets bestyrelse skal omfatte mindst 1 repræsentant for de lokale tilskudsgivende myndigheder. Bestyrelsen må ikke være selvsupplerende.

5. Museet skal have et økonomisk grundlag, der gør det muligt at opretholde en rimelig standard.
6. Museet skal have en rimelig museumsfaglig og bygningsmæssig standard.
7. Museets leder skal have en relevant faglig baggrund og være heltidsbeskæftiget, og museet skal have faguddannet personale, der modsvare museets hovedansvarsområde.
8. Museet skal deltage i det nationale og regionale samarbejde med andre statslige og statsanerkendte museer. Museet skal udarbejde en arbejdsplan, der indsendes hvert 4. år til vedkommende museumsråd og kulturministeren samt til museets hovedtilskudsyder.
9. Museet må ikke udskille genstande fra samlingerne til andre end statslige og statsanerkendte museer, medmindre kulturministeren giver tilladelse hertil.
10. Museet skal løbende indberette genstande og dokumentation til enten det kulturhistoriske centralregister eller til det centrale register over kunstværker, jf. § 39.
11. Museet skal være tilgængeligt for offentligheden på forud bekendtgjorte åbningstider.
12. Museet skal vederlagsfrit give adgang for skoleelever, der besøger museet som led i undervisningen. Museet skal under hensyntagen til institutionens karakter gennemføre særlige formidlingsindsatser, f. eks. rabatordninger, rettet mod børn.
13. Museet skal tilstræbe størst mulig tilgængelighed for personer med handicap.
14. Museet skal årligt indsende budget, regnskab og beretning til museets hovedtilskudsyder samt til kulturministeren.

Stk. 2. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om gennemførelse af bestemmelserne i stk. 1.

Stk. 3. Kulturministeren kan i forbindelse med indgåelse af regionale kulturaftaler fravige bestemmelserne i stk. 1, nr. 3, 4 og 14, og stk. 2.

§ 15. Tilskud efter den almindelige tilskudsordning fastsættes på grundlag af det ikke-statslige tilskud og den på finansloven afsatte bevilling til formålet. Tilskuddet beregnes på baggrund af det senest reviderede regnskab.

Stk. 2. Der fastsættes årligt på finansloven et minimum for det ikke-statslige tilskud til det en-

kelte museum, som indgår i grundlaget for beregning af det statslige tilskud efter stk. 1.

Stk. 3. Huslejeudgifter, prioritetsrenter og afdrag fradrages i de ikke-statslige tilskud, som indgår i grundlaget for beregning af det statslige tilskud efter stk. 1.

Stk. 4. Der fastsættes årligt på finansloven et maksimum for størrelsen af det ikke-statslige tilskud til det enkelte museum, som indgår i grundlaget for beregning af det statslige tilskud efter stk. 1. Drives museet af flere primærkommuner i fællesskab, kan dette maksimum forhøjes, således at statstilskuddet udgør et beløb, der svarer til summen af de statstilskud, som det enkelte tilskud fra en tilsluttet kommune kan udløse.

Stk. 5. Kulturministeren kan, hvis helt særlige forhold taler herfor, godkende, at statstilskud beregnes på grundlag af ikke-statslige tilskud, der ligger under det minimum, der fastsættes i henhold til stk. 2.

Stk. 6. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om tilskudsberegningen, herunder regler om flerkommunal samdrift.

Stk. 7. Kulturministeren kan i forbindelse med indgåelse af regionale kulturaftaler fravige bestemmelserne i §15.

§ 16. Kulturministeren kan yde et særligt driftstilskud til statsanerkendte museer, som udfører en virksomhed af særlig betydning.

Stk. 2. Kulturministeren kan yde tilskud til løsning af fællesopgaver, erhvervelser samt museers virksomhed i øvrigt.

Stk. 3. Kulturministeren kan yde støtte til udvikling af museumsområdet.

Stk. 4. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om indsendelse og behandling af ansøgninger, ydelse af tilskud, fastsættelse af vilkår for anvendelse af tilskud mv. for tilskud efter §16, stk. 1-3.

Stk. 5. Kulturministeren kan i forbindelse med indgåelse af regionale kulturaftaler fravige bestemmelserne i §16, stk. 1-3.

§ 17. Såfremt et statsanerkendt museum ophører, afgør kulturministeren efter forhandling med museets hovedtilskudsyder, hvorledes der skal forholdes med museets samling.

Stk. 2. Såfremt museets vedtægter afviger fra bestemmelsen i stk. 1, skal dette godkendes af kulturministeren.

KAPITEL 7

Museumsråd

§ 18. I hvert amt opretter amtsrådet et museumsråd. Rådets medlemmer er følgende: Samtlige statslige og statsanerkendte museer i amtskommunen udpeger hver 2 medlemmer, amtsrådet udpeger 2 medlemmer, og kommuneforeningen henholdsvis kommunalbestyrelserne i amtskommunen udpeger 2 medlemmer.

Stk. 2. Rådet kan tiltrædes af indtil 2 repræsentanter for hvert af de museer i amtet, som ikke er repræsenteret efter stk. 1.

Stk. 3. Det enkelte amtsråd og kommuneforeningen henholdsvis kommunalbestyrelserne kan hver for deres vedkommende beslutte ikke at lade sig repræsentere i museumsrådet.

Stk. 4. Medlemmerne udpeges for 4 år ad gangen. Rådernes funktionsperiode indledes 3 måneder efter hver ny kommunal valgperiodes begyndelse.

Stk. 5. Kulturministeren kan fravige stk. 1 for så vidt angår rådets sammensætning, såfremt de, der skal udpege medlemmerne efter stk. 1, er enige derom.

§ 19. Museumsrådet har til opgave at samordne og fremme museumsarbejdet i amtet. Det varetager tillige samarbejdet med kulturministeren om fælles museumsanliggender.

Stk. 2. Museumsrådet modtager arbejdsplaner fra museerne i amtet og udarbejder på grundlag heraf en samlet arbejdsplan for så vidt angår amtet. Arbejdsplanen indsendes hvert 4. år til kulturministeren.

§ 20. For museer i Københavns og Frederiksberg kommuner opretter kommunerne i fællesskab et museumsråd. Kulturministeren fastsætter regler for rådets sammensætning. § 18, stk. 4, og § 19, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse på dette råd.

Stk. 2. Museumsrådet modtager arbejdsplaner for museerne i Københavns og Frederiksberg kommuner og udarbejder på grundlag heraf en samlet arbejdsplan for så vidt angår de to kommuner. Arbejdsplanen indsendes hvert 4. år til kulturministeren.

§ 21. Amtsrådet og kommunalbestyrelserne i Københavns og Frederiksberg kommuner afholder udgiften til museumsrådenes arbejde.

§ 22. Kulturministeren kan i særlige tilfælde, herunder i forbindelse med regionale kulturaftaler, fravige bestemmelserne i § 18, § 19, stk. 1 og § 20, stk. 1.

KAPITEL 8

Sikring af kultur- og naturarven i forbindelse med den fysiske planlægning og forberedelse af jordarbejder mv., herunder arkæologiske og naturhistoriske undersøgelsesopgaver i tilknytning hertil

§ 23. Kulturministeren og de statslige og statsanerkendte museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne virke for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.

Stk. 2. Planmyndighederne skal bestræbe sig på at inddrage vedkommende statslige eller statsanerkendte kulturhistoriske museum, når der udarbejdes en regionplan, kommuneplan eller lokalplan.

Stk. 3. Museerne foretager arkivalisk kontrol i høringsfasen vedrørende offentliggjort planmateriale og kan gennemføre undersøgelses- og dokumentationsopgaver inden for deres ansvarsområde med henblik på at sikre, at der i planmaterialet tages hensyn til forekomsten af væsentlige bevaringsværdier.

Stk. 4. Kulturministeren underretter planmyndighederne om forekomsten af væsentlige bevaringsværdier, der har betydning for planlægningen.

§ 24. Kommunalbestyrelsen og amtsrådet skal underrette vedkommende kulturhistoriske museum senest samtidig med, at der meddeles byggetilladelse, tilladelse til råstofindvinding eller dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen efter naturbeskyttelsesloven.

Stk. 2. Ved meddelelse om byggetilladelse skal kommunalbestyrelsen underrette ansøgeren om indholdet i denne lovs §§ 25-27.

§ 25. Bygherren eller den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres på landjorden, kan forud for igangsætning af arbejdet anmode vedkommende kulturhistoriske museum om en udtalelse.

Stk. 2. Når museet har modtaget en anmodning, skal det fremkomme med en udtalelse med stillingtagen til, hvorvidt det arbejde, som anmodningen vedrører, indebærer en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder. Så-

F. t. Museumslov

fremt museet vurderer, at en sådan risiko foreligger, skal sagen forelægges kulturministeren. Den nævnte udtalelse skal endvidere tilkendegive, hvorvidt det i givet fald vil være nødvendigt at gennemføre en arkæologisk undersøgelse mv., jf. § 27, stk. 3-10.

Stk. 3. Museet fremsender sin udtalelse til bygherren eller den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres, senest 4 uger efter, at anmodningen er modtaget. Såfremt det på grund af jordarbejdets omfang er nødvendigt at gennemføre større forundersøgelser, jf. § 26, stk. 2, kan museets svarfrist forlænges til 6 uger.

§ 26. Det kulturhistoriske museum afholder udgiften til arkivalisk kontrol og en eventuel mindre forundersøgelse, der er nødvendig som grundlag for museets udtalelse, jf. § 25.

Stk. 2. Ved gennemførelse af en større forundersøgelse afholdes udgiften af den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres. Arbejdet kan først iværksættes efter samtykke fra den pågældende. Kulturministeren kan i særlige tilfælde yde tilskud til en sådan forundersøgelse. Såfremt årsagen til forundersøgelsen er jordarbejde i forbindelse med erosion eller jordarbejde udført som led i dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder eller som led i almindelig skovdrift, afholdes udgiften til forundersøgelsen af kulturministeren.

Stk. 3. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om de forundersøgelser, som museerne gennemfører efter stk. 1 og 2.

§ 27. Den arkæologiske kulturarv omfatter spor af menneskelig virksomhed, der er efterladt fra tidligere tider, dvs. strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den sammenhæng, hvori disse spor er anbragt.

Stk. 2. Findes der under jordarbejde spor af fortidsminder, skal arbejdet standses i det omfang, det berører fortidsmindet. Fortidsmindet skal straks anmeldes til kulturministeren eller det nærmeste statslige eller statsanerkendte kulturhistoriske museum. Fundne genstande, der ikke er danefæ, jf. § 30, stk. 1, skal efter anmodning fra kulturministeren eller det pågældende kulturhistoriske museum afleveres til vedkommende statslige eller statsanerkendte museum, således at det indgår i museets samling.

Stk. 3. Kulturministeren beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte, eller om det skal indstil-

les, indtil der er foretaget en arkæologisk undersøgelse, eller indtil spørgsmålet om erhvervelse efter stk. 8 er afgjort. Senest 1 år efter, at anmeldelsen er modtaget, kan arbejdet genoptages, medmindre kulturministeren har afgivet indstilling om erhvervelse af fortidsmindet efter stk. 8.

Stk. 4. Udgiften til den arkæologiske undersøgelse afholdes af den, for hvis regning jordarbejdet skal udføres.

Stk. 5. Udgiften afholdes dog af kulturministeren, såfremt:

1. årsagen til undersøgelsen er erosion eller jordarbejde i forbindelse hermed eller jordarbejde udført som led i dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder eller som led i almindelig skovdrift,
2. det kulturhistoriske museum i udtalelsen efter § 25 har oplyst, at jordarbejdet ikke vil indebære en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder,
3. fortidsmindet fredes efter lov om naturbeskyttelse eller erhverves med henblik på bevaring på stedet efter stk. 8.

Stk. 6. Kulturministeren kan i særlige tilfælde yde tilskud til udgifter til arkæologiske undersøgelser, der gennemføres efter stk. 3, jf. stk. 4.

Stk. 7. Private grundejeres tab ved ikke at kunne fortsætte den hidtidige drift, mens undersøgelsen foretages, eller indtil spørgsmålet om erhvervelse efter stk. 8 er endelig afgjort, erstattes af kulturministeren. Kan der ikke opnås enighed om erstatningen, fastsættes denne af den taksationskommission, der er nævnt i naturbeskyttelsesloven.

Stk. 8. Finder kulturministeren, at det pågældende fortidsminde bør bevares på stedet for eftertiden, kan kulturministeren erhverve fortidsmindet og eventuelt omkringliggende areal. Erhvervelsen kan ske ved ekspropriation efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Stk. 9. Kulturministeren, eller den kulturministeren bemyndiger hertil, har til enhver tid uden retskendelse adgang til steder, hvor der foretages jordarbejder, og hvor der fremkommer fund eller under arbejder kan formodes at fremkomme fund som nævnt i stk. 1. Legitimation skal forevises på forlangende. Politiet yder nødvendig bistand til at udnytte adgangsretten.

Stk. 10. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om den arkæologiske undersøgelse-

sesvirksomhed efter stk. 3 og om gennemførelse af bestemmelserne i stk. 4-6.

§ 28. Den, der finder fortidsminder, herunder vrug af skibe, skibsladninger og dele fra sådanne skibsvrag, der må antages at være gået tabt for mere end 100 år siden, i vandløb, søer, i territorialfarvandet eller på kontinentalsoklen, dog ikke ud over 24 sømil fra de basislinier, hvorfra bredden af det ydre territorialfarvand måles, skal straks anmelde fundet til kulturministeren.

Stk. 2. Genstande, der er omfattet af stk. 1 tilhører staten. Undtaget herfra er genstande, hvortil nogen godtgør sin ret som ejer.

Stk. 3. Kulturministeren kan træffe bestemmelse om tilrettelæggelsen af arkæologiske undersøgelser af de genstande, der tilhører staten.

Stk. 4. Kulturministeren kan i særlige tilfælde fravige alderskriteriet i stk. 1 i forbindelse med gennemførelse af arkæologiske undersøgelser efter stk. 3.

Stk. 5. Den, der optager genstande, som tilhører staten, og den, der får en sådan genstand i sin besiddelse, skal straks aflevere genstanden til kulturministeren. Kulturministeren fordele sådanne genstande mellem relevante museer. Den, der har foretaget optagningen, har ikke krav på bjærgeløn, men kulturministeren kan udbetale en godtgørelse til den pågældende.

Stk. 6. Uanset bestemmelserne i stk. 1 finder følgende af strandingslovgivningens regler om optagning af vrug eller andre genstande fra havbunden anvendelse:

- (1) bestemmelserne om, hvem der er berettiget til at foretage optagning, herunder bestemmelserne om forudgående indhentning af tilladelse,
- (2) bestemmelserne om anmeldelse af optagne genstande og
- (3) bestemmelserne om indkaldelse af ejeren til de optagne genstande.

§ 29. Findes der i forbindelse med jordarbejde, råstofindvinding eller stenbrydning en for den pågældende lokalitet usædvanlig naturhistorisk genstand, skal arbejdet standses i det omfang, det berører genstanden. Fundet skal straks anmeldes til kulturministeren eller det nærmeste statslige eller statsanerkendte naturhistoriske museum. Fundne genstande, der ikke er danekræ, jf. § 31, skal efter anmodning fra kulturministeren eller det pågældende museum afleveres til vedkom-

mende statslige eller statsanerkendte museum, således at det indgår i museets samling.

Stk. 2. Kulturministeren beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte, eller om det skal indstilles, indtil der er foretaget en undersøgelse. En undersøgelse skal foretages hurtigst muligt. Udgifter til undersøgelsen afholdes af kulturministeren.

Stk. 3. Private grundejeres tab ved ikke at kunne fortsætte den hidtidige drift, mens undersøgelsen foretages, erstattes af kulturministeren efter bestemmelserne i § 27, stk. 7.

Stk. 4. Kulturministeren, eller den kulturministeren bemyndiger dertil, har til enhver tid uden retskendelse adgang til steder, hvor der foretages jordarbejder, og hvor der fremkommer genstande eller under arbejde kan formodes at fremkomme genstande som nævnt i stk. 1. Legitimation skal forevises på forlangende. Politiet yder nødvendig bistand til at udnytte adgangsretten.

Stk. 5. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om gennemførelse af naturhistoriske undersøgelser efter stk. 2.

KAPITEL 9

Danefæ og danekræ

§ 30. Genstande fra fortiden, herunder mønter, der er fundet i Danmark, og hvortil ingen kan godtgøre sin ret som ejer, er danefæ, såfremt de er forarbejdet af værdifuldt materiale eller har særlig kulturhistorisk værdi.

Stk. 2. Danefæ tilhører staten. Den, der finder danefæ, og den, der får danefæ i sin besiddelse, skal straks aflevere det til Nationalmuseet.

Stk. 3. Nationalmuseet udbetaler en godtgørelse til finderens. Godtgørelsen fastsættes af Nationalmuseet under hensyn til det fundnes materiale-værdi og sjældenhed samt til den omhu, hvormed finderens har sikret fundet.

Stk. 4. Såfremt danefæ findes ved en arkæologisk undersøgelse, der forestås af et statsligt eller statsanerkendt museum eller i øvrigt finansieres helt eller delvis af offentlige midler, udbetales der ikke danefægodtgørelse til finderens. Nationalmuseet kan dog i særlige tilfælde udbetale godtgørelse til ejer eller bruger af det areal, hvor undersøgelsen finder sted.

Stk. 5. Danefæ indgår i Nationalmuseets samlinger og kan af museet deponeres på andre statslige eller statsanerkendte museer efter anmodning fra disse. I tilfælde, hvor der ikke kan opnås enighed mellem Nationalmuseet og et andet mu-

seum om deponering af et nyt danefæfund, træffer kulturministeren afgørelse herom.

§ 31. En geologisk genstand eller en botanisk eller zoologisk genstand af fossil eller subfossil karakter eller en meteorit, der er fundet i Danmark, er danekræ, såfremt genstanden er af enestående videnskabelig eller udstillingsmæssig værdi.

Stk. 2. Danekræ tilhører staten. Den, der finder danekræ, og den, der får danekræ i sin besiddelse, skal straks aflevere det til Statens Naturhistoriske Museum, jf. §9.

Stk. 3. Statens Naturhistoriske Museum udbetaler en godtgørelse til finderens. Godtgørelsen fastsættes af Statens Naturhistoriske Museum under hensyn til det fundnes materialeværdi og sjældenhed samt til den omhu, hvormed finderens har sikret fundet.

Stk. 4. Såfremt danekræ findes ved en videnskabelig undersøgelse, der forestås af et statsligt eller statsanerkendt museum eller i øvrigt finansieres helt eller delvis af offentlige midler, udbetales der ikke danekrægodtgørelse til finderens. Statens Naturhistoriske Museum kan dog i særlige tilfælde udbetale godtgørelse til ejer eller bruger af det areal, hvor undersøgelsen finder sted.

Stk. 5. Genstanden indgår i Statens Naturhistoriske Museums samlinger og kan af museet deponeres på andre statslige eller statsanerkendte museer efter anmodning fra disse. I tilfælde, hvor der ikke kan opnås enighed mellem Statens naturhistoriske Museum og et andet museum om deponering af et nyt danekræfund, træffer kulturministeren afgørelse herom efter forhandling med undervisningsministeren.

Stk. 6. Bestemmelserne gælder ikke genstande, der er indført i området ved menneskers hjælp.

KAPITEL 10

Særlige bestemmelser

§ 32. Kulturministeren kan godkende, at staten påtager sig den forsikringsmæssige risiko for danske og udenlandske udlån af værker til kunstnerisk eller kulturelt set betydelige udstillinger på danske museer og udstillingssteder, som specielt er godkendt i dette øjemed.

Stk. 2. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

§ 33. Et museum må ikke erhverve en genstand, såfremt genstanden er udført fra et andet

land i strid med dette lands lovgivning, og forholdet er omfattet af en international overenskomst, som er tiltrådt af det pågældende land og Danmark.

Stk. 2. Såfremt en erhvervelse er sket i strid med stk. 1, skal der finde tilbagelevering sted i overensstemmelse med den internationale overenskomst, der er nævnt i stk. 1.

KAPITEL 11

Regnskab og revision

§ 34. Kulturministeren fastsætter regler om regnskabsaflæggelse og om revisionens udførelse for tilskud, der udbetales i medfør af denne lov.

Stk. 2. Kulturministeren fastsætter regler om regnskabsaflæggelse og grundlaget for tilskud for museer, der er omfattet af lov om regionale kulturaftaler.

§ 35. Kulturministeren kan indhente yderligere materiale fra tilskudsmodtagere til brug for Rigsrevisionen til en nøjere regnskabsgennemgang.

§ 36. Udbetaling af tilskud i medfør af denne lov kan ske forskudsmæssigt.

§ 37. Kulturministeren kan bestemme, at afgivne tilsagn om tilskud bortfalder, og at allerede udbetalte tilskud skal tilbagebetales, hvis tilskudsmodtageren ikke opfylder betingelserne for tilskuddet eller ikke gennemfører den forudsatte aktivitet.

KAPITEL 12

Administration

§ 38. Kulturministeren kan bemyndige en under Kulturministeriet oprettet styrelse til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt kulturministeren.

Stk. 2. Kulturministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage museumsfaglige afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelse efter stk. 1, herunder at afgørelser, der vedrører lovens § 16, stk. 2, ikke kan påklages til kulturministeren.

§ 39. Kulturministeren fører et kulturhistorisk centralregister og et centralt register over kunstværker. Kulturministeren stiller registrene til rådighed for offentligheden og relevante myndigheder.

KAPITEL 13

Straffebestemmelser

§ 40. Med bøde straffes den, der:

1. Overtræder § 27, stk. 2, § 28, stk. 1 og stk. 5. 1. pkt., § 29, stk. 1, § 30, stk. 2, 2. pkt., § 31, stk. 2, 2. pkt. og § 33.
2. Tilsidesætter en beslutning efter § 27, stk. 3, § 29, stk. 2 om, at et arbejde skal indstilles.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i indtil 1 år, såfremt en overtrædelse af § 27, stk. 2, § 28, stk. 1 og stk. 5, 1. pkt., § 29, stk. 1, § 30, stk. 2, 2. pkt., § 31, stk. 2, 2. pkt. er begået med forsæt, og der er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre, og der i øvrigt foreligger særlig skærpende omstændigheder.

Stk. 3. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

KAPITEL 14

Afsluttende bestemmelser

§ 41. Loven træder i kraft den 1. januar 2002. Samtidig ophæves lov om museer mv., jf. lovbekendtgørelse af nr. 739 af 17. juli 2000. Lovens § 27, stk. 4-7 har virkning fra 1. januar 2003. Indtil 1. januar 2003 opretholdes de hidtidige finansieringsprincipper for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed, jf. § 26, stk. 3 i lov om museer mv., jf. lovbekendtgørelse nr. 739 af 17. juli 2000.

§ 42. Loven medfører ingen ændring i de hidtil gældende særlige regler for De Danske Kongers Kronologiske Samling på Rosenborg.

§ 43. I lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 835 af 1. november 1997, som ændret senest ved § 9 i lov nr. 447 af 31. maj 2000 foretages følgende ændringer:

1. § 14 affattes således:

»§ 14. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af fortidsminder på havbunden, hvis de befinder sig i territorialfarvandet eller på kontinentalsoklen, dog ikke ud over 24 sømil fra de basislinier, hvorfra bredden af det ydre territorialfarvand måles.

Stk. 2. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af vrage af skibe eller skibsladninger, der må antages at være gået tabt for mere en 100 år siden, hvis de befinder sig i de områder, der er nævnt i stk. 1, i vandløb eller i søer.

Stk. 3. Miljø- og energiministeren kan bestemme, at vrage af skibe eller andre fartøjer, der er gået tabt for mindre end 100 år siden, skal være omfattet af bestemmelsen i stk. 2.

Stk. 4. Miljø- og energiministeren kan i forbindelse med et anlægsarbejde eller en aktivitet på havbunden stille krav om, at den ansvarlige for anlægsarbejdet eller aktiviteten udfører en marinarkæologisk forundersøgelse.«

2. Efter § 14 indsættes:

»§ 14a. Findes der under et anlægsarbejde eller en aktivitet på havbunden spor af fortidsminder eller vrage, omfattet af § 14, stk. 1 og 2, skal fundet anmeldes til kulturministeren efter reglerne i museumsloven, og arbejdet skal standses.

Stk. 2. Miljø- og energiministeren beslutter inden 4 uger fra anmeldelsen, om arbejdet kan fortsætte, eller om det skal være indstillet, indtil der er foretaget en marinarkæologisk undersøgelse. En marinarkæologisk undersøgelse skal gennemføres hurtigst muligt. Der kan fastsættes vilkår for genoptagelsen af arbejdet.

Stk. 3. Udgiften til undersøgelser og evt. sikring af det påtrufne fortidsminde eller vrage afholdes af den ansvarlige for anlægsarbejdet eller aktiviteten.«

3. I § 65, stk. 1 indsættes som 2. og 3. punktum:

»Ved behandling af sager vedrørende dispensation fra bestemmelserne i § 14, stk. 1 eller 2, og til brug for beslutning efter § 14a, stk. 2, kan der indhentes en kulturhistorisk faglig udtalelse fra kulturministeren. Ved meddelelse af dispensation fra § 14, stk. 1 eller 2, kan der stilles vilkår, herunder om, at der for ansøgerens regning skal udføres en marinarkæologisk undersøgelse.«

4. I § 78, stk. 4, 1. punktum indsættes efter »§ 11, stk. 1 og 2,«: »§ 14a, stk. 2,«.

5. I § 89, stk. 1, nr. 1 indsættes efter »§ 14, stk. 1 og 2,«: »§ 14a, stk. 1,«.

§ 44. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Museernes grundlæggende opgave er at give befolkningen adgang til kultur- og naturarven, herunder at belyse den kultur- og naturhistoriske udvikling i Danmark og i verden omkring os. Opgaven løses gennem museernes udstillings- og formidlingsarbejde, deres forskning og videnskabelige dokumentation samt museernes bevaring og registrering af genstande mv.

Museerne har gennemgået en væsentlig udvikling de seneste 30 år hen imod at blive stadig mere professionaliserede institutioner. Den informationsteknologiske udvikling og globaliseringen giver det danske samfund og dansk kultur nye muligheder og nye udfordringer, som museerne skal bidrage til at udnytte og finde svar på.

Med lovforslaget sigtes der mod at give museerne bedre vilkår for at løse disse opgaver. Det er en målsætning, at kunstmuseerne og de kultur- og naturhistoriske museer skal videreudvikle rollen som videns- og oplevelsescentre, der bidrager til samfundets uddannelsesmæssige og kulturelle udvikling. Museerne medvirker for eksempel til at gøre kulturarven nærværende for børn og unge, og på denne måde spiller museernes virksomhed sammen med målsætningerne på uddannelsesområdet og det børne- og ungdomspolitiske område. Endvidere har museernes formidling af kunsthistorien og kultur- og naturarven afgørende betydning for befolkningens forståelse af Danmarks kultur og det danske samfunds samspil og samhørighed med verdenssamfundet og verdens kulturer. Museernes udvikling til moderne videns- og oplevelsescentre er således et vigtigt led i udviklingen af et samfund med kulturel mangfoldighed.

2. En række væsentlige principper i den gældende ordning vil blive fastholdt i lovforslaget, herunder den eksisterende museumsstruktur med et netværk af institutioner i et landsdækkende museumsfagligt samarbejde, museumsfaglig indflydelse i forhold til bl.a. statsanerkendelser, kvalitetsvurderinger, arkæologisk og historisk-etnologisk undersøgelsesvirksomhed mv.

og princippet om, at initiativet til at oprette og drive nye museer primært skal komme fra lokal eller anden ikke-statslig side.

De vigtigste ændringer i lovforslaget er:

- Skærpede kvalitetskrav til de statsanerkendte museer og en styrkelse af de statsanerkendte museers økonomiske grundlag.
- Betoning af hensynet til tilgængeligheden, især børns og handicappede personers adgang til museerne.
- Beskrivelse af de forskellige museums kategorier: de kulturhistoriske museer, kunstmuseerne og de naturhistoriske museer. Styrkelse af de naturhistoriske museers rolle.
- Større hensyn til kulturarven i den fysiske planlægning og i tilrettelæggelsen af anlægsarbejder.
- Omlægning af finansieringsprincipperne for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed.
- Oprettelse af en museumsstyrelse blandt andet med henblik på at skabe bedre rammer for udviklingsorienterede og tværgående initiativer på museumsområdet. Styrelsen afløser bl.a. Statens Museumsnævn, Rigsantikvarembetet og Det Arkæologiske Nævn.
- Overførsel af finansieringen af museumsrådene til amterne, Københavns og Frederiksberg kommuner.
- Ændring af naturbeskyttelseslovens § 14 på vegne af miljø- og energiministeren.

Gældende lovgivning mv.

Det gældende lovgrundlag er lov nr. 291 af 6. juni 1984 om museer m.v. med de ændringer, der følger af lov nr. 592 af 19. december 1985, lov nr. 948 af 23. december 1986, lov nr. 380 af 7. juni 1989 og lov nr. 1104 af 29. december 1999, jvf. lovbekendtgørelse nr. 739 af 17. juli 2000. I henhold til loven er udstedt bekendtgørelse nr. 332 af 30. maj 1991. Ved ændringen i 1989 (FT 1988-89 s. 4679, 5722, 9938, 10459, A s. 4143, B s. 1727 og C s. 1093) gennemgik loven en omfattende revision, der bl.a. indebar visse omlæg-

ninger af områdets administration og tilskudssystem, og der blev i loven indført bestemmelser om danekræ og National Indemnity. Ved ændringen i 1999 (FT 1999-00 s. 1157, 2511, 2778, A s. 1108 og 1124, B s. 180, C s. 166) blev der skabt mulighed for at fravige visse bestemmelser i forbindelse med indgåelse af regionale kulturaftaler.

De statslige og statsanerkendte museers forhold er væsentligst reguleret gennem museumsloven, men enkelte andre love indeholder også særlige bestemmelser, der vedrører museernes forhold.

Der skal specielt peges på:

- Lov nr. 332 af 4. juni 1986 om sikring af kulturværdier i Danmark.
- Lov om Folkekirkens bygninger og kirkegårde, jvf. lovbekendtgørelse nr. 454 af 11. juni 1992 med senere ændringer.
- Lov nr. 224 af 27. marts 1996 om forskning ved arkiver, biblioteker og museer.
- Lov nr. 429 af 10. juni 1997 om regionale kulturmiljøråd.
- Lov om naturbeskyttelse, jvf. lovbekendtgørelse nr. 835 af 1. november 1997.
- Lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer, jvf. lovbekendtgørelse nr. 845 af 13. november 1997.
- Lov nr. 1104 af 29. december 1999 om regionale kulturaftaler.

Baggrund for lovforslaget

1. Der er gennem de seneste år gennemført en række undersøgelser og udvalgsarbejder vedrørende væsentlige dele af museumsområdet, som aktualiserer behovet for en præcisering og modernisering af lovgrundlaget herfor.

Den seneste generelle revision af den gældende museumslov blev gennemført i 1989. I årene herefter blev der både fagligt og politisk debatteret forskellige konsekvenser af de ændringer af museumsloven, der trådte i kraft 1. januar 1990, først og fremmest udviklingen i statstilskuddet og koordineringen af museernes samarbejde.

2. Efter anmodning fra Kulturministeriet gennemførte Statens Museumsnævn i 1994 en analyse af nogle hovedspørgsmål ved en høring af museerne. Konklusionen på analysen var,

- at der var behov for en større koordinering af museernes virksomhed, der bl.a. kunne komme til udtryk ved, at kompetencen til godkendelse af museernes ansvarsområder blev flyttet tilbage fra hovedtilskudsyderen til Statens Museumsnævn,

- at der ikke fandtes behov for større ændringer i tilskudssystemet udover detailjusteringer, samt at statstilskuddet ikke var fulgt med udviklingen i de øvrige tilskud, hvilket dog i et vist omfang blev fulgt op med rammeforhøjelser i de følgende år,
- at den arkæologiske administration i det store hele fungerede godt, men at der var for få midler til de arkæologiske nødudgravninger, hvilket dog i et vist omfang blev fulgt op med rammeforhøjelser i de følgende år.

3. I forlængelse heraf tog Kulturministeriet i 1995 initiativ til at afholde en konference om fremtidens museum. Som konklusion på konferencen blev der nedsat en arbejdsgruppe, der fik til opgave at diskutere fremtidens museum og en ny museumslov og udarbejde en rapport om nogle af debattens hovedtemaer.

Arbejdsgruppen fremkom med en række anbefalinger i deres rapport, herunder bl.a.

- at der burde etableres en museumsstyrelse til aflysning af Statens Museumsnævn,
- at der skulle gennemføres en kvalitetsvurdering af museerne, og
- at der ikke burde ske en lovændring for de kulturhistoriske museers arbejde med nyere tids kulturhistorie, men at der i stedet skulle afsættes et særligt beløb af rådighedssummen til formålet.

Endvidere blev spørgsmålet om, hvorvidt kunstmuseerne skulle overføres til en egentlig kunstlov taget op til drøftelse. Arbejdsgruppen drøftede tillige ændringer i museumsloven vedrørende finansieringen af de arkæologiske nødudgravninger.

Endelig foreslog arbejdsgruppen en række kriterier for, hvorledes et museum kunne opnå et særligt statstilskud efter lovens § 13. Museet skulle i så fald opfylde et eller flere af følgende kriterier:

Der skal være tale om nye og større initiativer af væsentlig museumsfaglig interesse. Det er endvidere en forudsætning, at mulighederne for at opnå almindeligt statstilskud efter lovens § 12 er udtømt. Herudover kan der lægges vægt på forhold, som

- at der er tale om initiativer i et regionalt område, hvor der er særligt behov eller grundlag for en kulturel indsats på det pågældende felt,
- at der er tale om initiativer, hvis realisering kræver en ekstraordinær stor økonomisk indsats fra lokal side,
- at der er tale om initiativer, hvor man afprøver ny tværfaglig opgavevaretagelse eller lignende,
- at der er tale om initiativer, som må påregnes at være af bred offentlig interesse, samt

- at der er tale om et initiativ af særlig national eller international interesse.

4. Loven om de regionale kulturforsøg, der trådte i kraft 1. januar 1996, stillede den videre debat om revision af museumsloven i bero. Anbefalingerne fra arbejdsgruppens rapport blev dog taget under overvejelse, og der blev som følge heraf gennemført nogle undersøgelser og udvalgsarbejder i årene herefter.

5. I juni 1996 nedsatte Kulturministeriet udvalget for billedkunst, som fik til opgave at analysere og vurdere behovet for en mere synlig sammenhæng i billedkunstpolitikken, herunder behovet for en eventuel lov om billedkunst. I denne forbindelse skulle udvalget tillige behandle spørgsmålet om kunstmuseernes rolle i billedkunstformidlingen, herunder spørgsmålet om kunstmuseernes fortsatte tilknytning til museumsloven.

Udvalgets rapport »Betænkning om billedkunst« udkom i 1998. Udvalget anbefaler i betænkningen, at kunstmuseerne forbliver i samme lov som de øvrige museer, dog med en beskrivelse af kunstmuseernes virke. Alternativt blev det foreslået, at kunstmuseerne får deres egen kunstmuseumslov.

6. I 1997-1998 gennemførte Statens Museumsnævn et pilotprojekt med en kvalitetsvurdering af 15 museer med repræsentanter for alle tre museums-kategorier. En overordnet konklusion på pilotprojektet var, at museerne generelt udfører et kvalificeret arbejde, selvom der ofte er tale om økonomisk svage institutioner, der har et meget lille personale i forhold til de opgaver, de løser. Det kunne konstateres, at bygningsdriften var en meget betydelig udgift for mange museer. Projektet viste også, at selv små museer kan udføre kvalificeret forskning, og at museerne i høj grad deltag aktivt i den offentlige planlægning vedr. lokalplaner, regionplaner, vejplaner, råstofvindinding mv. Det blev konstateret, at de arkæologisk arbejdende museer har væsentlige problemer med at få bearbejdet det udgravede materiale.

7. I samme periode gennemførte Statens Museumsnævn en undersøgelse af de museer, der havde et lokalt tilskudsniveau, der lå under det niveau, der krævedes for nye statsanerkendelser. Resultatet af denne undersøgelse var,

- at det minimumstilskudsniveau, der i dag forlanges i forbindelse med nye statsanerkendelser, er for lavt,
- at bygningsvedligeholdelsesudgifter udgør en meget stor del af udgifterne samt
- at de statsanerkendte museer på de små øer har helt særlige problemer.

8. I 1999 blev der i dagspressen rejst en debat om, hvorvidt museernes indkøb af kunst skete ud fra objektive kriterier, og hvorvidt kunstmuseerne i for høj grad indkøbte værker af de samme kunstnere. Efter anmodning fra Folketinget (Forespørgsel nr. F 32, behandlet d. 16. marts 1999) gennemførte Statens Museumsnævn en undersøgelse af, hvordan museerne administrerer deres forpligtelse til at indsamle kunst i forhold til deres indsamlingsområde inden for de seneste 10 år. Undersøgelsen viste, at museernes indkøb falder i god tråd med deres ansvarsområde, men debatten understregede det hensigtsmæssige i, at godkendelsen af museernes ansvarsområder tilbageføres til en statslig myndighed, således at der sikres en koordinering af opgaverne på de statslige og statsanerkendte museer.

9. Gennem loven om regionale kulturforsøg blev der i årene 1996-1999 gennemført forsøg i ni regioner i landet. Forsøgene blev evalueret af Nellemann Konsulenterne, hvis rapport blev offentliggjort i marts 1999. Konklusionen var, at mange af de opgaver, der var omfattet af de regionale kulturforsøg, kunne løstes lokalt eller regionalt. Man anbefalede en tostrengt model, som indebar, at uddelegering af visse kulturopgaver blev kombineret med en mulighed for at indgå frivillige aftaler.

Hjemlen til sådanne aftaler blev etableret gennem loven om regionale kulturaftaler (lov nr. 1104 af 29. december 1999), der trådte i kraft 1. januar 2000, og som har til formål

- at understøtte amtskommuners og kommuners engagement på kulturområdet,
- at give større dispositionsfrihed på det regionale niveau og sætte fokus på mål og resultater i en regional kulturpolitik i stedet for detailstyring gennem øremærkede tilskud til enkeltaktiviteter,
- at sikre en bedre udnyttelse af ressourcerne gennem regional koordinering og arbejdsdeling på kulturområdet,
- at fremme og videreudvikle de professionelle kulturelle institutioner, produktionsmiljøer og aktiviteter i regionen med vægt på kvalitet,
- at styrke samarbejde på kulturområdet på tværs af kommune- og amtsgrænser, hvor aftalen omfatter flere kommunale enheder.

Der er på nuværende tidspunkt indgået kulturaftaler mellem Kulturministeriet og hhv. Vestsjællands amt, Storstrøms amt, Odense kommune, Århus kommune, Aalborg Kommune/Nordjyllands Amt og kommunerne i Salling-Fjends.

10. På det arkæologiske område har det igennem de senere år kunnet konstateres, at den eksisterende ord-

ning ikke fungerer tilfredsstillende. Rigsantikvarens bevilling til gennemførelse af arkæologiske undersøgelser har således været under et stigende pres, og selvom bevillingen gentagne gange er forhøjet, har det været nødvendigt at udskyde eller opgive væsentlige arkæologiske undersøgelser. Presset på bevillingen skyldes navnlig en stigende aktivitet i den private bygge- og anlægssektor, samt en stigende aktivitet i forbindelse med skovrejsning.

Rigsantikvaren og Det Arkæologiske Nævn har i samarbejde med de arkæologisk arbejdende museer og Skov- og Naturstyrelsen udarbejdet en række rapporter, der belyser den trussel, som fortidsminder under jordoverfladen er udsat for. Rapporterne behandler forskellige årsager til nedslidning og ødelæggelse som fx dybdepløjning eller tilsvarende jordbearbejdning ved skovrejsning og dyrkning. I rapporterne er det dokumenteret, at der i disse år sker en voldsom nedslidning og destruktion af fortidsminder.

Rigsantikvaren og Det Arkæologiske Nævn har i lyset heraf peget på et behov for en tidligere inddragelse af museerne i den fysiske planlægning og ved tilrettelæggelsen af konkrete byggerier og andre jordarbejder med henblik på at styrke muligheden for at bevare fortidsminderne på stedet for kommende generationer.

Der er endvidere peget på behovet for at omlægge finansierungsordningen for de arkæologiske undersøgelser, således at den anlægsansvarlige - fx en bygherre, en lodsejer eller gårdejer - tilskyndes til dels at forebygge nedslidning og ødelæggelse af fortidsminderne, dels at mindske behovet for arkæologiske udgravninger.

11. Med henblik på at opnå en bedre udnyttelse af de disponible ressourcer på det marinarkæologiske område og sikre det bedst mulige grundlag for Miljø- og Energiministeriets myndighedsudøvelse i forhold til naturbeskyttelseslovens § 14 gennemføres en omorganisering af den statslige marinarkæologiske registrerings- og undersøgelsesvirksomhed. Omorganiseringen indebærer, at den del af Miljø- og Energiministeriets opgaver, der vedrører tilvejebringelsen af det kulturhistorisk faglige beslutningsgrundlag for myndighedsudøvelsen i henhold til naturbeskyttelseslovens § 14, overføres til Kulturministeriet. Endvidere samles det statslige beredskab vedrørende marinarkæologisk feltarbejde under Kulturministeriet.

Miljø- og energiministeren og kulturministeren er i forbindelse med omorganiseringen enige om, at det ikke er muligt at gennemføre en dækkende totalregistrering af fortidsminder og vrage på havbunden, og at de ressourcer, der forventes overført i forbindelse med ressourtomlægningen, skal anvendes til drift og udvik-

ling af registret over marine data samt til at vurdere omfanget og karakteren af de forekomster af vrage og fortidsminder, der måtte blive berørt ved konkrete aktiviteter på havbunden.

12. Med regionsforsøgenes afslutning og resultatet heraf er spørgsmålet om en revision af museumsloven på ny aktualiseret.

Kulturministeriet har i samråd med Statens Museumsnævn afholdt en række temamøder, herunder både fagspecifikke temamøder om hhv. det kulturhistoriske, kunsthistoriske og naturhistoriske museumsområde, og møder om emner, der er relevante i forhold til alle tre museums-kategorier. Deltagere i møderne har været repræsentanter for hovedmuseerne, Statens Museumsnævn, museumsorganisationerne og en række relevante myndigheder, institutioner og organisationer, herunder bl.a. Kommunernes Landsforening, Amdsrådsforeningen, universiteterne og turistbranchen.

Nogle af hovedtilkendegivelserne fra de afholdte møder kan sammenfattes til:

- De tre museums-kategorier bør have en særlig definition af formål og funktioner. Definitionerne skal også dække det arbejde, der ligger uden for museernes fysiske rammer.
- Der skal ske en overordnet, central koordinering af museernes ansvarsområder, bl.a. for at sikre det landsdækkende museumsnetværk.
- Indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling skal fortsat være fundamentet for det enkelte museums virksomhed, men der er behov for en styrkelse af samarbejdet inden for de enkelte discipliner.
- Der skal fortsat være mulighed for at opnå et særligt statstilskud. Der kan i denne forbindelse anvendes kontrakter.
- Der bør arbejdes for at opnå højere minimumsstandarder på museerne og dermed bedre kvalitet i museumsarbejdet samt at etablere en særlig tilskudsordning for de statsanerkendte museer på de små øer.
- Der etableres en styrelse til afløsning for Statens Museumsnævn, hvori blandt andet de centrale registre fra hovedmuseerne samt de særlige funktioner under rigsantikvarembetet indgår.
- Det er nødvendigt, at museerne inddrages tidligere i den fysiske planlægning og i tilrettelæggelsen af anlægsarbejder, så væsentligt arkæologisk kilde materiale i øget udstrækning kan bevares på stedet for eftertiden.
- Der skal sikres tilstrækkelig tid til at gennemføre relevante undersøgelser og dokumentation af væ-

sentlige bevaringsværdier inden for såvel forhistorien som for nyere tid.

- Der er behov for reformer af finansieringsprincipperne for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed. Den nuværende ordning er uhen-sigtsmæssig, idet der ikke tages højde for konsekvenser af anden lovgivning, og aktivitetsniveauet i bygge- og anlægssektoren.
- Loven skal tilvejebringe det fornødne grundlag for en ratifikation af Europarådets konvention om beskyttelse af den arkæologiske arv af 16. januar 1992 (Maltakonventionen).

Herudover har der været afholdt en række møder med relevante myndigheder og interesseorganisationer, herunder Miljø- og Energiministeriet, Undervisningsministeriet, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen, Dansk Entreprenørforening, De Danske Landboforeninger, Dansk Skovforening, Bologiskabernes Landsforening mv.

Lovens område og hovedelementer

Museumsstrukturen

1. Museumsloven vedrører 7 statslige museer under Kulturministeriet og 146 ikke-statslige museer.

De ikke-statslige museer fordeler sig med 106 kulturhistoriske museer, 36 kunstmuseer og 4 naturhistoriske museer.

Af de kulturhistoriske museer har 84 et lokalt afgrænset ansvarsområde, mens 22 har specialiserede ansvarsområder, der kan være enten regionalt afgrænset i ét eller flere amter eller landsdækkende.

Museumsloven vedrører kun undtagelsesvis forhold for statslige museer uden for Kulturministeriets område og kun, hvor dette udtrykkeligt er angivet. Det skal særligt fremhæves, at lovforslaget indebærer en udbygning af lovens anvendelsesområde med hensyn til naturarven. De naturhistoriske museers opgaver beskrives, og der etableres en hovedmuseumsfunktion for det naturhistoriske område. Det vil således blive fastlagt, at Zoologisk Museum, Geologisk Museum samt Botanisk Museum under Københavns Universitet og Undervisningsministeriet tilsammen vil udgøre Statens Naturhistoriske Museum, som vil udføre hovedmuseumsfunktionen på det naturhistoriske område og herunder blandt andet bidrage til vurdering af naturhistoriske fund i forbindelse med danekræordningen.

Som eksempler på museer, der ikke er reguleret i henhold til museumsloven kan bl.a. nævnes statslige museer under andre ministeriers ressort som Medicinsk-Historisk Museum (Undervisningsministeriet), Post og Tele Museum i Danmark og Danmarks Jern-

banemuseum (Trafikministeriet). Under Kulturministeriet findes endvidere Det danske Filmmuseum, som er omfattet af filmloven.

De to hovedmuseer under Kulturministeriet, Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst, samt de naturhistoriske museer under Undervisningsministeriet har en forpligtelse til at stille deres ekspertise til rådighed for de øvrige museer i form af bistand vedrørende forskningsmæssige emner, identifikation af genstande eller malerier, udstillingsformer, naturvidenskabelige undersøgelser, konservering og restaurering m.v. Der er hjemmel til at opkræve betaling for konserverings- og restaureringsopgaver.

I hvert af landets 14 amter er oprettet et museumsråd. Desuden er der et museumsråd fælles for Københavns og Frederiksberg kommuner. Museumsrådene har til opgave at samordne og fremme museumsarbejdet i det pågældende amt. Efter drøftelser med de kommunale parter vil det fremover være en opgave for amterne og Københavns og Frederiksberg kommuner at drive museumsrådene.

2. Det har fra museumsverdenens side været af afgørende betydning, at museumsstrukturen - med et netværk af museer knyttet sammen i et landsdækkende museumsfagligt samarbejde - blev fastholdt i lovforslaget. Det har endvidere været væsentligt for museerne, at der skete en tydeliggørelse af de tre museumskategoriens særlige egenskaber (kulturhistoriske, kunsthistoriske og naturhistoriske museer).

Der er i forslaget taget hensyn til disse ønsker. Det er samtidig fastholdt, at museerne skal samarbejde. Når der i forslaget skelnes mellem de tre museumskategorier, er dette ikke udtryk for et ønske om en snæver afgrænsning af institutioner, men alene en imødekommelse af ønsket om en nærmere definition af de særlige egenskaber, der er knyttet til de forskellige kategorier. Bl.a. i kraft af de regionale kulturaftaler lægges der vægt på, at museernes samarbejde foregår på tværs af amts- og kommunegrænserne og på tværs af grænser til andre museumskategorier og til andre relevante kulturinstitutioner, herunder biblioteker og arkiver. Udviklingen viser, at der på sigt skal være plads til »hybridinstitutioner« - institutioner, der går på tværs af museumskategorierne, og institutioner, der omfatter både museer, biblioteker og arkiver.

Betoning af de museumsfaglige vurderinger

3. Den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed, spørgsmålet om statsanerkendelser og godkendelse af museers ansvarsområder, fordeling af rådighedssummidler mv. har hidtil gennem Rigsantikvarembetet, Det Arkæologiske Nævn og Statens Museumsnævn

været baseret på museumsfaglige vurderinger. Lovforslaget tilsigter ingen ændring af dette princip.

Hovedprincippet bag det statslige driftstilskud

4. Museumsloven er baseret på, at initiativet til at oprette og drive museer skal komme fra lokal eller anden ikke-statslig side. Hovedprincippet bag det statslige tilskudssystem har derfor hidtil været og vil fortsat være, at der ydes et statsligt driftstilskud baseret på størrelsen af de ikke-statslige tilskud til museets virksomhed.

Skærpede kvalitetskrav til de statsanerkendte museer og en styrkelse af de statsanerkendte museers økonomiske grundlag

5. Princippet om at der skal være museumsfaglig kvalitet og rimelig standard på et museum, for at der kan ydes statstilskud til museets drift, bliver præciseret.

På baggrund af Statens Museumsnævns pilotprojekt i 1997-1998 med en kvalitetsvurdering af 15 museer er det hensigten, at der udarbejdes vejledende retningslinjer om kvalitetskrav, som der vil blive lagt vægt på ved bedømmelsen af, om et museum kan opnå og bevare en statsanerkendelse. Der bliver tale om retningslinjer for museernes virksomhed og faglige opgaver, dvs. indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling, samt for de bygningsmæssige forhold og personalet. Det er hensigten, at der også vil blive lagt vægt på, at museerne har til opgave at sikre en hensigtsmæssig tilgængelighed for handicappede personer og formidling rettet mod børn og unge.

Det er hensigten, at en kommende museumsstyrelse (jf. nedenfor) regelmæssigt skal påse, at museerne opfylder kravene. Dette vil finde sted ved en løbende kvalitetsvurdering foretaget af styrelsen.

Kvalitetsvurderingen vil have karakter af rådgivning, men vil, såfremt det konstateres, at et statsanerkendt museum ikke har rettet op på alvorlige mangler i varetagelsen af ansvarsområdet, kunne danne grundlag for en fratagelse af statsanerkendelsen.

6. Det økonomiske grundlag for de statsanerkendte museer skal styrkes ved blandt andet en forhøjelse af minimum og maksimum for det ikke-statslige tilskud, der ligger til grund for tildeling af statslige tilskud efter den almindelige tilskudsordning. Der gennemføres en særlig løsning for museer på små øer.

Det er hensigten, at *minimum for ikke-statslige tilskud* forhøjes fra de nuværende 725.000 kr. til 1,2 mio. kr. Der påregnes en 3-årig overgangsperiode efter lovens ikrafttræden, således at det ikke-statslige tilskud senest år 2004 skal være på de minimale 1,2

mio. kr.. Forslaget har virkning for tilskudsberegningen for så vidt angår 2006.

Kulturministeriet skønner, at forhøjelsen af minimumsgrundlaget vil medføre en gradvis stigende merudgift for staten frem til 2006, hvor det forventes at tilskudsgrundlaget for samtlige berørte museer vil leve op til det forhøjede minimum.

Forhøjelsen af minimumsgrundlaget kan ske ved forhøjelse af de amtskommunale eller kommunale tilskud, forhøjelse af tilskud fra private, tiltrækning af nye tilskudsydere og sammenlægning af museer.

Det er intentionen, at *maksimum for det ikke-statslige tilskud*, der kan udløse statstilskud, forhøjes fra det nuværende 1,9 mio. kr. til 2,2 mio. kr. Formålet er at øge statstilskuddet til de større statsanerkendte museer samt at tilskynde ikke-statslige tilskudsydere til at øge deres tilskud. Beløbet vil gradvist blive forhøjet i perioden 2002-2004, og der vil blive afsat øgede statslige bevillinger til formålet.

Med henblik på at virkeliggøre intentionen om at styrke de mindre, statsanerkendte museers virksomhed etableres en *midlertidig pulje til ophjælpning af mindre museer*, således at de i en overgangsperiode kan få støtte til at leve op til de nye kriterier for statsanerkendelse.

Særlige tilskud

For så vidt angår *museer med særlige tilskudsordninger* opretholder lovforslaget muligheden for at gøre en særlig indsats for disse museer. Der foretages i den forbindelse en præcisering af vilkårene for at opnå et særligt statsligt driftstilskud, idet der skal være tale om en virksomhed af særlig betydning. Der vil fx. blive lagt vægt på varetagelsen af særlige opgaver, samlingens karakter, forskningsmæssig status samt national og international betydning.

Betoning af hensynet til tilgængeligheden, herunder børns samt handicappedes adgang til museerne

7. Der er i lovforslaget lagt vægt på at understrege, at museerne skal tilstræbe størst mulig handicaptilgængelighed samt formidle til børn og unge. Dette skal bl.a. ses i lyset af kulturministerens handlingsplan for handicappedes adgang til kulturen, der blev offentliggjort i november 1999, og hvor der for museernes vedkommende er tale om et ønske om, at museerne gøres mere tilgængelige både fysisk i forbindelse med nybyggerier eller ombygninger og i relation til udstillinger, herunder fx ved tegnsprogstolkning og ved at afmærke udvalgte og karakteristiske udstillingsgenstande med tilladelse til berøring.

Forslaget skal tillige ses i lyset af regeringens børnekulturpolitiske redegørelse, der blev fremlagt i oktober 1999, og som bl.a. omfatter ønsket om at skabe bedre samarbejdsmodeller mellem fx museerne på den ene side og skoler, fritidsordninger og daginstitutioner på den anden side.

Det er intentionen, at landets museer skal spille en aktiv rolle for at give børn de bedste mulige kulturelle vilkår og muligheder. Børn skal opleve museerne som en del af deres kultur, og det enkelte museum – under hensyn til dets karakter – må vurdere sin virksomhed i relation til børn.

En satsning på formidling til børn betyder bl.a. en betoning af undervisningsguider, skriftlige materialer til børn, elektronisk formidling via cd-rom eller internet, etablering af særlige faciliteter til børn. Herudover kan der etableres særlige rabatordninger for børn.

Lovforslagets bestemmelser om disse forhold vedrører betingelser for modtagelse af statstilskud.

For så vidt angår de statslige museer forudsættes det, at de følger den statslige politik på området.

Større hensyn til kulturarven i den fysiske planlægning og i tilrettelæggelsen af anlægs- og jordarbejder

8. På det arkæologiske område er der behov for ændringer, der tilskynder til en inddragelse af museerne i den fysiske planlægning og til, at konsekvenserne for kulturarven af et påtænkt anlægsarbejde belyses så tidligt som muligt.

En sådan reform er påtrængende nødvendig under hensyn til den risiko for ødelæggelse af fortidsminder, som følger af en stærkt stigende anlægsaktivitet både i byen og på landet, naturprojekter samt landbrugets dyrkning.

Inddragelsen af museerne i den fysiske planlægning skal medvirke til, at arealer, hvor der er kendte og væsentlige fortidsminder under jordoverfladen, i videst muligt omfang friholdes for anlægsaktiviteter, skovrydning mv.

Tilsvarende vil inddragelsen af museerne i planlægningen af konkrete jordarbejder skabe bedre mulighed for, at arbejderne tilrettelægges, så de ikke berører væsentlige fortidsminder. Dette kan fx ske i forbindelse med placering af byggefeltet eller ved friholdelse af afgrænsede arealer for dybdepløjning. En sådan procedure vil således også mindske risikoen for en standsning af anlægsarbejder på grund af fund af fortidsminder.

Et større hensyn til kulturarven i den fysiske planlægning og i tilrettelæggelsen af anlægs- og jordarbejder skulle gerne resultere i en mindskelse af behovet

for arkæologiske udgravninger, så også kommende generationer har adgang til væsentligt historisk kilde-materiale.

Inddragelsen af museer med et historisk-etnologisk ansvarsområde i den fysiske planlægning er ligeledes vigtig, idet museerne derigennem får bedre mulighed for at dokumentere væsentlige bevaringsværdier fra de seneste 350 års kulturhistorie, inden værdierne destrueres.

9. For at understøtte intentionerne i lovforslaget agter Kulturministeriet at gennemføre en landsdækkende kortlægning af områder, der formodes at have særlig arkæologisk interesse. Det er hensigten, at kortlægningen skal være elektronisk tilgængelig for såvel planmyndighederne som den enkelte lodsejer, så det fremover bliver lettere at inddrage hensynet til kulturarven i arealforvaltningen og i konkrete projekter.

Omlægning af finansieringsprincipperne for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed

10. Et afgørende element i lovforslaget er omlægningen af finansieringsmodellen for gennemførelse af arkæologiske undersøgelser.

Efter den gældende ordning har staten afholdt udgiften til de arkæologiske undersøgelser for statslige og private anlægsarbejder, mens kommunerne har afholdt udgiften ved kommunale arbejder.

Udgangspunktet for ordningen er de principper, man bl.a. kender fra Norge og Sverige, nemlig at den, der forestår et jordarbejde, afholder udgifterne til eventuelle arkæologiske undersøgelser.

Forslaget indebærer således, at der ikke mere skelnes mellem offentlige og private jordarbejder for så vidt angår spørgsmålet om finansiering af arkæologiske udgravninger. I denne forbindelse bemærkes, at den gældende ordning har været meget u hensigtsmæssig i administrativ henseende under hensyn til den i praksis vanskelige afgrænsning mellem offentlig og privat virksomhed.

Formålet med omlægningen er, at der i tilknytning til såvel offentlige som private jordarbejder skal etableres et økonomisk incitament for den anlægsansvarlige til at inddrage museerne så tidligt som muligt i anlægsprocessen. En tidlig inddragelse af den kulturhistoriske og arkæologiske ekspertise i planlægningen af et anlægs- eller jordarbejde vil medvirke til at sikre, at arbejdet kan tilrettelægges på en sådan måde, at eventuelle fortidsminder kan bevares i jorden uden at blive berørt af arbejdet. Herved vil man i mange tilfælde kunne undgå at skulle foretage en udgravning eller optagning af fortidsminderne. Det er således en målsætning, at de samlede samfundsøkonomiske om-

kostninger til sikring af bevaringsværdier i jorden bliver mindsket.

Der er ligeledes lagt stor vægt på, at der etableres en finansieringsordning, der kan følge aktivitetsniveauet i bygge- og anlægssektoren.

Omlægningen af finansieringsprincipperne vil ikke medføre en mindskelse af det statslige økonomiske engagement i den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed. Det indgår således i ordningen, at en offentlig eller privat anlægsansvarlig vil kunne indhente en udtalelse fra et museum om risikoen for at ødelægge væsentlige bevaringsværdier ved det pågældende jordarbejde.

Et vigtigt hensyn i forhold til den private og offentlige bygherre vil være, at omfanget af forsinkelser, udskydelser og standsninger af et anlægsprojekt på grund af arkæologiske undersøgelser skal minimeres. Hidtil har det først været muligt at opnå statslig finansiering, når truslen mod fortidsmindet var umiddelbart forestående, dvs. når der forelå en byggetilladelse. Dette har i visse situationer virket sinkende for konkrete projekter. Det har derfor været tilstræbt at finde en ordning, der fremmer en mere fleksibel gennemførelse af arkæologiske undersøgelser i forhold til gennemførelse af de konkrete anlægsprojekter. De arkæologiske undersøgelser vil således med en ny finansieringsordning kunne gennemføres uafhængigt af, hvornår der opnås byggetilladelse til et projekt.

Den foreslåede finansieringsordning vil blive kombineret med en målrettet tilskudsordning, der kan tage hensyn til situationer, hvor udgiften til arkæologiske undersøgelser i forbindelse med anlægsarbejder må anses for uforholdsmæssig stor.

Staten vil i øvrigt fortsat finansiere arkæologiske undersøgelser, der er forårsaget af almindelig dyrkning af landbrugsafgrøder og almindelig skovdrift samt erosion, undersøgelser, hvor et museum tidligere har oplyst, at jordarbejdet ikke vil berøre væsentlige fortidsminder, samt undersøgelser, hvor fortidsmindet efterfølgende erhverves med henblik på bevaring på stedet.

Der er med lovforslaget lagt op til en 1-årig overgangsbestemmelse fra lovens ikrafttræden, for så vidt angår de ændrede finansieringsprincipper for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed.

Bedre rammer for udviklingsorienterede og tværgående initiativer på museumsområdet

11. De nuværende rådighedssummer samles i én pulje, samtidig med at der foreslås etableret en pulje til fremme af udvikling af museumsområdet. Hensigten er at fremme større helhedstænkning og større flek-

sibilitet samt at styrke tværgående initiativer og udviklingsprojekter. Udviklingsopgaverne kan fx omfatte museernes rolle i et samfund med kulturel mangfoldighed, museernes formidling over for børn og unge samt kulturarven i den fysiske planlægning. Der vil fortsat kunne opnås tilskud til de formål, som rådighedssummerne hidtil har dækket. Udviklingsopgaverne skal gennemføres i tæt samarbejde med museerne.

Oprettelsen af en museumsstyrelse, som bl.a. skal forestå løsningen af de opgaver, der i dag løses af Statens Museumsnævn, Rigsantikvarembudet og Det Arkæologiske Nævn

12. Statens Museumsnævn blev oprettet ved lov nr. 304 af 10. juni 1976 om statstilskud mv. til museer. Dets opgaver er

- at virke som samarbejdsorgan på landsplan,
- at rådgive kulturministeren og andre offentlige myndigheder i museumsanliggender, herunder at rådgive ministeren om godkendelse af museer som tilskudsberettigede,
- at indberette til kulturministeren, såfremt nævnet bliver bekendt med, at et museum ikke opfylder betingelserne for at bevare statstilskud,
- at beregne statens tilskud til museer, omfattet af bestemmelserne om almindeligt statstilskud,
- at fordele rådighedssumstilskud,
- at yde museumsteknisk og anden faglig rådgivning og
- at formidle og koordinere internationalt samarbejde for museerne.

Nævnet kan på eget initiativ tage fællesanliggender for museerne op.

Nævnet har 12 medlemmer, hvoraf Nationalmuseet udpeger 2, Statens Museum for Kunst udpeger 1, de naturvidenskabelige centralmuseer udpeger 1, museumsrådene vælger af og blandt medlemmerne 8, hvoraf 5 repræsenterer de kulturhistoriske museer, 2 kunstmuseerne og 1 de naturhistoriske museer. Nævnet vælger blandt medlemmerne formand og næstformand. Nævnet er valgt for fire år, og valgperioden begynder 6 måneder efter hver ny kommunal valgperiode begyndelse. Nævnets formand er født medlem af Kulturværdisudvalget.

Rigsantikvarembudet blev oprettet i 1958 og er i dag et centralorgan for kulturmuseale og antikvariske aktiviteter. Rigsantikvaren er direktør for Nationalmuseet og formand for Det Arkæologiske Nævn. Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat varetager den daglige administration af den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed og sekretariatsbetjeningen af Det Arkæologiske Nævn. Herudover vedrører rigs-

tikvarens kompetence administration af Danefæ-bestemmelserne i loven.

Det Arkæologiske Nævn blev oprettet med museumsloven fra 1984 og har til opgave at samordne det arkæologiske undersøgelsesarbejde i Danmark samt at udarbejde vejledende retningslinier for indsamling og undersøgelse af arkæologisk materiale samt for fordeling af disse arbejdsopgaver mellem de museer, der varetager et arkæologisk ansvarsområde. Nævnet skal endvidere rådgive rigsantikvaren om fordeling af de midler, der er til rådighed til arkæologiske undersøgelser, samt om arbejdsdelingen mellem Nationalmuseet og de statsanerkendte museer, der varetager et arkæologisk ansvarsområde.

Desuden fastsætter Det Arkæologiske Nævn de betingelser, de statsanerkendte museer skal opfylde for at påtage sig et arkæologisk ansvarsområde, ligesom nævnet skal træffe beslutning om deponering af Danefæ, når der ikke har kunnet opnås enighed mellem rigsantikvaren og et museum herom.

13. Det er hensigten, at der etableres en styrelse under Kulturministeriet bl.a. som erstating for Statens Museumsnævn, Rigsantikvarembudet og Det Arkæologiske Nævn.

Museumsstyrelsen vil således som udgangspunkt overtage alle Museumsnævnets nuværende opgaver samt de opgaver, som Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat løser i dag. Hertil kommer visse opgaver af administrativ karakter fra de to hovedmuseer, Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst, samt eventuelt fra Kulturministeriets departement

Baggrunden for at etablere en museumsstyrelse er bl.a. ønsket om at styrke fagligheden i betjeningen af ministeren og forvaltningen på området samt styrke muligheden for at kunne yde et fagligt modspil til museerne. Det er ministeriets opfattelse, at det vil skabe en større klarhed, hvis man på den ene side har de faglige foreninger, der formulerer interesseorganisationernes synspunkter, og på den anden side har en museumsstyrelse, der kan inddrage det faglige element i sit arbejde og på dette grundlag rådgive ministeriet.

Det er således hensigten, at der bliver tale om et organ, som hører under Kulturministeriet, og som refererer til ministeriet i sager om lovgivning, bevillinger samt forvaltnings- og myndighedsopgaver på museumsområdet og som kan administrere ud fra en faglig kompetence. Der vil blive tale om et organ, der bemannes med både administrativt personale og med museumsfagligt personale, der dækker alle tre museums-kategorier (kunst, kultur og natur) med henblik på, at der kan ydes faglig rådgivning vedrørende hele museumsvesenet. Endelig vil der blive tale om, at

styrelsen både skal have opgaver af mere administrativ karakter og opgaver af mere udviklingsorienteret karakter i forbindelse med funktionen som fagligt idéforum.

Overordnet er det hensigten, at museumsstyrelsen vil varetage følgende opgaver:

- 1) Faglig rådgivning til Kulturministeriet og andre ministerier, herunder udarbejdelse af lovforslag og anden ministerbetjening.
- 2) Igangsætning af centrale og overordnede udviklingstiltag med henblik på at realisere politiske målsætninger på museums- og kulturområdet generelt, fx digitalisering af samlingerne, analyser af museernes arbejde med børn og unge, nyere tids kulturhistorie, tilgængelighed, resultatkontrakter, samarbejdet på ABM-området (arkiver, biblioteker og museer) mv.
- 3) Varetagelse af forvaltningsopgaver for Kulturministeriet, herunder forvaltning af museumsloven, administration af rådigheds- og udviklingspulje, forvaltning af finanslovsbevillinger mv.
- 4) Statens overordnede myndighed og koordinator på det arkæologiske område, herunder fordeling af statslige midler til nøddudgravninger og forundersøgelser, koordinering af undersøgelsesarbejder i forbindelse med planlagte anlægsarbejder, og samordning af det arkæologiske undersøgelsesarbejde i Danmark.
- 5) Forvaltning af centralt dokumentationscenter, herunder at skabe nationalt overblik over statslige og statsanerkendte museers samlinger og at videreudvikle dokumentationsstandarder og applikationer.
- 6) Museumsfaglig koordinator og rådgiver for museer, herunder udbygge samarbejdet mellem museerne på tværs af museums-kategorier og fremme koordineringen af museernes indsamling, forskning og undersøgelser.

Under styrelsen vil der blive etableret rådgivningsorganer med repræsentanter for den faglige verden (museerne, herunder hovedmuseerne, universiteterne mv.). Det er hensigten, at der både bliver tale om fagspecifikke råd, det vil sige 4 faglige råd, et kunsthistorisk, et naturhistorisk og to kulturhistoriske – ét der vedrører det arkæologiske område (og som skal udføre de opgaver, som i dag varetages af Det Arkæologiske Nævn, jf. nedenfor bemærkningerne til § 27) og ét der vedrører det historisk-etnologiske område – samt et fællesråd, der går på tværs af museums-kategorierne, og som bl.a. kan være forum for drøftelse af overordnede eller generelle museumsfaglige og -politiske spørgsmål.

De nævnte rådgivningsorganer vil blive indraget ved fordeling af rådighedssummer, jf. § 16, stk. 2.

Oprettelse af styrelsen påregnes igangsat i løbet af 2. halvdel af 2001 med henblik på, at styrelsen kan være operationel ved lovens ikrafttræden 1. januar 2002.

Ændringer af naturbeskyttelsesloven

14. Som følge af omorganiseringen af den statslige marinarkæologiske registrerings- og undersøgelsesvirksomhed overføres anmeldelsespligten vedrørende den marinarkæologiske kulturarv fra naturbeskyttelsesloven til museumsloven.

Udover en ændring som følge af den nævnte opgaveoverførsel foreslås tillige en præcisering af hjemmelsgrundlaget for beskyttelsen af den marinarkæologiske kulturarv samt en mulighed for at dispensere for alderskriteriet på 100 år i naturbeskyttelseslovens § 14. Der er i forbindelse med lovforslaget tilstræbt sammenhæng mellem de to lovgivningskomplekser

og en tydeliggørelse af ansvars- og kompetencefordelingen mellem de statslige myndigheder.

I henhold til Det Udvidede Totalbalanceprincip (DUT) overføres en eksisterende statslige bevilling til museumsrådene på 1,4 mio. kr. til amterne samt Københavns og Frederiksberg kommuner. Overflytningen vil ikke medføre merudgifter for staten eller amtskommunerne. Herudover har de kommunale parter tilkendegivet, at forslaget til museumslov ikke giver anledning til at rejse krav om kompensation i henhold til Det Udvidede Totalbalanceprincip.

Ad 1. statsanerkendte museer

I forlængelse af lovforslagets målsætninger om at højne standarden på de statsanerkendte museer forventes den statslige bevillingsramme at blive forøget med 13,0 mio. kr. i 2002-2003 og 15,0 mio. kr. fra 2004.

Bevillingsløftet anvendes til at finansiere følgende tiltag:

Tabel 1. Fordeling af 25,0 mio. kr. til styrkelse af museumsområdet

Mio. kr. excl. moms	2002	2003	2004 ff.
1. Statsanerkendte museer	13,0	13,0	15,0
2. Arkæologiske undersøgelser	7,5	5,0	2,0
3. Museumsstyrelse, tilskudspuljer mv.	4,5	7,0	8,0
Samlet statslig bevilling, jf. finanslov 2001	25,0	25,0	25,0

Lovforslagets økonomiske konsekvenser

Det er på finansloven for 2001 forudsat, at der fra 2002 afsættes en merbevilling på 25,0 mio. kr. til den statslige finansiering af de økonomiske konsekvenser af lovforslaget. Den forventede fordeling af de 25,0 mio. kr. er vist i Tabel 1 nedenfor, idet der tages forbehold for justeringer i forbindelse med udmøntning af lovens bestemmelser, blandt andet i forbindelse med igangsætning af en ny finansieringsordning på arkæologiområdet:

- Forhøjelse af minimum for det ikke-statslige tilskud, der lægges til grund for beregningen af det statslige tilskud.
- Forhøjelse af maksimum for det ikke-statslige tilskud, der lægges til grund for beregningen af det statslige tilskud.
- Etablering af en midlertidig pulje til ophjælpning af mindre, statsanerkendte museer (1,0 mio. kr. årligt i 2002-2004).

- Gennemførelse af en særlig løsning for museer på små øer.

Kulturministeriet har under lovforberedelsen haft drøftelser med Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen og Københavns og Frederiksberg kommuner om de økonomiske konsekvenser af de ovennævnte tiltag. Parterne har udtrykt enighed om lovforslagets målsætning om at styrke de statsanerkendte museer.

Ad 2. arkæologiske undersøgelser

Som led i finansieringsomlægningen på det arkæologiske område vil staten afsætte en merbevilling til

- Landsdækkende kortlægning af områder af særlig arkæologisk interesse.
- Arkæologisk informationskampagne til borgere, kommuner, berørte erhvervssektorer mv. med henblik på at oplyse om de ændrede bestemmelser for så vidt angår arkæologiske undersøgelser.

- Midlertidig forøgelse af eksisterende bevilling til arkæologiske udgravninger i overgangsperioden til ny finansieringsordning.

Når den nye finansieringsordning træder i kraft, skal der afsættes midler til de udgravninger, som staten ifølge lovforslaget stadig skal betale, samt til de foreslåede tilskudsordninger for hhv. større forundersøgelser og arkæologiske nødudgravninger.

Ad 3. Museumsstyrelse mv.

Der etableres en museumsstyrelse med henblik på bl.a. at styrke og udvikle det faglige engagement i museumssektoren og styrke betjeningen af kulturministeren.

I merbevillingen indgår, udover udgifter til styrelsens sekretariat, merbevillinger til

- Særligt driftstilskud til statsanerkendte museer, som udfører en virksomhed af særlig betydning.
- Støtte til løsning af fællesopgaver, erhvervelser samt museers virksomhed i øvrigt.
- Støtte til udvikling af museumsområdet (udviklingspulje).

Oprettelse af styrelsen påregnes igangsat i løbet af 2. halvdel af 2001 med henblik på, at styrelsen kan være operationel ved lovens ikrafttræden 1. januar 2002. Udgifter til etablering af styrelse i 2001 afholdes inden for Kulturministeriets bevillingsrammer.

Statsanerkendte museer af særlig betydning vil have mulighed for at bevare et særligt tilskud til deres virksomhed. Lovforslaget fastholder ligeledes muligheder for at støtte de formål, som hidtil har været dækket af rådighedsummerne.

Med henblik på at udvikle den faglige standard etableres fra 2002 en *udviklingspulje* til støtte af særlige initiativer, fx teknologisk og kompetenceudvikling, forskning, formidlingsindsatser for særlige grupper, særlige initiativer for børn.

Overflytning af statstilskuddene til museumsrådene til amtskommunerne

Det indgår i lovforslaget, at de amtslige museumsråd overflyttes til fuld amtskommunal finansiering fra 1. januar 2002.

Museumsrådene vil fortsat have til opgave af samordne og fremme museumsarbejdet på amtsplan. Museumsrådene samarbejder med kulturministeren om fælles museumsanliggender.

Overflytningen vil betyde, at den eksisterende statslige bevilling på 1,4 mio. kr. til museumsrådene overflyttes til amterne samt Københavns og Frederiksberg kommuner i henhold til Det Udvidede Totalbalance-

princip. Overflytningen vil ikke medføre merudgifter for staten eller amtskommunerne.

Lovforslagets administrative konsekvenser

Der vil være administrative konsekvenser forbundet med etablering af en museumsstyrelse, da det er hensigten, at der skal ske en sammenlægning af Statens Museumsnævn, Rigsantikvarembudet og Det Arkæologiske Nævn samt en række administrative funktioner fra de to hovedmuseer, Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst og eventuelt Kulturministeriets departement.

Ændringsforslaget af naturbeskyttelsesloven skal ses i sammenhæng med, at den del af Miljø- og Energiministeriets opgaver, der vedrører tilvejebringelsen af det faglige beslutningsgrundlag for myndighedsudøvelsen i henhold til naturbeskyttelseslovens § 14, overføres til Kulturministeriet.

Lovforslagets erhvervsøkonomiske/-administrative konsekvenser

Udgiften til arkæologiske undersøgelser på det private område afholdes efter den gældende lovgivning af rigsantikvaren. Bevillingen til formålet har de senere år udgjort 10-15 mio. kr. årligt.

Lovforslaget vil indebære en omlægning af finansieringsprincippet for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed. Ordningen indebærer, at en bygherre, eller den for hvis regning et jordarbejde skal udføres, som hovedregel selv skal afholde udgiften til en eventuel arkæologisk undersøgelse i forbindelse med jordarbejdet. Den anlægsansvarlige skal endvidere som hovedregel afholde udgifter til større forundersøgelser. Staten vil fortsat finansiere udgiften til arkæologiske undersøgelser i visse tilfælde – fx hvis jordarbejdet udføres som led i dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder, som led i almindelig skovdrift eller som følge af erosion. Staten vil også skulle dække udgifter til større forundersøgelser i denne sammenhæng.

Omlægningen kan i visse tilfælde have erhvervsøkonomiske konsekvenser, såfremt en anlægsansvarlig gennemfører et jordarbejde, der nødvendiggør en større forundersøgelse eller arkæologisk udgravning. Det kan være yderst vanskelig at fremkomme med et konkret skøn over størrelsen af de økonomiske konsekvenser. Udgifterne til arkæologiske undersøgelser på det private område afhænger af konjunkturerne for byggeri og udviklingen i anlægsaktiviteten i øvrigt. Herudover er udgifterne betinget af, i hvor høj grad den anlægsansvarlige benytter sig af tilbuddene om forundersøgelser, og om den anlægsansvarlige i givet

fald ændrer anlægsplaner, hvis forundersøgelsen bekræfter, at der kan være fortidsminder i jorden. En tidlig inddragelse af museerne i forbindelse med planlagte arbejder mindsker samtidig den anlægsansvarliges risiko for, at påbegyndte jordarbejder standses i op til 1 år uden erstatning for det økonomiske tab i forbindelse hermed.

Et forsigtigt økonomisk bud vil være, at de gennemsnitlige årlige udgifter på ca. 12 mio. kr. skønsmæssigt vil fordele sig således på sektorer: Boligbyggeri (2,5 mio. kr.), erhvervsbyggeri (2,0 mio. kr.), Råstof-indvinding (1,0 mio. kr.), Landbrug (1,5 mio. kr.), skovrejsning inkl. juletræer og anden beplantning (2,0 mio. kr.), sportsbyggeri (1,0 mio. kr.) og andet (2,0 mio. kr.). Det er på den baggrund Kulturministeriets samlede vurdering, at forslaget økonomiske konsekvenser er af begrænset størrelse.

Det må dog bemærkes, at der i de senere år har været tale om et udgiftsniveau, der har været resultat af en meget nøje prioritering af de arkæologiske opgaver. Hertil kommer, at konjunkturer og politiske beslutninger kan øge anlægsaktiviteten på de enkelte områder.

Der vil som led i finansieringsordningen blive etableret statslige tilskudsordninger i tilknytning til gennemførelse af større forundersøgelser, der iværksættes med henblik på at afdække risikoen for at ødelægge væsentlige fortidsminder ved bygge- og jordarbejder, samt i tilknytning til gennemførelse af de arkæologiske undersøgelser.

Lovforslaget pålægger ikke erhvervslivet særskilte administrative byrder.

Forslaget til ændring af naturbeskyttelsesloven kan få økonomiske konsekvenser for anlægsansvarlige, der opererer på havbunden, men de vurderes at være begrænsede. Der har ikke til forvaltningen af naturbeskyttelseslovens § 14 – i modsætning til den gældende museumslov – været knyttet nogen form for statslig finansiering af forundersøgelser og andre undersøgelser af fortidsminder og vrug på havbunden. Disse undersøgelser er hidtil betalt af bygherren, og lovforslaget præciserer hjemmelsgrundlaget på dette punkt bl.a. på baggrund af en konkret afgørelse i Naturklagenævnet. Det er således ikke nogen nyordning, at marinarkæologiske forundersøgelser og undersøgelser skal betales af den anlægsansvarlige.

De økonomiske konsekvenser for anlægsansvarlige, der opererer på havbunden, er især knyttet til ændringsforslagets forebyggende del (muligheden for at stille krav om forundersøgelser), idet en forundersøgelse – bortset fra de situationer, hvor der skal udarbejdes en VVM-redegørelse – hidtil alene har kunnet

anbefales, men fremover kan fastsættes som vilkår. Dette kan føre til en mindre stigning i antallet af forundersøgelser – sammenlignet med den hidtidige praksis. Der er hidtil årligt udført 3 – 4 forundersøgelser til en skønnet gennemsnitlig pris af ca. 200.000 kr. pr. undersøgelse. Der vil skønsmæssigt med de nye bestemmelser kunne imødeses en begrænset stigning i antallet af forundersøgelser – svarende til yderligere et par forundersøgelser om året. Antallet må i sagens natur tages med forbehold, ligesom der vil være tidsmæssige udsving. Meromkostningerne vurderes i givet fald at beløbe sig til ca. 400.000 kr. om året. Ud fra en generel betragtning vil gennemførelsen af en forundersøgelse kunne betale sig for en anlægsansvarlig – som »forsikring« mod den langt mere omkostningskrævende situation, hvor arbejdet skal standses, fordi man støder ind i et hidtil ukendt fortidsminde eller vrug på havbunden.

Lovforslagets miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget skønnes at have positive konsekvenser for kulturmiljøet, idet det med forslaget tilstræbes, at hensynet til væsentlige kulturhistoriske værdier inddrages i den fysiske planlægning og i tilrettelæggelsen af konkrete jordarbejder. Herudover har lovforslaget ingen miljømæssige konsekvenser.

Forslaget til ændring af naturbeskyttelsesloven til sigter at styrke beskyttelsen af de kulturhistoriske interesser. Lovforslaget har derudover ingen miljømæssige konsekvenser.

Lovforslagets forhold til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

Hørte myndigheder, institutioner og organisationer

Samtlige ministerier, Akademiet for de Skønne Kunster, Amdrårdsforeningen, Boligselskabernes Landsforening, Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum, Dansk Kulturhistorisk Museumsforening, Dansk Landbrugsmuseum, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Skovforening, Danske Entreprenører, De Danske Landboforeninger, De Samvirkende Invalideorganisationer, Den Hirschsprungske Samling, Det Arkæologiske Nævn, Det Centrale Handicapråd, Det Kongelige Bibliotek, Foreningen af Danske Kunstmuseer, Foreningen af Danske Naturhistoriske Museer, Foreningen af Danske Ral- og Sandsugere, Foreningen af specialmuseer i Danmark, Frederiksberg Kommune, Greenpeace Danmark, Kommunernes Landsforening, Kulturrådet for Børn, Københavns Kommune, Københavns Uni-

F. t. Museumslov

versitet, Landbrugsrådet, Museumshøjskolen, Museumstjenesten, Nationalmuseet, Ordrupgaardsamlingen, Rigsantikvarembetet, Rigsarkivet, Rigsrevisionen, Statens Arkiver, Statens Museum for Kunst, Statens Museumsnavn, Statsbiblioteket, Tøjhusmuseet, Århus Universitet.

Lovforslagets bestemmelser om adgang til privat ejendom

Lovforslaget viderefører de gældende bestemmelser om adgang uden retskendelse til steder, hvor der foretages jordarbejder, og hvor der er fremkommet eller kan formodes under arbejdet at fremkomme fund af fortidsminder. Det er med lovforslaget endvidere foreslået, at adgangen uden retskendelse udvides til steder, hvor der foretages jordarbejder, og hvor der er fremkommet eller kan formodes under arbejdet at fremkomme en for den pågældende lokalitet usædvanlig naturhistorisk genstand.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med pligten til at anmelde fund af fortidsminder og usædvanlige naturhistoriske genstande, der påtræffes i forbindelse med et jordarbejde. Det er fundet væsentligt, at kulturministeren, eller den kulturministeren bebyrder hertil, umiddelbart har adgang til steder, hvor der er mistanke om, at der forekommer sådanne genstande.

Lovforslagets forhold til private borgere

Lovforslaget viderefører de gældende bestemmelser om danefæ og danekræ

Lovovervågning

Lovforslagets bestemmelser vedrørende hensynet til kulturarven i den fysiske planlægning og i tilrettelæggelsen af anlægs- og jordarbejder samt omlægning af finansieringsprincipperne for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed vil blive omfattet af regeringens lovovervågningsprogram.

Vurdering af lovforslagets konsekvenser.

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	En tidlig inddragelse af museer i planlægningen af jordarbejde kan mindske behovet for arkæologiske udgravninger og standsning af arbejder.	Ja, statslige merudgifter på årligt 25,0 mio. kr. fra år 2002 ff. Merudgifter på 1,4 mio. kr. til amterne samt Københavns og Frederiksberg kommuner, som overføres fra den eksisterende statslige bevilling på 1,4 mio. kr. De kommunale parter har tilkendegivet, at forslaget til museumslov ikke giver anledning til at rejse krav om kompensation i henhold til Det Udvidede Totalbalanceprincip.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner		Ja, der vil være administrative konsekvenser forbundet med etablering af en museumsstyrelse. Endvidere overføres opgaver fra Miljø- og Energiministeriet til Kulturministeriet på det marinarkæologiske område.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	En tidlig inddragelse af museer i planlægningen af jordarbejde kan mindske behovet for arkæologiske udgravninger og standsning af arbejder.	Ja, omlægningen kan i enkelte tilfælde have erhvervsøkonomiske konsekvenser i forbindelse med gennemførelse af forundersøgelser vedrørende forekomsten af fortidsminder i tilknytning til anlægs- og jordarbejder på landjorden samt i tilknytning til arkæologiske undersøgelser. Et forsigtigt bud vil være, at de gennemsnitlige årlige udgifter skønsmæssigt vil fordele sig således på sektorer: Boligbyggeri (2,5 mio. kr.), erhvervsbyggeri (2,0 mio. kr.), Råstofindvinding (1,0 mio. kr.), Landbrug (1,5 mio. kr.), skovrejsning inkl. juletræer og anden beplantning (2,0 mio. kr.), sportsbyggeri (1,0 mio. kr.) og andet (2,0 mio.kr.).
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	
Miljømæssige konsekvenser	Ja, lovforslaget skønnes at have positive konsekvenser for kulturmiljøet. Hensynet til væsentlige kulturhistoriske værdier inddrages i den fysiske planlægning og i tilrettelæggelsen af konkrete jordarbejder.	
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Kapitel 1

Formål

Til § 1

Til stk. 1.

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 1, stk. 1. Efter den gældende lov er lovens formål at sikre Danmarks kulturarv og at fremme museernes virke og samarbejde. I lovforslaget er formålsbestemmelsen ændret, så den også omfatter naturarven, der udgør de naturhistoriske museers arbejdsområde. Denne ændring skal bl.a. ses på baggrund af forslaget om etablering af en hovedmuseumsfunktion for de naturhistoriske museer, jf. forslagens § 9, etablering af en ordning om naturhistoriske undersøgelser i forbindelse med jordarbejder, jf. forslagens § 29 samt lovens bestemmelser om danekræ, jf. forslagens § 31.

Det er i forslaget præciseret, at lovens formål ud over sikring af kultur- og naturarven også vedrører adgang til og viden om denne samt dens samspil med verden omkring os. I loven er museerne pålagt såvel en formidlings- som en forskningsindsats, som skal ses i sammenhæng med den teknologiske udvikling, globaliseringen og de muligheder og udfordringer, der følger med udviklingen af et kulturelt mangfoldigt samfund.

Det skal bemærkes, at også andre institutioner, såsom arkiver og biblioteker, gennem indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling virker for sikring og bevaring af Danmarks kultur- og naturarv.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 1, stk. 2. Der tilsigtes ingen indholdsmæssige ændringer. Bestemmelsen fastslår, at loven omfatter de statslige og statsanerkendte museer under Kulturministeriet, medmindre andet er fastlagt. Følgende statslige museer under Kulturministeriet er omfattet af loven: Nationalmuseet, Statens Museum for Kunst, Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum, Dansk Landbrugsmuseum, Den Hirschsprungske Samling, Ordrupgaardsamlingen og Tøjhusmuseet.

Det danske Filmmuseums forhold reguleres af filmloven.

Det er hensigten, at Zoologisk Museum, Geologisk Museum og Botanisk Museum, som hører under Københavns Universitet og Undervisningsministeriet, og som nu benævnes Statens Naturhistoriske Museum,

tillige omfattes af lovens bestemmelser, jf. § 9 og bemærkningerne hertil.

Inden for statslige institutioner kan der være samlinger af museal karakter, omfattende unikke genstande af særlig historisk betydning. Sådanne samlinger er ikke umiddelbart omfattet af museumsloven, men ministeriet forudsætter, at der etableres samarbejde efter behov mellem de nævnte institutioner og berørte statslige og statsanerkendte museer.

Til § 2

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 2, idet dog betydningen af den dokumentationsvirksomhed, der er knyttet til museernes virksomhed er understreget. Bestemmelsen fastlægger museernes opgaver i relation til deres ansvarsområder.

Disse opgaver omfatter indsamling af genstande og anden form for dokumentation, registrering af genstandene og af bevaringsværdier uden for museernes samlinger, bevaring af genstandene under forsvarlige magasinforhold og ved konservering. I de fleste amter er der oprettet konserveringscentre, primært for de kulturhistoriske museer. Kunstmuseerne har skabt deres eget konserveringscenter – Kunstmuseernes Fælleskonservering.

Sammenhængende med arbejdet med samlingerne har museerne til opgave at udføre forskning og formidling i relation til museets ansvarsområde gennem udstillings- og publikationsvirksomhed. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger herom.

For så vidt angår museernes forskning er denne emnemæssigt tæt knyttet til museernes ansvarsområder. De kulturhistoriske museer forsker bl.a. i historiske, arkæologiske, etnologisk-antropologiske emner. Kunstmuseerne forsker bl.a. i kunsthistorie, kunsthåndværk og design. De naturhistoriske museer forsker bl.a. i naturvidenskabelige emner som zoologi, botanik og geologi. Museerne udfører herudover forskning inden for konservering og formidling.

Metodemæssigt omfatter museernes forskning såvel basisforskning som forskningsbaseret udviklingsarbejde efter OECD's forskningsbegreber, således som disse er bearbejdet af Kulturministeriets Forskningsudvalg.

En række museer er også omfattet af lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer mv. Museerne kan omfattes af loven, hvis forskning i særlig grad indgår som en væsentlig forudsætning for varetagelsen af museernes opgaver. I lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer mv. er der fastsat bestemmelser om bl.a. udarbejdelse af forskningsplaner og -

beretninger samt nedsættelse af rådgivende forskningsudvalg.

Det skal bemærkes, at museerne endvidere indgår i samarbejde med relevante uddannelsesinstitutioner om uddannelserne i museumsfagene.

Til § 3

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 3, stk. 1. Bestemmelsen fastlægger museernes pligt til at samarbejde inden for fælles arbejdsområder med henblik på at sikre den bedst mulige kvalitet og ressourceanvendelse. Samarbejdet mellem museerne finder sted i relation til indsamling, ind- og udlån af genstande samt gennem fælles undersøgelses-, forsknings- og formidlingsprojekter. Samarbejdsrelationerne kan både gå på tværs af de forskellige museumskategorier og på tværs af såvel kommune- som amtsgrænser.

Det skal bemærkes, at mange museer derudover har samarbejdsrelationer med museer og museale institutioner i udlandet.

Det tilføjes, at museer tillige samarbejder med andre institutioner med beslægtede opgaver såsom arkiver og biblioteker.

Kapitel 2

Kulturhistoriske museer

Til § 4

Bestemmelsen er ny. De kulturhistoriske museers særlige arbejdsfelt og karakteristika har ikke tidligere været fastlagt i loven. Bestemmelsen fastlægger udstrækningen af de kulturhistoriske museers arbejdsfelt og præciserer, at de kulturhistoriske museer skal inddrage såvel kontinuitet som variationer i menneskets livsvilkår og mellem forskellige kulturer i deres indsamling, forskning og formidling. Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 5

Til stk. 1.

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 7, stk. 1. Bestemmelsen fastslår, at Nationalmuseet er Danmarks kulturhistoriske hovedmuseum, og at det i kraft af denne funktion påhviler Nationalmuseet at belyse Danmarks kultur og verdens kulturer og deres indbyrdes afhængighed. I kraft af museets udenlandske samlinger har Nationalmuseet en særlig mulighed og forpligtelse til at belyse samspillet mellem dansk kultur og verden omkring os. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med

§ 1, stk. 1, hvori det betones, at museerne har en forpligtelse til at perspektivere dansk kultur i forhold til andre kulturer. I kraft af sine samlinger, sin særlige ekspertise og forskningsmæssige status er museet herudover tillagt en række særlige forpligtelser i loven, jf. stk. 2-5. Der henvises også til bemærkningerne til §12.

Til stk. 2.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 7, stk. 2. Bestemmelsen fastlægger, at Nationalmuseet skal anlægge og opretholde repræsentative samlinger af genstande, der belyser den danske kulturhistorie. Genstande tilgår museet gennem museets egen arkæologiske virksomhed, aflevering af fund og genstande til museet samt gennem indsamling. Indsamlingen sker primært inden for nyere tids kulturhistorie. Under hensyn til omfanget af genstande inden for nyere tids kulturhistorie må kravet om repræsentative samlinger i praksis fortolkes som et fælles anliggende for Nationalmuseet og de øvrige statslige og statsanerkendte kulturhistoriske museer. Arbejdsdelingen mellem Nationalmuseet og de øvrige statslige og statsanerkendte kulturhistoriske museer forudsættes at ske i et samarbejde mellem Nationalmuseet, museumsstyrelsen og det pågældende museum.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastlægger, at Nationalmuseet i kraft af sine samlinger og sin funktion som kulturhistorisk hovedmuseum har en særlig forpligtelse til at synliggøre og perspektivere samlingerne ved deltagelse i internationalt samarbejde.

Til stk. 4.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 7, stk. 3. Bestemmelsen fastlægger museets særlige forsknings- og formidlingsmæssige forpligtelser som hovedmuseum. Nationalmuseet er omfattet af lov om forskning ved arkiver, biblioteker og museer, og der er til museet knyttet et eksternt forskningsudvalg. Museet har i de senere år i gennemsnit haft 9 ph.d-studerende ved museet. Formidlingsmæssigt har Nationalmuseet en særlig forpligtelse til gennem såvel de permanente udstillinger som gennem skiftende tema-udstillinger at formidle dansk og udenlandsk kulturhistorie fra de ældste tider til nu.

Til stk. 5.

Bestemmelsen er en omformulering i forhold til den gældende bestemmelse i § 7, stk. 4. Bestemmelsen betyder blandt andet, at Nationalmuseet i situationer, hvor et statsanerkendt museum ikke længere kan påta-

ge sig arkæologiske undersøgelsesopgaver, midlertidigt skal varetage disse opgaver, til der er opnået en anden ordning. Det forudsættes, at Nationalmuseet inddrages i museumsstyrelsens overvejelser om godkendelse af ændringer i et statsanerkendt museums ansvarsområde, såfremt ændringen medfører, at Nationalmuseet midlertidigt skal overtage ansvaret for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed i et område.

Kapitel 3

Kunstmuseerne

Til § 6

Bestemmelsen er ny. Kunstmuseernes særlige arbejdsfelt og karakteristika har ikke tidligere været fastlagt i loven. Bestemmelsen fastlægger, at kunstmuseernes arbejdsfelt omfatter billedkunstens historie og aktuelle udtryk. Med til kunstmuseernes arbejdsfelt hører fortolkningen og formidlingen af de æstetiske og erkendelsesmæssige dimensioner i det kunstneriske udtryk såvel hos den enkelte kunstner som i forskellige kunstneriske stilretninger og strømninger. Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 7

Til stk. 1.

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til gældende bestemmelse i § 8, stk. 1. Der tilsigtes ingen indholdsmæssige ændringer. Bestemmelsen fastlægger, at Statens Museum for Kunst er Danmarks hovedmuseum for billedkunst. Museet er et af landets ældste kunstmuseer og råder over kunstsamlinger af dansk og udenlandsk oprindelse. I kraft af sine samlinger, særlige ekspertise og forskningsmæssige status er museet tillagt en række særlige forpligtelser i loven, jf. stk. 2-4. Der henvises også til bemærkningerne til §12.

Til stk. 2.

Formuleringen svarer til den gældende bestemmelse i § 8, stk. 2. Bestemmelsen fastlægger, at Statens Museum for Kunst som landets hovedmuseum for billedkunst skal sikre en repræsentativ samling af dansk kunst. I praksis skal dette ske i et samarbejde mellem Statens Museum for Kunst og de øvrige statslige og statsanerkendte kunstmuseer for at sikre en hensigtsmæssig ressourceanvendelse og undgå opbygningen af parallelle samlinger. Arbejdsdelingen mellem Statens Museum for Kunst og de øvrige statslige og statsanerkendte kunstmuseer forudsættes at ske i et samar-

bejde mellem Statens Museum for Kunst, museumsstyrelsen og det pågældende museum.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at Statens Museum for Kunst i kraft af sine samlinger og sin funktion som hovedmuseum skal synliggøre og perspektivere museets samlinger gennem internationalt samarbejde.

Til stk. 4.

Formuleringen svarer til den gældende bestemmelse i § 8, stk. 3. Bestemmelsen fastslår museets særlige forsknings- og formidlingsmæssige forpligtelser som hovedmuseum. Statens Museum for Kunst er omfattet af lov om forskning ved arkiver, biblioteker og museer, og der er til museet knyttet et eksternt forskningsudvalg. Museet har i de senere år i gennemsnit haft 4 ph.d-studerende ved museet. Formidlingsmæssigt har Statens Museum for Kunst en særlig forpligtelse til gennem såvel de permanente udstillinger som gennem skiftende temaudstillinger at formidle dansk og udenlandsk kunst.

Kapitel 4

Naturhistoriske museer

Til § 8

Bestemmelsen er ny. De naturhistoriske museers særlige arbejdsfelt og karakteristika har ikke tidligere været fastlagt i loven. Bestemmelsen fastlægger udstrækningen af de naturhistoriske museers arbejdsfelt og præciserer, at de naturhistoriske museer skal indrage såvel naturens udvikling og nutidige miljø som samspillet med mennesket i deres indsamling, forskning og formidling. Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 9

Til stk. 1.

Bestemmelsen er ny. Der har ikke hidtil været en formaliseret hovedmuseumsfunktion for det naturhistoriske område. Zoologisk Museum, Geologisk Museum og Botanisk Museum indgår som en del af Københavns Universitet og hører under Undervisningsministeriet. Museerne har i kraft af deres samlinger og forskningsmæssige ekspertise i praksis fungeret som hovedmuseer på det naturhistoriske område. Der har fra de naturhistoriske museers side været fremsat ønske om at få formaliseret denne praksis. Kulturministeriet har drøftet spørgsmålet med Undervisningsmi-

nisteriet, som ligeledes har fundet det hensigtsmæssigt at skabe en formalisering af den hidtidige praksis og dermed en direkte tilknytning af de tre museer til museumsloven. Bestemmelsen fastlægger, at Zoologisk Museum, Geologisk Museum og Botanisk Museum sammen med Botanisk Have tilsammen udgør Statens Naturhistoriske Museum og udfører funktionen som hovedmuseum på det naturhistoriske område. Museerne har som hovedmuseer tilsammen til opgave at belyse kendskabet til geologi, dyr, planter og andre vidnesbyrd, der kan belyse naturen fra dens oprindelse til vor tid. Bestemmelsen ændrer ikke ved museernes ressortmæssige placering. Der henvises også til bemærkningerne til §12.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er ny. Som hovedmuseer har Zoologisk Museum, Geologisk Museum og Botanisk Museum en særlig forpligtelse til at anlægge og opretholde repræsentative samlinger. Bestemmelsen svarer til den forpligtelse, som Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst er pålagt i kraft af deres hovedmuseumsfunktion. I praksis skal kravet om repræsentative samlinger ses i sammenhæng med de øvrige naturhistoriske museers samlinger for at sikre en hensigtsmæssig ressourceanvendelse og undgå opbygningen af parallelle samlinger. Arbejdsdelingen mellem de naturhistoriske hovedmuseer og de øvrige statsanerkendte naturhistoriske museer forudsættes at ske i et samarbejde mellem hovedmuseerne, museumsstyrelsen (efter forhandling med Undervisningsministeriet) og det pågældende museum.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at museerne i kraft af deres samlinger og funktion som hovedmuseum skal virke for at synliggøre og perspektivere samlingerne gennem internationalt samarbejde. Bestemmelsen svarer til de forpligtelser, der er pålagt de øvrige hovedmuseer.

Til stk. 4.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår museernes særlige forsknings- og formidlingsmæssige forpligtelser som hovedmuseum. De naturhistoriske hovedmuseer er de nationale museer for botanik, geologi og zoologi. Museernes permanente samlinger af videnskabeligt materiale er fortrinsvis til brug for forskning og offentlig udstillingsvirksomhed. De tre museers formål og opgaver er fastsat i Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 586 af 24. juni 1994 om Københavns Universitets Naturhistoriske Museer mv. og Botanisk Have.

Kapitel 5

Statslige museer

Til § 10

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 4, stk. 1. Hidtil har museernes arbejdsplaner skullet indsendes til Statens Museumsnævn. Som konsekvens af nedlæggelse af Statens Museumsnævn skal arbejdsplanerne fremover indsendes til museumsstyrelsen. Bestemmelsen omfatter Nationalmuseet, Statens Museum for Kunst, Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum, Dansk Landbrugsmuseum, Den Hirschsprungske Samling, Ordrupgaardsamlingen og Tøjhusmuseet. Bestemmelsen indebærer, at museerne tillige skal indsende arbejdsplanerne til vedkommende museumsråd. Der henvises i øvrigt til kapitel 7 om museumsråd samt bemærkningerne hertil. For så vidt angår de naturhistoriske hovedmuseer, der er nævnt i § 9, skal disse sende arbejdsplaner til museumsstyrelsen efter forhandling med Undervisningsministeriet. Det forudsættes, at de omtalte arbejdsplaner for Statens Naturhistoriske Museums vedkommende vil kunne være identiske med de udviklingsplaner, som skal leveres til Københavns Universitets brug.

Til § 11

Til stk. 1.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 4, stk. 2. Det Kulturhistoriske Centralregister (DKC) og Det Centrale Register over Kunstværker (Kunst Indeks Danmark) føres i dag af hhv. Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst, men påtænkes overført til museumsstyrelsen. Der henvises i øvrigt til § 39 og bemærkningerne hertil. Det afhænger af materialets karakter, til hvilket register indberetningen skal ske. I visse tilfælde skal indberetning ske til begge registre.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 5, stk. 1. Der tilsigtes ingen indholdsmæssige ændringer. Fastholdelsen af den restriktive udskillelsespraksis for såvel statslige som statsanerkendte museer skal ses i sammenhæng med, at museernes samlinger er opbygget over en lang årrække, og at vurderingen af genstandenes kulturhistoriske eller billedkunstneriske værdi kan variere over tid. Samlingerne er derfor i sig selv udtryk for, hvad der på indsamlingstidspunktet blev opfattet som væsentlige bevaringsværdier. Udskillelse af genstande fra de statslige museer har primært fundet sted fra Na-

tionalmuseet som led i tilbageførsel af genstande til Grønland og Færøerne.

De genstande, der er erhvervet til samlingen, dvs. købt af museet, overdraget museet som gave eller erhvervet gennem indsamling eller udgravninger, udgør museets samling.

For så vidt angår statslige museer vil det være normal praksis, at genstande, der indgår i samlingen, inventariseres, dvs. nummereres og registreres, hurtigst muligt efter modtagelse. For de naturhistoriske museer sker inventarisering hurtigst muligt efter genstandens præparering.

Genstande, der endnu ikke har været underkastet nummerering og registrering, udgør en del af museets samling, når indlemmelse er besluttet, og genstandene befinder sig i museets varetægt. Genstande, der overvejes indlemmet i samlingen og som et led i denne proces befinder sig i museets varetægt, betragtes som deposita og registreres som andre deposita i overensstemmelse hermed.

Som altovervejende hovedregel erhverver museerne kun værker og genstande med henblik på indlemmelse i samlingen. Hvor der imidlertid ved gave eller køb er tale om en samlet erhvervelse, der omfatter dels genstande, som museet ønsker at indlemme i samlingen, dels genstande, som ikke ønskes indlemmet, indgår disse sidste ikke i museet, men afhændes umiddelbart, således at der ikke er tale om en udskillelse fra museets samling.

Genstande, der anvendes til undervisningsbrug eller demonstration, og som er erhvervet til dette formål, betragtes ikke som dele af samlingen. Tilsvarende gælder for demonstrationsmodeller.

Disse retningslinier for, hvordan museerne forholder sig med genstande, der indlemmes i samlingen, følges også for statsanerkendte museer, der opnår tilskud efter §§ 15 og 16.

Det forudsættes, at der gives tilladelse til udskillelse i overensstemmelse med den hidtidige praksis, hvorefter de naturhistoriske museer kan udveksle museumsgenstande med museer i udlandet. Bestemmelserne i § 11 og § 14, stk. 1, nr. 9 hindrer ikke, at museer kan foretage undersøgelse af en genstand, selvom konsekvensen er, at man må foretage en ødelæggelse af den for at kunne foretage eksempelvis en kulstof 14-analyse.

Under hensyn til det almindelige over-/underordningsprincip er det anset for overflødigt at have en særskilt bestemmelse om, at kulturministeren kan udarbejde nærmere retningslinjer for de statslige museers uddeponeringer (jf. den gældende lovs § 5, stk. 2). Ved uddeponeringer kan museerne stille krav til sik-

ring efter konkret vurdering. Uddeponerede genstande eller værker indgår fortsat som en del af museets samlinger, og det er museets ansvar, at genstandene opbevares under sikringsmæssigt forsvarlige forhold.

Til § 12

Til stk. 1.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 9, stk. 1, med tilføjelse af hovedmuseumsfunktion for det naturhistoriske område. At hovedmuseerne tillægges en forpligtelse til at yde museumsfaglig bistand til de øvrige statslige og statsanerkendte museer er begrundet i disse museers omfattende samlinger og faglige ekspertise. Der kan af kulturministeren fastsættes regler om omfanget og karakteren af den museumsfaglige bistand, som hovedmuseerne skal yde over for andre statslige og statsanerkendte museer. For det naturhistoriske område fastsættes reglerne i samråd med undervisningsministeren. Den museumsfaglige bistand omfatter fx sikringssspørgsmål, internationalt samarbejde, faglige spørgsmål vedr. genstande samt konservering af disse.

Til stk. 2.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 9, stk. 2, dog med tilføjelse af det naturhistoriske område. Bestemmelsen fastlægger, at hovedmuseerne skal opretholde en særlige konserveringsfaglig ekspertise, og at de udfører særlige konserveringsopgaver for de øvrige statslige og statsanerkendte museer efter regler fastsat af kulturministeren. For det naturhistoriske område fastsættes reglerne i samråd med undervisningsministeren.

Til stk. 3

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 9, stk. 2. Der tilsigtes ingen indholdsmæssige ændringer. Bestemmelsen fastslår, at udgifterne til særlige konserveringsopgaver afholdes af det museum, i hvis samling genstanden eller værket indgår.

Kapitel 6

Statsanerkendte museer

Til § 13

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 10. I henhold til den gældende lov har kulturministeren forud for statsanerkendelsen af et museum skullet indhente en udtalelse fra Statens Museumsnavn.

Det er i lovforslaget forudsat, at det fortsat skal være en museumsfaglig vurdering, der ligger til grund for en statsanerkendelse, og at denne vurdering fx kan sikres gennem nedsættelse af udvalg med repræsentanter fra hovedmuseerne, relevante statsanerkendte museer samt fra forskningsmiljøet. Der foretages en faglig vurdering af, om museet opfylder betingelserne for at opnå statstilskud, jf. bestemmelserne i forslagens § 14, herunder om ansvarsområdet allerede er dækket af et eksisterende museums ansvarsområde, og om ansvarsområdet har tilstrækkelig faglig tyngde til at kunne bære en selvstændig statsanerkendelse.

Når der foreligger en faglig vurdering af museet med indstilling om statsanerkendelse, tager ministeren stilling til, om der i forbindelse med udarbejdelsen af finansloven kan tilvejebringes økonomisk grundlag for statsanerkendelsen. Bestemmelsen er blevet administreret restriktivt. I de seneste 10 år er der kun gennemført 9 statsanerkendelser. Bestemmelsen vil fortsat skulle administreres restriktivt, idet det i videst muligt omfang bør tilstræbes, at nye ansvarsområder kan varetages af et allerede statsanerkendt museum. Den restriktive praksis skal ses i sammenhæng med, at antallet af statsanerkendte kunstmuseer og kulturhistoriske museer allerede er stort, og at etableringen af mange nye, mindre enheder ikke kan betragtes som en hensigtsmæssig udvikling på disse områder.

Til stk. 2.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 12, stk. 1. Bestemmelsen fastslår, at der til museer, der godkendes som statsanerkendte, ydes et statstilskud. Statstilskuddet kan ydes til museer efter den almindelige tilskudsordning (§15) eller den særlige tilskudsordning (§16, stk. 1) eller begge ordninger.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er en tydeliggørelse af princippet i den gældende lov §11, stk. 4. Bestemmelsen skal sammenholdes med lovforslagets §37. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren kan tilbagekalde en statsanerkendelse, hvis museet ikke opfylder de vilkår, som er nævnt i §14.

Til stk. 4.

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 16, stk. 3, men der tilsigtes ingen indholdsmæssig ændring. Bestemmelsen foreslås placeret i §13 med henblik på at understrege det forhold, at det – som efter den gældende lov – er en tilskudsbetingelse, at denne ordning accepteres. Bestemmelsen fastslår, at såfremt et statsanerkendt museum ophører med at opfylde vilkårene for at være statsanerkendt,

og der på denne baggrund sker en fratagelse af statsanerkendelsen, jf. stk. 3, skal kulturministeren efter forhandling med museets hovedtilskudsyder afgøre, hvorledes offentlighedens interesser i samlingen kan sikres. Baggrunden for den gældende bestemmelse og for forslaget er ønsket om at sikre, at samlinger, der er opbygget, drevet og bevaret ved hjælp af offentlig støtte, varigt kan komme det danske samfund til gode.

Forslaget gælder også i det tilfælde, hvor museet og/eller museets hovedtilskudsyder selv frasiger sig statsanerkendelsen.

Til § 14

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 11. Der er en række justeringer og præciseringer, som er beskrevet nærmere i relation til de konkrete bestemmelser. Bestemmelsen beskriver, hvilke betingelser af overvejende kvalitetsmæssig og administrativ karakter museer skal opfylde for at blive statsanerkendt som en ansvarsbærende del af det samlede nationale museumsnetværk.

Til stk. 1, nr. 1.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 1, nr. 1. Bestemmelsen vedrører museets ejerforhold. Der ydes ikke støtte til samlinger i privateje eller til foreninger, selskaber mv., der har et kommercielt sigte. Bestemmelsen fastslår endvidere, at kulturministeren kan kræve, at museet administrativt og økonomisk er adskilt fra andre institutioner mv., så det kan sikres, at statstilskuddet ikke anvendes til formål, der er museumsvirksomheden uvedkommende.

Til stk. 1, nr. 2.

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 1, nr. 2. Bestemmelsen fastslår, at museets ansvarsområde fastlægges på baggrund af en faglig vurdering, og at godkendelsen af ansvarsområdet og ændringer i ansvarsområdet skal ske centralt. Godkendelsen af et ansvarsområde skal sikre koordinering og arbejdsdeling mellem museerne. Herudover skal godkendelsen af ansvarsområde bl.a. sikre, at der for alle dele af landet er museer, der kan varetage de opgaver, der er beskrevet i lovens kap. 8. Godkendelse af et ansvarsområde forudsætter, at området ud fra en faglig vurdering er væsentligt, og at det ikke i forvejen er dækket af andre statslige eller statsanerkendte museer eller med fordel kan tillægges et sådant museum. Hensigten med denne præcisering er at undgå, at offentlige midler anvendes til opbygningen af parallelle samlinger. Bestemmelsen fastlægger endvidere, at ændringer i museernes ansvars-

område skal godkendes af kulturministeren. Det er hensigten, at museumsstyrelsen fremover skal varetage denne funktion. I medfør af den gældende bestemmelse har Statens Museumsnævn alene fået ændringer i museernes ansvarsområder til udtalelse. Dette har vanskeliggjort nævnets koordinerende funktion og arbejdsdelingen mellem museerne.

Til stk. 1, nr. 3.

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 1, nr. 3. Bestemmelsen fastslår, at museets vedtægter skal godkendes af museets hovedtilskudsyder, og at museets ansvarsområde skal fremgå af museets vedtægter. Derved sikres, at museets ansvarsområde godkendes af både hovedtilskudsyderen og af kulturministeren, jf. § 14, stk. 1, nr. 2.

Til stk. 1, nr. 4.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 1, nr. 4. Bestemmelsen fastlægger, at de lokale tilskudsydere skal indgå i bestyrelsen. Hensigten med bestemmelsen er at sikre de lokale tilskudsyderes indblik i museets virksomhed.

Til stk. 1, nr. 5.

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 11, stk. 1, nr. 5, idet der er foretaget en opdeling af de økonomiske og faglige krav til museernes virksomhed. Bestemmelsen fastlægger, at museet skal have et økonomisk grundlag, der gør det muligt at opretholde en rimelig standard. Statens Museumsnævn har på baggrund af en kvalitetsvurdering i 1998 af en række museer konkluderet, at de opgaver, museerne udfører, er af et omfang, der betyder, at det hidtidige minimumsgrundlag for beregningen af statens tilskud er for lavt sat. Det ikke-statslige tilskud, der danner grundlaget for beregning af statens tilskud i gældende priser, har hidtil udgjort mindst 725.000 kr. Statens Museumsnævn har vurderet på grundlag af de indhøstede erfaringer, at det ikke-statslige tilskudsgrundlag excl. udgifter til bygningsdrift og vedligeholdelse fremover bør udgøre mindst 1,2 mio. kr. Det er Kulturministeriets vurdering, at et minimumsgrundlag på 1,2 mio. kr. vil være hensigtsmæssigt, og at der i dette beløb kan indgå udgifter til bygningsdrift og vedligeholdelse. Minimumsbeløbet fastsættes årligt på finansloven.

Der etableres en 3-årig overgangsordning, således at minimumsbeløbet gælder for statsanerkendelser fra og med 2004. Der henvises i øvrigt til § 15 og bemærkningerne hertil samt til de almindelige bemærkninger herom.

Til stk. 1, nr. 6.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen præciserer, at et museum skal have en rimelig museumsfaglig og bygningsmæssig standard. Den museumsfaglige standard vedrører indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling. Der vil i denne sammenhæng også blive lagt vægt på den teknologiske dimension i relation til museernes opgavevaretagelse. For så vidt angår kravene til bygningsmæssig standard må disse ses i sammenhæng med bl.a. magasinforhold og sikringsforhold på det enkelte museum. Museumsstyrelsen vil udstede vejledende retningslinjer for faglige og bygningsmæssige standarder. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger herom.

Til stk. 1, nr. 7.

Bestemmelsen er ændret i forhold til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 1 nr. 7. Det har hidtil været et krav, at lederen skulle være faguddannet. Kulturministeriet finder det ikke hensigtsmæssigt at opstille bestemte faglige forudsætninger for varetagelse af lederfunktionen. Kravene til denne funktion kan variere meget under hensyn til institutionens størrelse og karakter. Det er fortsat et krav, at lederen besidder en faglig relevant baggrund. Det foreslås præciseret, at der på museet skal findes faguddannet personale, der modsvarer museets ansvarsområde. Dette betyder, at museer, der varetager både arkæologi og historie-etnologi, skal have begge fagområder repræsenteret i sin stab.

Til stk. 1, nr. 8.

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 2, nr. 9. Bestemmelsen fastslår, at museerne er forpligtet til at deltage i det regionale og nationale samarbejde, og at museet skal udarbejde en handlingsplan for en 4-årig periode.

Planerne tænkes også fremover udformet efter fælles retningslinier i lighed med, at Statens Museumsnævn hidtil har fastsat retningslinier herfor i henhold til § 7 i bekendtgørelse nr. 332 af 30. maj 1991.

Planerne forventes at få stigende betydning i fremtiden, idet de vil komme til at udgøre en væsentlig del af grundlaget for den løbende kvalitetsvurdering af standarden af museernes virksomhed, jf. bemærkningerne til § 14 stk. 1, nr. 6., ligesom de fortsat vil være et afgørende element i bestræbelserne på en øget koordinering af museernes virksomhed.

Der stilles ikke længere krav om, at det af arbejdsplanen skal fremgå, om museerne ønsker at deltage i forbindelse med varetagelsen af den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed. Ændringen skal ses i sammenhæng med, at der nu er etableret et dækkende na-

tionalt netværk af arkæologisk arbejdende museer, og at de arkæologiske opgaver indgår i beskrivelsen af museernes ansvarsområder. I arbejdsplanerne beskrives museernes planer inden for deres arbejdsområder: indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling.

Udarbejdelsen af arbejdsplaner skal tjene museerne selv og deres samarbejde med andre museer og myndigheder blandt andet i forbindelse med koordinering af museernes indsamling og forskning.

Til stk. 1, nr. 9.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 1, nr. 6. Det har hidtil kun som udgangspunkt været muligt at udskille genstande til statslige og statsanerkendte museer. Der har dog eksisteret en dispensationsmulighed, hvor kulturministeren efter forelæggelse for Statens Museumsnavn har kunnet fravige bestemmelsen, hvis særlige omstændigheder talte herfor. Med forslaget er det hensigten at skabe mulighed for, at der kan finde udskillelse sted til anden side, men at dette kræver en særskilt tilladelse fra museumsstyrelsen. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 11, stk. 2, der beskriver de retningslinier, museerne følger i forbindelse med indlemmelse af genstande i samlingen.

Til stk. 1, nr. 10.

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 1, nr. 10. Bestemmelsen vedrører museernes indberetningspligt til de centrale registre og skal fremme en løbende ajourføring af disse. Det afhænger af materialets karakter, til hvilket register indberetningen skal ske. I visse tilfælde skal indberetning ske til begge registre. Museernes indberetninger af deres kunstværker og kulturhistoriske genstandssamlinger og øvrige dokumentationsmateriale skal i løbet af en kortere årrække ske elektronisk efter fastlagte standarder, så materialet bliver ensartet, sammenligneligt og i en form, så det både kan stilles til rådighed for publikum og udveksles museerne imellem. Registreringsstandarderne skal fastlægges på grundlag af internationale standarder i et samarbejde mellem museumsstyrelsen og de statslige og statsanerkendte museer. Naturhistoriske genstande skal ikke indberettes til de nævnte registre.

Til stk. 1, nr. 11.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 1, nr. 11. Bestemmelsen fastslår, at der skal være offentlig adgang til de statsanerkendte museer på forud bekendtgjorte tidspunkter.

Til stk. 1, nr. 12.

Bestemmelsen er en udvidelse og omformulering af de gældende bestemmelser i § 11, stk. 1, nr. 12. Bestemmelsen fastslår, at museerne vederlagsfrit skal give adgang til skoleelever, der besøger museet som led i undervisningen. Dette svarer til den gældende ordning, men der vil efter forslaget ikke længere være mulighed for at dispensere fra denne bestemmelse. Med skolelever menes elever i grund- og gymnasieskole, HF-elever, EFG-elever samt elever i efterskoler.

Bestemmelsen fastslår endvidere, at museet under hensyntagen til institutionens karakter skal gennemføre særlige formidlingsindsatser for børn, således at børn gives de bedst mulige kulturelle oplevelser ved besøg på museer. Her tænkes bl.a. på rabatordninger for børn, arrangementer og redigering af materialer med særlig vægt på børns behov, undervisningsguider, skriftlige materialer, elektronisk formidling via cd-rom eller internet, etablering af særlige faciliteter til børn. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger.

Til stk. 1, nr. 13.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at museerne skal tilstræbe størst mulig fysisk tilgængelighed, tilgængelig formidling og tilgængelighed til udvalgte dele af samlingerne for alle personer med handicap. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger.

Til stk. 1, nr. 14.

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 11, stk. 1, nr. 8. Der har hidtil været krav om, at de statsanerkendte museer skulle indsende budgetter, regnskaber og beretninger til museets hovedtilskudsyder og i særlige tilfælde til Kulturministeriet. Da regnskabet danner grundlag for beregningen af statstilskuddet, og da beretningen afspejler museets forvaltning af sit ansvarsområde, må det anses for hensigtsmæssigt, at dette materiale både sendes til museets hovedtilskudsyder og til museumsstyrelsen.

Til stk. 2.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 11, stk. 3. I henhold til den gældende lov har bestemmelsen givet hjemmel til, at kulturministeren kunne fastsætte nærmere regler om museernes virksomhed, herunder fx om museernes arbejdsplaner, åbningstider, samlinger mv. (jf. bekendtgørelse om museer, nr. 332 af 30. maj 1991). Hensigten med forslaget er at opretholde muligheden for at kunne fastsætte nærmere regler for museernes virksomhed.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er en teknisk justering af den gældende bestemmelse i § 13, stk. 3. Der tilsigtes ingen indholdsmæssige ændringer. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren i forbindelse med indgåelse af regionale kulturaftaler kan fravige visse bestemmelser om vilkår for opnåelse, bevarelse og fastsættelse af tilskud til statsanerkendte museer, jf. lov nr. 1104 af 29. december 1999 om regionale kulturaftaler. Ved dispensationsadgangen vedrørende § 14 stk. 1, nr. 14 er det alene hensigten at give mulighed for at dispensere for forpligtelsen til at sende budget, regnskab og beretning til museets hovedtilskudsyder, idet der af hensyn til museumsstyrelsens landsdækkende overblik under alle omstændigheder skal indsendes budget, regnskab og beretning til denne, uanset om museet er omfattet af kulturaftaler.

Til § 15

Til stk. 1.

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 12, stk. 1. Hovedprincippet i den gældende lov for det almindelige tilskudssystem opretholdes. Heri ligger, at der til statsanerkendte museer ydes et statsligt driftstilskud, der beregnes på baggrund af det ikke-statslige tilskud. Tilskud til anlægsudgifter, herunder køb af jord og driftsbygninger indgår således ikke i beregningsgrundlaget, jf. også § 15, stk. 3. Udgifter til bygningsmæssig drift og vedligeholdelse kan indgå i beregningsgrundlaget. Det er i forslaget præciseret, at tilskuddet beregnes på grundlag af det pågældende museums senest reviderede regnskab.

Det forhold, at anlægsudgifter ikke kan indgå i beregningsgrundlaget, medfører, at et enkelt års ekstraordinære anlægsudgifter ikke giver ekstraordinære udsving i det statslige tilskud, som skal være et tilskud til museets løbende drift.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at der årligt på finansloven fastsættes et minimumsgrundlag for det ikke-statslige tilskud til det enkelte museum. Minimumsgrundlaget har hidtil udgjort mindst 725.000 kr. og vil fra og med 2004 udgøre 1,2 mio. kr. Der henvises i øvrigt til § 14, stk. 1, nr. 5, og de almindelige bemærkninger.

Det skal præciseres, at væsentlige ændringer i minimumsgrundlaget forudsættes drøftet med de kommunale parter.

Til stk. 3.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 12, stk. 2. Bestemmelsen fastslår, at huslejudgifter og prioritetsrenter og -afdrag fradrages i de ikke-statslige driftstilskud, som indgår i grundlaget for beregning af det statslige tilskud efter stk. 1.

Det er således en forudsætning, at de ikke-statslige tilskud fra og med regnskabsåret 2004 mindst udgør 1,2 mill. kr. excl. udgifter til formålene nævnt i stk. 3.

Til stk. 4.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 12, stk. 3, der dog er udformet således, at der fastsættes et maksimalt statstilskud. Bestemmelsen fastslår, at der på den årlige finanslov vil blive fastlagt et maksimum for det beløb, hvormed det ikke-statslige tilskud kan indgå i tilskudsgrundlaget for det enkelte museum. Det tilsigtes, at maksimum for størrelsen af det ikke-statslige tilskud til det enkelte museum, som indgår i grundlaget for beregning af det statslige tilskud gradvist hæves fra de nuværende 1,9 mio. kr. (FL2001) til 2,2 mio. kr. fra og med 2004. Forslaget indebærer en forhøjelse af den statslige andel af de større museers driftsudgifter.

Bestemmelsen fastslår endvidere, at maksimum for størrelsen af det ikke-statslige tilskud kan forhøjes, hvis flere primærkommuner driver museet i fællesskab, således at statstilskuddet udgør det beløb, der svarer til summen af de statstilskud, som det enkelte tilskud fra en tilsluttet kommune kan udløse. Maksimumgrundlaget vil i den forbindelse fra 2004 udgøre 2,2 mio. kr. for hver kommune.

Ministeriet finder det væsentligt, at der arbejdes for øget kommunalt samarbejde med henblik på at tilvejebringe et bæredygtigt driftsgrundlag for en museumsvirksomhed, der berører en flerhed af primærkommuner.

Til stk. 5.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren, når særlige forhold taler herfor, kan fravige bestemmelserne i stk. 2. Der sigtes med bestemmelsen på ø-samfund, for tiden museerne på de tre øer: Ærø, Samsø og Læsø. Ved Statens Museumsnavns undersøgelse i 1998 af små museers økonomiske forhold konstaterede Museumsnavnet, at museerne på Ærø, Samsø og Læsø havde et meget lille budget, der gjorde det vanskeligt for dem at opfylde deres forpligtelser som statsanerkendte museer. Det ikke-statslige tilskud er beskedent som følge af det lille befolkningsgrundlag og ø-samfundets økonomiske forhold. Museerne modtager imidlertid særdeles store tilskud målt pr. indbygger i forhold til landsgennem-

snittet, for de flestes vedkommende næsten det dobbelte. Hertil kommer, at kommunerne på øerne ikke har de samme muligheder for at samarbejde med andre kommuner om driften, som kommuner på fastlandet har. Alligevel skal museerne på øerne løse de samme opgaver som museerne på fastlandet.

Der er med bestemmelsen skabt hjemmel til, at der for de fire nuværende museer på disse øer (Marstal Søfartsmuseum, Ærø Museum, Økomuseum Samsø og Læsø Museum) etableres en særlig ordning, hvor der for disse museer kan afviges fra bestemmelsen om minimumstilskudsgrundlag på 1,2 mio. kr. Det foreslås, at kulturministeren fastsætter nærmere regler for beregning af statstilskuddet i disse tilfælde. Det tilsigtes, at tilskuddet gøres indbyggerafhængigt, således at det ikke-statslige tilskud efter stk. 1 skal udgøre mindst 160 kr. pr. indbygger i juli 2001-prisniveau. Dette mindstebeløb svarer til et niveau, som museerne i de seneste år som minimum har oppebåret (til sammenligning udgør landsgennemsnittet på omkring 80 kr. pr. indbygger).

Hertil kommer, at der som særlig statslig støtte til museerne på de tre øer gennem forslaget § 16 kan ydes de pågældende museer et særligt tilskud. Det samlede tilskud kan dog højst andrage det tilskudsbeløb, der udløses af det maksimale tilskudsgrundlag efter § 15, stk. 4. Det bringer ikke nødvendigvis museernes tilskud op på samme niveau som på fastlandet, men befolkningsgrundlaget taget i betragtning skønnes det at give et rimeligt økonomisk grundlag for ø-museerne.

Til stk. 6.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren fastsætter nærmere regler for tilskudsberegningen, herunder regler for flerkommunal samdrift. De hidtidige regler herfor har været fastsat i Kulturministeriets bekendtgørelse om museer, nr. 332 af 30. maj 1991.

Det skal i øvrigt bemærkes, at statstilskud til statsanerkendte museer ikke må henlægges. Bestemmelsen må ses i sammenhæng med de almindelige krav til god tilskudsforvaltning i staten, hvor et tilskud som hovedregel først udbetales til forbrugstidspunktet. Det er derfor ikke fundet nødvendigt at opretholde den gældende lovs § 12, stk. 5.

Til stk. 7

Bestemmelsen er en teknisk justering af den gældende bestemmelse i § 13, stk. 3. Der tilsigtes ingen indholdsmæssige ændringer. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren i forbindelse med indgåelse af re-

gionale kulturaftaler kan fravige visse bestemmelser om vilkår for opnåelse, bevarelse og fastsættelse af tilskud til statsanerkendte museer, jf. lov nr. 1104 af 29. december 1999 om regionale kulturaftaler.

Til § 16

Bestemmelsen er en sammenskrivning af de gældende bestemmelser i § 13 (særligt statstilskud), § 34 (rådgighedssummer) og § 35 (fællesinstitutionerne). I forslaget fastholdes mulighederne for at yde et særligt driftstilskud til museer, der udfører en virksomhed af særlig betydning, eller som af museumsfaglige og historiske årsager er finansieret af staten.

Der er med lovforslaget tilstræbt en præcisering af kravene til at opnå et særligt statstilskud, og i forbindelse hermed er der foretaget en gennemgang af kredsen af museer, der efter den gældende lov modtager tilskud efter § 13-ordningen. Som følge heraf vil Liselund Gl. Slot, Tersløsegård og Thorvaldsensamlingen på Nysø blive taget ud af museumslovssammenhæng, og det særlige tilskud til Sønderjyllands Kunstmuseum vil bortfalde. Det overvejes, om der i disse tilfælde kan indgås en særlig aftale med de respektive lokale tilskudsmyndigheder om overtagelse af ansvar og finansiering. Indtil videre vil Liselund Gl. Slot, Tersløsegård og Thorvaldsensamlingen på Nysø blive omfattet af en tilskudsordning uden for museumsloven.

De øvrige museer, der efter den gældende lov i dag modtager tilskud efter § 13-ordningen, er følgende:

Ny Carlsberg Glyptotek, Naturhistorisk Museum i Århus, Den Gamle By i Århus, Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling, Det Danske Kunstinstrimuseum, De Danske Kongers Kronologiske Samling, Gl. Estrup - Jyllands Herregårdsmuseum, Teatermuseet, Handels- og Søfartsmuseet, Orlogsmuseet, Louisiana, Danmarks Tekniske Museum, Vikingeskibsmuseet i Roskilde, Aarhus Kunstmuseum, Moesgaard Museum, Nordjyllands Kunstmuseum, Arbejdermuseet, Kunstmuseet Trapholt og Arken.

Disse museer vil blive omfattet af en ny ordning, hvor det nuværende særlige statstilskudsniveau som udgangspunkt fastholdes.

Lovforslaget fastholder ligeledes mulighederne for at støtte de formål, der hidtil har opnået støtte via rådgighedssummerne, og de såkaldte fællesinstitutioner. Med lovforslaget søges der imidlertid skabt grundlag for en større fleksibilitet mellem puljerne, så tilskuddene i større udstrækning kan målrettes efter behov og til iværksættelse af nye initiativer og udviklingsopgaver på museumsområdet.

Til stk. 1.

Bestemmelsen er ny. I den gældende lov har der kunnet ydes et statstilskud til museer, der af særlige grunde ikke kan oppebære fornødent tilskud efter den almindelige tilskudsordning. Bestemmelsen fastslår, at et museum for at kunne opnå og bevare et særligt statstilskud skal udføre en virksomhed af særlig betydning. En specialisering vil ikke være et tilstrækkeligt grundlag for opnåelse af et særligt statsligt driftstilskud, idet alle museer i en eller anden udstrækning er specialiserede i kraft af statsanerkendelsesproceduren. For at et museum skal kunne modtage supplerende tilskud, bør der derfor være tale om nye og større initiativer af væsentlig museumsfaglig interesse. Herudover vil der fx. blive lagt vægt på samlingens karakter, forskningsmæssige potentiale og på det forhold, at initiativet har væsentlig national eller international interesse. Vurderingen af spørgsmålet om et museum varetager sådanne opgaver, vil bero på en museumsfaglig vurdering, og det forudsættes, at der ved en sådan vurdering nedsættes bedømmelsesudvalg med særlig museumsfaglig og forskningsmæssig indsigt i området.

Det forudsættes, at der ved den fremtidige administration af ordningen skal lægges vægt på, at museet skal have udtømt tilskudsmulighederne efter forslagens § 15, dvs. at museet skal have nået den på finansloven fastsatte maksimumsgrænse for statstilskud efter den almindelige tilskudsordning. Følgende museer, der efter gældende lov modtager et særligt statsligt tilskud efter § 13, vil fortsat blive omfattet af bestemmelsen: Louisiana, Arbejdermuseet, Danmarks Tekniske Museum, Vikingeskibsmuseet i Roskilde, Aarhus Kunstmuseum, Moesgaard Museum, Nordjyllands Kunstmuseum, Kunstmuseet Trapholt og Arken. For så vidt angår Ny Carlsberg Glyptotek, Den Gamle By i Århus og Naturhistorisk Museum i Århus er det hensigten, at statstilskuddet i forbindelse med overgang til en ny ordning vil blive omfordelt, så der ydes maksimumstilskud til museerne efter den almindelige tilskudsordning, og resten af det eksisterende tilskud ydes efter den nye bestemmelse.

Af historiske årsager yder staten et tilskud til en række museer, som ikke vil kunne opnå tilskud efter forslagens § 15, da disse museer ikke modtager lokale tilskud. Disse museers drift hviler således primært på tilskud fra staten. Da der er tale om institutioner, der udfører en virksomhed af særlig betydning, er det anset for formålstjenligt fortsat at kunne yde et særligt statsligt tilskud til driften af disse museer. Følgende museer vil således fortsat være omfattet af bestemmelsen: Orlogsmuseet, Musikhistorisk Museum og

Carl Claudius' Samling, Det Danske Kunstindustri-museum, De Danske Kongers Kronologiske Samling, Gl. Estrup – Jyllands Herregårdsmuseum, Teatermuseet og Handels- og Søfartsmuseet. Det er museumsstyrelsens opgave løbende at vurdere museernes opgavevaretagelse og tilskuddenes størrelse.

Bestemmelsen giver endvidere mulighed for, at kulturministeren kan give midlertidig støtte til varetagelse af særlige opgaver på museumsområdet. Her kunne fx blive tale om indgåelse af resultatkontrakter vedrørende midlertidig støtte til museer, som i en periode løser særlige opgaver.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren kan give et særligt statstilskud til løsning af fælles opgaver på museumsområdet, erhvervelser samt museers virksomhed i øvrigt.

Statens Museumsnævn har hidtil på baggrund af gældende lovs § 34 kunnet yde støtte til følgende formål:

- 1) indkøb af kunst og anskaffelse af museumsgenstande,
- 2) særlige konserveringsarbejder og museumstekniske forbedringer,
- 3) løsning af fællesopgaver,
- 4) undersøgelser, indsamling, registreringer og bevaringsarbejder inden for det naturvidenskabelige område,
- 5) midlertidig støtte til enkelte museer og
- 6) undersøgelser, indsamling, registreringer og bevaringsarbejder inden for nyere tids kulturhistorie.

Det har hidtil været Statens Museumsnævn, der traf den endelige administrative afgørelse om fordelingen af rådighedssummerne. Fremover er det hensigten, at rådighedssummerne bliver administreret af museumsstyrelsen på vegne af kulturministeren. Puljen vil fortsat kunne anvendes til de formål, der nu er dækket af rådighedssummerne, men herudover er det ligeledes intentionen, at puljen anvendes til initiativer, der går på tværs af museer og museums kategorier samt til museale formål, hvor museerne er inddraget som faglige institutioner. Det er hensigten, at ordningen skal være så fleksibel, at tilskuddene skal kunne ændres og målrettes efter nye behov.

Tilsvarende er der foretaget en gennemgang af de eksisterende § 35-institutioner, således at kredsen af institutioner, der efter den gældende lov modtager tilskud efter § 35, dels reduceres, dels overgår til den ny ordning, hvor der ydes tilskud til formål og ikke til bestemte institutioner. Tilskuddet efter museumsloven

til værket »Danmarks Kirker« er allerede indarbejdet på Nationalmuseets finanslovsbevilling. Tilskuddet til Weilbachs Kunstnerleksikon vil blive vurderet i sammenhæng med finanslovsbevillingen til Kunstakademiets Bibliotek og Arkiv. Der vil med forslaget fortsat kunne ydes tilskud til Museumstjenesten og dens virksomhed samt til Museumshøjskolen, herunder til den fortsatte kompetenceudvikling af personalet på museerne med henblik på at opretholde og videreudvikle museernes kvalitative niveau.

Der har fra museumsside været fremsat ønske om, at den endelige kompetence til at fordele tilskuddene blev henlagt til særlige faglige råd med repræsentanter fra museumsverdenen. Endvidere har der været ønsker om at fastholde den hidtidige praksis med at fordele tilskuddene til på forhånd fastsatte formål og ud fra klart definerede beløbsrammer. Da hensigten med en samling af rådighedspuljerne netop har været at sikre større fleksibilitet og bedre mulighed for at iværksætte nye og tværgående initiativer, har en fortsættelse af denne praksis ikke været anset for hensigtsmæssig fra ministeriets side. Midlernes anvendelse vil fortsat ske i en tæt dialog med museerne og på grundlag af rådgivning fra faglige organer. Der henvises i øvrigt til beskrivelsen af museumsstyrelsen under de almindelige bemærkninger.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen tilsligter at understrege, at kulturministeren gennem museumsstyrelsen kan støtte særlige udviklingsprogrammer, fx. programmer der omfatter museernes rolle i et samfund med kulturel mangfoldighed, museernes formidling over for børn og unge samt kulturarven i den fysiske planlægning.

Til stk. 4.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen giver kulturministeren mulighed for i bekendtgørelse at fastsætte de nærmere regler om indsendelse og behandling af ansøgninger, ydelse af tilskud, fastsættelse af vilkår for anvendelse af tilskud mv. for tilskud efter § 16. Vilkår for ydelse af tilskud fastlægges i henhold til Finansministeriets Budgetvejledning.

Bestemmelsen skaber grundlag for museumsstyrelsens tilsyn med forvaltningen af de statslige tilskud og sikrer sammenlignelighed mellem de statslige institutioner og de institutioner, der primært er finansieret ved statslige driftstilskud.

Til stk. 5.

Bestemmelsen er en teknisk justering af den gældende bestemmelse i § 13, stk. 3. Der tilsligtes ingen

indholdsmæssige ændringer. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren i forbindelse med indgåelse af regionale kulturaftaler kan fravige visse bestemmelser om vilkår for opnåelse, bevarelse og fastsættelse af tilskud til statsanerkendte museer, jf. lov nr. 1104 af 29. december 1999 om regionale kulturaftaler.

Til § 17

Til stk. 1-2.

Bestemmelsen er en omformulering af de gældende bestemmelser i § 16, stk. 1-2. Der tilsligtes ingen indholdsmæssig ændring. Efter de gældende regler skal det i museets vedtægter udtrykkeligt være fastsat, hvad der i en ophørssituation skal ske med museets samling. Ophørsbestemmelsen i museernes vedtægter har også i almindelighed været tilpasset efter lovens ophørsbestemmelse. Bestemmelsen fastslår, hvad der skal ske med et museums samlinger i forbindelse med ophør. I forbindelse med ophør skal der gennemføres forhandlinger med de kommunale myndigheder om museets samlinger med henblik på at træffe afgørelse om, hvorvidt museets ejendele skal overgå til museets hovedtilskudsyder eller en myndighed/institution, som kulturministeren udpeger hertil. Såfremt andet er bestemt i museets vedtægter, skal dette godkendes af kulturministeren.

Der henvises i øvrigt til forslaget § 14, stk. 3 og bemærkningerne hertil.

Kapitel 7

Museumsråd

Til §§ 18 - 20

Bestemmelserne i §§ 18 - 20 er omformuleret i forhold til de gældende bestemmelser i §§ 17 - 19. Der tilsligtes ingen indholdsmæssige ændringer.

I hvert af landets 14 amter er oprettet et museumsråd. Desuden er der et museumsråd fælles for Københavns og Frederiksberg kommuner. Museumsrådene har til opgave at samordne og fremme museumsarbejdet i amtet.

Valgperioden for museumsrådene er 4 år, begyndende 3 måneder efter hver ny kommunal valgperiodes begyndelse.

Hvert af de 14 amtslige museumsråd består af 2 repræsentanter for hvert statsligt eller statsanerkendt museum i amtet, 2 repræsentanter for amtsrådet og 2 repræsentanter for amtets kommuner. Amterne og kommunerne kan beslutte ikke at være repræsenteret i museumsrådet. Kulturministeren kan ændre rådets

sammensætning, såfremt de, der skal udpege medlemmerne af rådet, et enige deri.

Museumsrådet for København og Frederiksberg kommuner er sammensat efter nærmere regler fastsat af kulturministeren ved bekendtgørelse om museer nr. 332 af 30. maj 1991.

Til § 21

Bestemmelsen er ny. Med henblik på at skabe en sammenhæng mellem økonomisk ansvar og opgavefordeling, overføres museumsrådene til fuld finansiering af amtsrådene og Københavns og Frederiksberg kommuner fra 1. januar 2002.

Til § 22

Kulturministerens adgang til i særlige tilfælde at fravige bestemmelserne i § 18, § 19, stk. 1 og § 20, stk. 1 sigter mod at give amterne samt Københavns og Frederiksberg kommuner en mulighed for at tilrettelægge det regionale museumssamarbejde på tværs af de eksisterende amts- og kommunegrænser – for eksempel i forbindelse med indgåelse af regionale kulturaftaler.

Kapitel 8

Sikring af kultur- og naturarven i forbindelse med den fysiske planlægning og forberedelse af jordarbejder mv., herunder arkæologiske og naturhistoriske undersøgelsesopgaver i tilknytning hertil

Til § 23

Bestemmelsen er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 3, stk. 2. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren og de statslige og statsanerkendte museer gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne skal virke for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.

Bevaring af kulturhistoriske værdier – fx fortidsminder under jordoverfladen, kulturmiljøer i det åbne land og bevaringsværdige bygninger og byområder – sker ved fredning og gennem den fysiske planlægning, fx ved udpegning af værdierne i region-, kommune-, og lokalplaner samt ved dokumentation og ved udgravning.

I forhold til den gældende praksis er det præciseret i stk. 1, at kulturministeren gennem museumsstyrelsen har det overordnede ansvar for, at de kulturhistoriske museers samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne fungerer så effektivt og smidigt som muligt med det formål, at hensynet til kulturarven så

vidt muligt tilgodeses i arealplanlægningen og ved fredning.

Kulturministeriets og de kulturhistoriske museers samarbejde med planmyndighederne er nærmere beskrevet i bemærkningerne til stk. 2-4.

Fredning af landarealer og ferske vande sker i henhold til naturbeskyttelsesloven, og fredning af bygninger sker i henhold til bygningsfredningsloven. Museerne kan i denne sammenhæng bidrage til fredningsmyndighedernes arbejde på grundlag af deres kulturhistoriske viden. Museerne kan i givet fald gennemføre konkrete undersøgelses- og dokumentationsopgaver.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er en ændring i forhold til den gældende bestemmelse i § 36a. Efter den gældende ordning er en kommunalbestyrelse blandt andet forpligtet til at underrette vedkommende kulturhistoriske museum, når der udfærdiges en lokalplan.

Bestemmelsen fastslår, at planmyndighederne skal bestræbe sig på at inddrage de kulturhistoriske museer i forbindelse med planlægningen. Den foreslåede bestemmelse omfatter kommunerne, der har ansvaret for udarbejdelsen af kommune- og lokalplaner samt regionplanmyndighederne, det vil sige amtsrådene og Hovedstadens Udviklingsråd. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med §§ 22 – 25 i planloven, der foreskriver, at regionplanmyndighederne og kommunalbestyrelserne i forbindelse med udarbejdelse af forslag til regionplan og i forbindelse med kommuneplanlægning, samt i forbindelse med offentliggørelsen af planforslag skal høre bl.a. statslige myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget.

Bestemmelsen sigter mod at videreudvikle det samarbejde på planlægningsområdet, der allerede eksisterer mellem Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat, museerne og specielt de store kommuner. Endvidere er der etableret et samarbejde med en række store anlægsmyndigheder som eksempelvis Vejdirektoratet og Naturgasselskaberne. Samarbejdet sker ved, at myndighederne allerede ved tilrettelæggelsen af den fysiske planlægning og i planlægningen af konkrete anlægsarbejder henvender sig til Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat og museerne med henblik på at få klarlagt hvilke bevaringsværdier, der befinder sig på de berørte arealer.

En tidlig inddragelse af museernes kulturhistoriske ekspertise giver planmyndighederne et bedre grundlag for at foretage prioriteringer og afvejninger mellem forskellige hensyn i planlægningen.

Et velfungerende samarbejde vil tillige sikre, at det allerede i planfasen bliver klart, om der skal gennemføres arkæologiske undersøgelser i et område, jf. § 27 stk. 3-10. Dette kan have betydning for den økonomiske og tidsmæssige planlægning af konkrete anlægsarbejder. Der vil således kunne skabes et bedre grundlag for, at eventuelle arkæologiske undersøgelser iværksættes inden et konkret anlægsarbejde påbegyndes. Hermed mindskes risikoen for, at et anlægsarbejde skal standses efter dets igangsættelse med økonomisk tab til følge for den anlægsansvarlige.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at de kulturhistoriske museer foretager arkivalisk kontrol af offentliggjort planmateriale, efter at det er sendt ud til høring i offentligheden.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med stk. 2 og har til hensigt at sikre, at der i det endeligt vedtagne planmateriale så vidt muligt tages hensyn til forekomsten af væsentlige bevaringsværdier.

Bestemmelsen skal endvidere ses i sammenhæng med planlovens § 29, stk. 4, hvorefter en statslig myndighed kan fremsætte indsigelser mod et lokalplanforslag ud fra de særlige hensyn, som myndigheden varetager.

Ministeriet skal i denne forbindelse understrege, at museumsstyrelsen under kulturministerens ansvar kan gøre indsigelse mod et planforslag efter planlovens bestemmelser om statslige myndigheders indsigelsesret. En indsigelse vil fx kunne finde sted, såfremt forslaget tilsidesætter beskyttelsen af arkæologisk kildemateriale af væsentlig kulturhistorisk værdi.

For så vidt angår forslag til regionplan og ændringer til en regionplan følger det af planlovens § 29, stk. 1, at det er miljø- og energiministeren, der til varetagelse af statslige interesser kan fremsætte indsigelser. Indsigelsesbeføjelsen udøves på vegne af samtlige statslige myndigheder, hvis interesser berøres af regionplanlægningen. Bestemmelsen forudsætter således en tæt koordination af den statslige vurdering og stillingtagen til regionplanforslagene.

Ved museernes arkivalske kontrol gennemgås de relevante kulturhistoriske registre med henblik på at kontrollere, om der er registreret fortidsminder og/eller enkeltfund af oldsager mv. på det aktuelle areal eller på naboarealerne. Endvidere indhentes der oplysning om, hvorvidt der tidligere er foretaget arkæologiske undersøgelser på arealet. Endelig kan ældre kort,

luftfotos og skriftligt arkivmateriale om det pågældende areal gennemgås.

Den arkivalske kontrol er vederlagsfri. Et kulturhistorisk museum kan endvidere udføre undersøgelses- og dokumentationsopgaver – enten som led i museernes almindelige indsamling og forskning eller mod betaling fra den myndighed, som rekvirerer undersøgelsen. En del museer udfører allerede sådanne rekvirerede undersøgelses- og dokumentationsopgaver blandt andet i forbindelse med udpegning af bevaringsværdige kulturmiljøer i regionplanerne.

Museumsstyrelsen vil som opfølgning på en ny lov medvirke til at udvikle museernes undersøgelses- og dokumentationsopgaver på tværs af historiske perioder samt arbejde for en bedre koordinering af disse opgaver.

Til stk. 4.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren underretter planmyndighederne om forekomsten af væsentlige bevaringsværdier, der har betydning for planlægningen.

Hensigten med bestemmelsen er at præcisere, at kulturministeren gennem museumsstyrelsen vil få ansvaret for at tilrettelægge og udvikle de kulturhistoriske museers informationsindsats i forhold til planmyndighederne med henblik på opfyldelsen af bestemmelserne i stk. 1-3.

Det vil indgå i museumsstyrelsens opgaver, at styrelsen skal udvikle det kulturhistoriske centralregister, der blandt andet indeholder en fortegnelse over fundne kulturhistoriske genstande og lokaliteter, jf. også § 39.

Styrelsen vil endvidere få ansvaret for at gennemføre en landsdækkende kortlægning af steder, der formodes at have særlig arkæologisk interesse. Det er hensigten, at kortlægningen skal være elektronisk tilgængelig, så det fremover bliver lettere at inddrage hensynet til kulturarven i arealforvaltningen og i konkrete projekter.

Kulturministeriet lægger vægt på, at de kulturhistoriske museer tilrettelægger deres informationsindsats på en sådan måde, at planmyndighederne i planmaterialet får god mulighed for at give borgere og virksomheder klar og enkel information om forekomsten af bevaringsværdier.

Samarbejdet mellem de kulturhistoriske museer og planmyndighederne om informationsindsatsen i forhold til borgerne vil således medvirke til, at man allerede ved tilrettelæggelsen af de af planmaterialet omfattede anlægsarbejder mv. kan tage hensyn til forekomsten af bevaringsværdier og herunder tage de

F. t. Museumslov

nødvendige skridt til at sikre, at et anlægsarbejde ikke forsinkes eller fordyres unødigt.

I forhold til regionplanlægningen henledes opmærksomheden på planlovens bestemmelser om, at regionplanen skal indeholde retningslinier for dels beliggenheden af skovrejsningsområder og områder, hvor skovtilplantning er uønsket, og dels varetagelsen af bevaringsværdier i det åbne land.

Til § 24

Bestemmelsen er til dels en udvidelse af den gældende bestemmelse i § 36a. Den foreslåede bestemmelse skal ses i sammenhæng med bestemmelsen i § 23. Hvor § 23 sigter mod at udvikle samarbejdet mellem planmyndighederne og de kulturhistoriske museer i planlægningsprocessen, sigter § 24 mod, at museerne får mulighed for at sikre hensynet til kulturarven ved konkrete anlægsarbejder og ved råstofindvinding mv.

Efter den gældende ordning er en kommunalbestyrelse forpligtet til at underrette vedkommende kulturhistoriske museum, når der udfærdiges en lokalplan, jf. bemærkningerne til § 23, stk. 2, og når der meddeles ombygnings- eller nedrivningstilladelser, der vil medføre afgørende ændring i brug eller funktion af bygninger, byggebyggerier eller andre kulturlevn.

Det fremgår af bygningsreglementet, som er udfærdiget i henhold til byggeoven, at kommunalbestyrelsen inden der kan gives byggetilladelse og ved anmeldelser af byggeri mv. skal undersøge, om byggearbejdet er i strid med anden lovgivning, herunder museumsloven. Hvis der i byggetilladelsen optages krav fra anden lovgivning, skal dette nævnes særskilt i tilladelsen.

Kommunalbestyrelsen skal således efter gældende praksis påse, at underretning finder sted så betids, at muligheden for en eventuel undersøgelse af etnologisk, arkæologisk eller anden kulturhistorisk interesse er til stede (jf. Bygge- og Boligstyrelsens vejledning om kommunalbestyrelsens lovgennemgang ved byggesager).

Med henblik på at optimere samarbejdet har Statens Museumsnævn medvirket til at etablere en samarbejdsmodel mellem kommunerne og de kulturhistoriske museer i tilknytning til de nævnte tilladelser.

Modellen går i korthed ud på, at de kulturhistoriske museer ugentlig modtager de edb-liste over indkomne ansøgninger og anmeldelser, som kommunerne aligevel udarbejder. Det betyder, at kommunerne ikke skal anvende ressourcer på at skelne mellem væsentlige og ikke-væsentlige sager, men at det er op til museet at vurdere, hvilke tilladelser, der kan have betyd-

ning for kulturarven. I de tilfælde hvor museet har en interesse i fx at dokumentere en bygning, der skal nedrives, kan museet gøre dette. Hvis det drejer sig om en byggetilladelse, kan museet henvende sig til rådhuset for at modtage yderligere oplysninger.

Ifølge Statens Museumsnævn fungerer dette samarbejde i mange kommuner, og man er ikke bekendt med, at kommunerne finder det ressourcekrævende.

Den foreslåede bestemmelse fastslår, at kommunalbestyrelsen og amtsrådet skal underrette vedkommende kulturhistoriske museum senest samtidig med, at der meddeles byggetilladelse, tilladelse til råstofindvinding eller dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinien i naturbeskyttelsesloven. Ved byggetilladelse menes tillige tilladelser til ombygning samt deltiladelser i forbindelse med byggeri – fx til igangsætning af gravearbejde.

Opmærksomheden henledes på, at kommunalbestyrelsen ikke længere skal give tilladelse til nedrivning af bygninger, idet nedrivning alene kræver anmeldelse fra den nedrivningsansvarlige. Det er i denne sammenhæng målsætningen, at det allerede eksisterende samarbejde mellem kommunerne og de kulturhistoriske museer for så vidt angår anmeldelse om nedrivning eller ombygning videreføres, jf. den gældende praksis vedrørende kommunernes behandling af byggetilladelser og anmeldelser, som er beskrevet ovenfor.

Det er hensigten, at vedkommende museum etablerer en kontakt til den pågældende anlægsansvarlige mv., såfremt det arbejde, som en tilladelse eller anmeldelse omfatter, kan indebære en risiko for ødelæggelse af væsentlige bevaringsværdier. Museet kan i denne forbindelse henlede opmærksomheden på, at vedkommende for så vidt angår fortidsminder har mulighed for at indhente en udtalelse fra museet om den nævnte risiko, der er baseret på museets arkivalske kontrol og en eventuel forundersøgelse på det pågældende areal, jf. §§ 25 og 26.

Den ansvarlige for anlægsarbejdet mv. får hermed en mulighed for at revurdere sit anlægsprojekt mv. med henblik på at minimere de tidsmæssige og økonomiske omkostninger ved en eventuel senere inddragelse af museet, herunder en eventuel arkæologisk undersøgelse, jf. § 27, stk. 3-10.

I forhold til råstofindvinding på land er det fastlagt i cirkulære nr. 159 af 15. oktober 1999, at amtsrådet skal indhente en udtalelse fra rigsantikvaren eller nærmeste arkæologisk arbejdende museum, inden der træffes afgørelse om indvinding efter råstofloven.

Amtsrådenes underretningspligt for så vidt angår dispensationer fra fortidsmindebeskyttelseslinjen, jf.

naturbeskyttelseslovens § 18, skal ses i sammenhæng med, at der ofte forekommer fortidsminder inden for beskyttelseslinjen.

Det er ministeriets opfattelse, at den foreslåede bestemmelse viderefører den samarbejdspraksis, som allerede i mange tilfælde er etableret mellem de kulturhistoriske museer og kommuner og amter.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kommunalbestyrelsen skal underrette modtageren af en byggetilladelse om museumslovens bestemmelser i §§ 25-27. Bestemmelsen vedrører byggetilladelser, idet der her anses for at være et særligt behov for at orientere den anlægsansvarlige om lovforslagets §§25-27.

Hensigten er at sikre, at den anlægsansvarlige får oplysning om muligheden for at indhente en udtalelse fra et kulturhistorisk museum om risikoen for at ødelægge væsentlige fortidsminder senest samtidig med, at vedkommende har opnået tilladelse til igangsætning af et byggearbejde, jf. § 25. Endvidere vil vedkommende blive gjort bekendt med muligheden for, at et kulturhistorisk museum foretager en forundersøgelse med henblik på at vurdere den omtalte risiko – evt. mod betaling, jf. § 26. Endelig sikres det, at den anlægsansvarlige bliver gjort bekendt med muligheden for, at vedkommende skal betale for en arkæologisk undersøgelse, jf. § 27.

Der henvises i øvrigt til Bygningsreglementets bestemmelse om, at kommunalbestyrelsen skal sikre, at hvis der i byggetilladelsen optages krav fra anden lovgivning, skal dette nævnes særskilt i tilladelsen, jf. bemærkningerne til stk. 1.

Til § 25

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at bygherren, eller den for hvis regning et jordarbejde på landjorden skal udføres, kan anmode et kulturhistorisk museum om en udtalelse om risikoen for at ødelægge væsentlige fortidsminder på det pågældende areal. Til landjorden henregnes moser og våde enge, men ikke vandløb og søer, jf. § 28.

Ministeriet havde i det lovudkast, der var udsendt til høring, lagt op til, at den anlægsansvarlige skulle have pligt til at henvende sig forud for igangsætning af jordarbejder. I lyset af høringsrunden er ministeriet nået frem til, at en henvendelsespligt må anses for u hensigtsmæssig. Det må i denne forbindelse tillægges afgørende betydning, at den foreslåede nye finansieringsordning for arkæologiske undersøgelser, jf. § 27, stk. 4, indeholder et incitament for den anlægs-

ansvarlige til at indhente information om den mulige forekomst af fortidsminder.

Muligheden for at indhente en udtalelse om risikoen for at støde på fortidsminder ved jordarbejder er således et tilbud til den anlægsansvarlige. Vedkommende kan herefter vurdere tilbuddet i lyset af de øvrige oplysninger, der måtte fremgå af det relevante planmateriale, jf. § 23 og på baggrund af de oplysninger, der måtte fremgå af en eventuel tilladelse til at igangsætte det pågældende jordarbejde, jf. § 24. Den anlægsansvarlige får hermed en mulighed for at tilrettelægge sit jordarbejde således, at en udgift til en arkæologisk undersøgelse eventuelt vil kunne undgås eller mindskes, jf. § 27, stk. 4.

Til stk. 2.

Bestemmelse er ny. Bestemmelsen fastslår, at et kulturhistorisk museum, der modtager en anmodning efter stk. 1, skal fremkomme med en stillingtagen til, hvorvidt det arbejde, som anmodningen vedrører, indebærer en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder. Udtalelsen skal endvidere tilkendegive, hvorvidt det i givet fald vil være nødvendigt at gennemføre en arkæologisk undersøgelse mv., jf. § 27, stk. 3-10.

Et museums udtalelse kan eventuelt baseres på en forundersøgelse på stedet om den mulige forekomst af fortidsminder under jordoverfladen, jf. § 26.

Det fremgår af bestemmelsen, at museets behandling af anmodningen fra en anlægsansvarlig sker under kulturministerens ansvar, såfremt det vurderes, at den nævnte risiko foreligger. Det er således hensigten, at museumsstyrelsen skal medvirke til at koordinere administrationen af de henvendelser, der rettes til museerne med henblik på, at der skabes en ensartet forvaltningspraksis, hvor hensynet til kulturarven afvejes over for jordarbejdets omfang og hensynet til dets gennemførelse.

Såfremt der på det pågældende areal er konstateret en sandsynlighed for, at der findes fortidsminder under jordoverfladen, skal museet i sin udtalelse oplyse om fortidsmindernes omtrentlige afgræsning. En eventuel indstilling til museumsstyrelsen om gennemførelsen af en arkæologisk undersøgelse skal indeholde en begrundelse for behovet for undersøgelsen samt et budget for undersøgelsen, herunder den efterfølgende dokumentation mv. Det er således forudsat, at beslutningen om gennemførelse af arkæologiske undersøgelser, fortsat skal ske på grundlag af en samlet faglig prioritering på nationalt niveau. Der henvises i øvrigt til § 27, stk. 3.

Der henvises endvidere til § 27, stk. 5, hvor det fremgår, at kulturministeren afholder udgiften til en arkæologisk undersøgelse, såfremt en anlægsansvarlig fra et kulturhistorisk museum har modtaget oplysning om, at vedkommende jordarbejde ikke vil berøre væsentlige fortidsminder.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastlægger tidsfristen for de kulturhistoriske museers afgivelse af udtalelse efter stk. 2.

Til § 26

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at et kulturhistorisk museum afholder udgifterne til den arkivalske kontrol og eventuelle mindre forundersøgelser, der lægges til grund for museets udtalelse efter § 25.

Det indgår som grundlag for statstilskuddet til de statsanerkendte kulturhistoriske museer, at museet har et økonomisk råderum til at varetage disse opgaver.

Indholdet i den arkivalske kontrol er nærmere beskrevet i bemærkningerne til § 23, stk. 3. Såfremt det kulturhistoriske museum har en formodning om tilstedeværelsen af et eller flere fortidsminder fx på grund af tidligere fund i området eller på grund af særlige topografiske forhold, kan museet iværksætte en forundersøgelse på stedet.

Der kan fx være tale om rekognoscering – det vil sige en systematisk vandring på jordarealer, hvor det er muligt at foretage en registrering af rester af fortidsminder. Det kan være lerkarskår, bearbejdede eller ildskørnede sten og flint, knogler eller metalgenstande mv., der viser, at der på det pågældende areal kan finde sig mere eller mindre beskadigede fortidsminder under jordoverfladen. Det er i denne fase af den arkæologiske forundersøgelse, at hidtil ukendte fortidsminder kan registreres for første gang.

På baggrund af den arkivalske kontrol og rekognosceringen kan museet som led i forundersøgelsen beslutte at iværksætte en prøvegravning. Formålet med en prøvegravning er dels at be- eller afkræfte tilstedeværelsen af skjulte fortidsminder dels at fastlægge deres udstrækning, datering, bevaringstilstand samt deres kulturhistoriske og videnskabelige værdi.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at udgiften til den arkæologiske forundersøgelse afholdes af den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres, såfremt den planlagte forundersøgelse har et større omfang. Omkostningerne ved større forundersøgelser i

tilknytning til dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder og almindelig skovdrift eller som følge af erosion afholdes dog af staten.

Ved dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder forstås i denne sammenhæng den jordbearbejdning, som landbruget foretager jævnligt eller lejlighedsvis med henblik på at skabe gode betingelser for dyrkningen. Større ændringer i benyttelsen af jordarealer - fx en jordbearbejdning af arealer med henblik på at plante juletræer eller andre træsorter - afholdes af den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres.

Ved almindelig skovdrift forstås i denne sammenhæng den jordbearbejdning i eksisterende skove fx harvning for at fremme selvforyngelse i bøg. Større ændringer i benyttelsen af jordarealer – fx en jordbearbejdning i forbindelse med skovrejsning afholdes af den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres.

Det fremgår af bestemmelsen, at den anlægsansvarlige i givet fald skal give sit samtykke til undersøgelsen. Det er således forudsat, at den anlægsansvarlige på grundlag af et budget og en tidsangivelse for forundersøgelsen skal tiltræde, at undersøgelsen iværksættes. Den anlægsansvarlige vil i denne forbindelse have mulighed for at foretage ændringer i anlægsprojektet eller arealanvendelsen.

Forundersøgelsens tilrettelæggelse og dens tidsmæssige og økonomiske omfang vil først og fremmest være afhængig af det pågældende areals størrelse, men også af resultatet af den arkivalske kontrol, jf. bemærkningerne til stk. 1.

Det er ikke fundet hensigtsmæssigt at fastlægge en præcis grænse mellem større og mindre forundersøgelser.

Bestemmelsen tager hovedsagelig sigte på de anlægsarbejder, der ikke er omfattet af et krav om forudgående VVM-vurdering. Efter planloven skal en række større anlægsarbejder, der nærmere er specificeret i miljø- og energiministerens bekendtgørelse om supplerende regler i medfør af lov om planlægning, således ledsages af en redegørelse, der indeholder en særlig vurdering af anlæggets virkning på miljøet, herunder kulturarven.

Det er ministeriets vurdering, at behovet for en større forundersøgelse ofte vil være tilstede i tilknytning til anlægsarbejder i middelalderlige bykerner og større anlægsarbejder fx ved opførelse af bygninger mv. til offentlig benyttelse eller erhvervsbenyttelse, anlæg af veje og etablering af naturgasledninger mv. Endvidere vil dybdepløjning eller tilsvarende dyberegående jordbearbejdning fx i forbindelse med landbrugsmæssig dyrkning eller skovrejsning ofte kunne afstedkomme en større forundersøgelse, jf. nedenfor. Ved større

anlægs- eller jordarbejder vil der oftest være tale om en arealstørrelse på mere end 5.000 m².

Mindre anlægsarbejder – fx opførelse af en ejendom på en parcelhusgrund – vil kun i sjældne tilfælde kunne afstedkomme en større forundersøgelse.

Det er således hensigten, at hensynet til kulturarven i tilknytning til boligbyggeri i videst muligt omfang tilgodeses gennem museernes samarbejde med kommunerne i forbindelse med udlægning af arealer til parcelhuse, jf. § 23.

Skovrejsningsprojekter, hvor der foretages en dybdepløjning forud for skovrejsningen, vil ligeledes ofte indebære et behov for en større forundersøgelse, såfremt vedkommende kulturhistoriske museum har en formodning om, at der på arealet findes fortidsminder.

Skovrejsning indgår som en del af regeringens Tolv-punktsplan til sikring af bæredygtig udvikling af skovene nationalt og internationalt, som en opfølgning på Strategi for bæredygtig skovdrift. Det er målet at fordoble det danske skovareal over en trægenerations (80 - 100 år). Formålet med skovrejsning er primært sikring af drikkevandsressourcer, friluftsliv og natur.

Selvom dybdepløjningen ofte vil udgøre et potentielt problem i forhold til fortidsminder under jordoverfladen, er det muligt at tilrettelægge skovrejsningen således, at fortidsminderne sikres for eftertiden. Det kan fx ske ved, at arealer i skoven ikke tilplantes eller ved at undlade dybdepløjning på sårbare arealer.

Opmærksomheden henledes i denne forbindelse på, at Skov- og Naturstyrelsen og rigsantikvaren i 1992 har indgået aftale om blandt andet betaling for rekonstruering og prøvegravninger i forbindelse med den statslige skovrejsning. Samarbejdet forventes videreført på grundlag af den nye lov og etableringen af museumsstyrelsen. Skov- og Naturstyrelsen har endvidere tilkendegivet, at styrelsen er indstillet på at overveje, at der afsættes en mindre beløbsramme til forundersøgelser af de midler, der er afsat som statsstøtte til privat skovrejsning. Det skal dog understreges, at en eventuel støtte fra Skov- og Naturstyrelsen til private lodsejere sjældent vil kunne dække den samlede omkostning ved en forundersøgelse.

Også dybdepløjning i forbindelse med læplantning kan indebære en risiko for ødelæggelsen af fortidsminder. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har i denne forbindelse tilkendegivet, at ministeriet er indstillet på at overveje muligheden for, at der kan ydes tilskud til forundersøgelser ved tildeling af støtte til læplantning.

Endelig bør det fremhæves, at der som led i museumslovens gennemførelse agtes etableret en tilskuds-

ordning i tilknytning til de større forundersøgelser. Ved tildeling af støtte vil der blive lagt vægt på, om omkostningerne ved forundersøgelsen er uforholdsmæssigt store set i forhold til det samlede jord- eller byggearbejdes økonomiske ramme.

Museumsstyrelsen vil tage stilling til tilskuds-spørgsmålet som led i behandlingen af den konkrete sag.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om de forundersøgelser, som gennemføres efter stk. 1. og 2.

Ministeriet skal i denne forbindelse understrege, at iværksættelsen af større forundersøgelser kun kan ske efter aftale mellem museumsstyrelsen og den anlægsansvarlige. Ministeriet lægger i denne forbindelse vægt på, at museumsstyrelsen etablerer en ensartet forvaltningspraksis på grundlag af en samlet faglig prioritering på nationalt niveau.

Til § 27

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 26, stk. 1. Bestemmelsen fastslår, hvad den arkæologiske kulturarv omfatter.

Ændringen gennemføres efter drøftelser med Miljø- og Energiministeriet, rigsantikvaren og Statens Museumsnavn med henblik på at sikre det fornødne grundlag for Danmarks ratifikation af Europarådets konvention om beskyttelse af den arkæologiske arv af 16. januar 1992 (Maltakonventionen).

Maltakonventionen er udarbejdet i Europarådets regi og underskrevet af Danmark i Valetta, Malta, den 16. januar 1992 under den 3. konference for ministre med ansvar for kulturarven. Konventionen skal afløse Londonkonventionen.

Maltakonventionen indeholder en række krav til de enkelte landes beskyttelse af den arkæologiske arv. Kravene anses for opfyldt i gældende dansk lovgivning og praksis (museumsloven, planloven og naturbeskyttelsesloven) - bortset fra, at konventionens definition af den arkæologiske arv er mere omfattende end definitionen i den gældende museumslov.

Lovforslagets § 27, stk. 1, § 28 samt de foreslåede ændringer i naturbeskyttelsesloven, jf. § 43, tager højde for dette forhold og bringer således den danske lovgivnings bestemmelser vedrørende den arkæologiske kulturarv i overensstemmelse med Maltakonventionen.

Danmark kan herefter ratificere konventionen.

Ved ratifikationen vil Danmark forpligte sig til at opretholde en minimumsstandard for beskyttelsen af

den arkæologiske kulturarv. Det drejer sig navnlig om registrering af arkæologiske fundsteder og fortidsminder, mulighed for at frede, evt. erhverve, arealer af særlig arkæologisk betydning og om offentlig indsats for bevaring og vedligeholdelse af fortidsminder på stedet.

Det skal sikres, at der er pligt til at anmelde fund til myndigheder, samt at arkæologiske undersøgelser kun må udføres efter tilladelse af den kompetente myndighed og under overholdelse af en række faglige mindstekrav. Konventionen kræver endvidere, at der er procedurer, der sikrer, at arkæologien indgår i den fysiske planlægning og i bygge- og anlægssager. Det skal også sikres, at offentligheden får adgang til et passende udvalg af fortidsminder.

Endelig indeholder konventionen krav om deltagelse i internationalt samarbejde, bl.a. med henblik på imødegåelse af ulovlige udgravninger og/eller ulovlige overdragelser af arkæologiske fund.

En ratifikation af konventionen medfører ikke som sådan økonomiske eller administrative konsekvenser og den har heller ikke erhvervsøkonomiske eller miljømæssige konsekvenser.

Konventionens bestemmelser om internationalt samarbejde med henblik på at hindre overdragelse af ulovligt udgravede eller stjålne og ulovligt udførte arkæologiske fund er i overensstemmelse med Rådsk Direktiv 93/7/EØF af 15. marts 1993 om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra et medlemslands område (gennemført i dansk lovgivning ved lov nr. 1104 af 22. december 1993). Konventionen berører i øvrigt ikke forhold, hvor EU har kompetence. Konventionen indeholder en bestemmelse om, at EU kan tilbydes at tiltræde konventionen. Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 33 og bemærkningerne hertil.

Maltakonventionen henhører ressortmæssigt under miljø- og energiministeren.

Forhold omfattet af konventionen er underlagt Færøernes og Grønlands selvstyre. Der er ved underskrivelsen taget ratifikationsforbehold for Færøernes og Grønlands tiltræden af konventionen. Selvstyremyndighederne vil blive kontaktede med henblik på stillingtagen til ratifikation af konventionen i de respektive geografiske områder

Til stk. 2.

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 26, stk. 1. Bestemmelsen fastslår, at der er pligt til at standse et jordarbejde, såfremt det berører den arkæologiske kulturarv, at fundet straks skal anmeldes til kulturministeren eller det nærmeste statslige eller statsanerkendte kulturhistoriske muse-

um, der varetager et arkæologisk ansvarsområde, og at fundne genstande skal afleveres efter anmodning, såfremt de ikke er omfattet af lovforslagets § 30 om danefæ. Her tænkes på fundne genstande, som udgør en del af det fortidsminde, jordarbejdet berører.

Såfremt kulturministeren eller det pågældende kulturhistoriske museum anmoder om genstanden, forudsættes det, at denne vil indgå i vedkommende statslige eller statsanerkendte museums samling, uden at der betales godtgørelse.

Jordarbejderne kan antage meget forskellig karakter. En ofte forekommende situation vil være, at fortidsminder fremkommer ved dybdepløjning i landbruget eller ved skovrejsning. Andre situationer kan være fund af fortidsminder under entreprenørarbejder ved grundudgravninger til bygninger eller ved vejarbejder, råstofindvinding, rørlægninger i forbindelse med forsyningsvirksomhed mv.

Det er forudsat, at den der forestår jordarbejdet udviser almindelig agtpågivenhed, og at arbejdet standses, såfremt der fremkommer knoglemateriale, genstande, potteskår, metalgenstande eller lignende, som ikke umiddelbart kan identificeres eller henregnes til vor egen tid. Såfremt der fremkommer sådanne genstande, må det påregnes, at den, der udfører jordarbejdet, underretter den anlægsansvarlige (fx bygherren) og straks tilkalder det nærmeste kulturhistoriske museum med henblik på en umiddelbar vurdering af, om der er tale om dele af den arkæologiske kulturarv.

Opmærksomheden henledes i øvrigt på »Almindelige Betingelser for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed (AB 92)«, der finder anvendelse i tilknytning til aftaler om arbejder og leverancer i bygge- og anlægssektoren. Det fremgår blandt andet heraf, at en entreprenør straks skal anmelde fund af fortidsminder til rigsantikvaren og bygherren, og at arbejdet skal standses i det omfang, det berører fortidsmindet.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 26, stk. 2. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren har ansvaret for beslutningen om, at et jordarbejde skal standses, indtil der er foretaget en arkæologisk undersøgelse, eller indtil spørgsmålet om erhvervelse efter stk. 8 er afgjort. Senest 1 år efter, at anmeldelsen er modtaget, kan arbejdet genoptages, medmindre kulturministeren har afgivet indstilling om erhvervelse af fortidsmindet efter stk. 8.

Det er forudsat, at der i hvert tilfælde skal foretages en faglig vurdering af, hvorvidt et fortidsminde har en så væsentlig kulturhistorisk værdi, at der skal gen-

nemføres en arkæologisk undersøgelse, eller at fortidsmindet skal søges erhvervet. Det vil blive lagt til grund for beslutningen, at der ved en eventuel udgravning vil fremkomme væsentlig ny viden.

Denne vurdering har hidtil fundet sted i Det Arkæologiske Nævn, som nedlægges. Det er i denne forbindelse forudsat, at der under museumsstyrelsen etableres et udvalg af arkæologiske eksperter, som inddrages i forbindelse med vurderinger af undersøgelsers væsentlighed og mulighed for at tilvejebringe ny viden. Udvalgsstrukturen forudsættes tilrettelagt efter samme principper som for Det Arkæologiske Nævn og skal bestå af den højeste faglige ekspertise på feltet, både inden for forhistorisk tid, middelalder og marinarkæologien. Ved større undersøgelser bør der ned sættes en særskilt følgegruppe, der får til opgave at sikre, at den viden, der fremkommer ved undersøgelsen, til enhver tid svarer til de ressourcer, der anvendes. Det vil påhvile museumsstyrelsen at føre tilsyn med de undersøgelser, der er iværksat, og om fornødent lukke disse undersøgelser, såfremt resultaterne ikke lever op til forventningerne.

Til stk. 4.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at udgiften til en arkæologisk undersøgelse afholdes af den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres.

Der er ved forslaget lagt vægt på, at der for såvel offentlige som private jordarbejder gælder en ordning, der indebærer et økonomisk incitament for den anlægsansvarlige til at inddrage museerne så tidligt som muligt i anlægsprocessen. Der er ligeledes lagt stor vægt på, at der etableres en finansieringsordning, der kan følge aktivitetsniveauet i bygge- og anlægssektoren.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med bestemmelserne i §§ 23-26 om en tidlig inddragelse af de arkæologisk arbejdende museer i forbindelse med den fysiske planlægning og ved forberedelse af konkrete jordarbejder. Denne inddragelse sigter som nævnt mod, at den anlægsansvarlige i videst muligt omfang kan tilrettelægge arbejdet, så udgifterne til eventuelle arkæologiske undersøgelser begrænses mest muligt. Omlægningen er ikke udtryk for et mindsket statsligt økonomisk engagement, idet de hidtidige bevillinger vil blive anvendt til dækning af de udgravninger, der er omfattet af bestemmelserne i stk. 5, samt til en ny tilskudsordning, jf. stk. 6 (jf. også bemærkningerne til § 26, stk. 2. om tilskudsordning til større forundersøgelser).

De ændrede finansieringsprincipper vil have uændret virkning for offentlige myndigheder, som allere-

de i dag afholder udgifter til de arkæologiske undersøgelser.

Som noget nyt vil private kunne pålægges at afholde udgifter til arkæologiske undersøgelser i forbindelse med et jordarbejde, jf. dog stk. 5, nr. 1-3.

I tilfælde af at private tilrettelægger byggerier, så jordarbejdet ikke indebærer en risiko for at ødelægge fortidsminder, vil der ikke være udgiftsmæssige konsekvenser forbundet med nyordningen. Det vil i en kommende tilskudsordning, jf. stk. 6, blive lagt til grund, at der i situationer, hvor udgiften til en arkæologisk undersøgelse er meget høj i forhold til anlægsarbejdets samlede omkostninger, vil kunne ydes et statsligt tilskud.

Det er ligeledes forudsat, at museumsstyrelsen får kompetence til på vegne af kulturministeren at træffe beslutning om gennemførelsen af en arkæologisk undersøgelse, herunder budgettet for undersøgelsen samt dens eventuelle standsning, hvis det viser sig, at den ikke vil føre til de forventede resultater.

Budgettet omfatter udgifter til undersøgelsen, inklusive beretning, evt. naturvidenskabelige undersøgelser og nødvendig konservering samt administrative omkostninger, der er forbundet med den konkrete undersøgelse. Budgettet er som udgangspunkt bindende for det kulturhistoriske museum, der er ansvarlig for undersøgelsens gennemførelse. Spørgsmålet om en eventuel overskridelse af budgetrammen vil i givet fald skulle drøftes mellem det pågældende museum og museumsstyrelsen. Efter undersøgelsens afslutning fremsender museet regnskab og beretning til museumsstyrelsen og den anlægsansvarlige.

Til stk. 5, nr. 1.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at staten fortsat skal finansiere arkæologiske undersøgelser, såfremt årsagen til undersøgelsen er erosion eller jordarbejde i forbindelse hermed eller jordarbejde udført som led i dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder eller som led i almindelig skovdrift, jf. også bemærkningerne til § 26, stk. 2. Baggrunden herfor er, at nedbrydningen af jordlagene over fortidsminderne er sket gennem en længere periode. Det anses derfor for rimeligt, at udgifterne til arkæologiske undersøgelser fortsat afholdes af staten.

Ved dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder forstås i denne sammenhæng jordbearbejdning, som landbruget foretager jævnlige eller lejlighedsvis med henblik på at skabe gode betingelser for dyrkningen. Større ændringer i benyttelsen af jordarealer - fx en jordbearbejdning af arealer med henblik på at plante juletræer eller andre træsorter - afholdes af den, for

hvis regning et jordarbejde skal udføres. Der henvises også til §26, stk. 2 og bemærkningerne hertil.

Ved almindelig skovdrift forstås i denne sammenhæng jordbearbejdning i eksisterende skove fx harvning for at fremme selvfornyelse i bøg. Større ændringer i benyttelsen af jordarealer – fx en jordbearbejdning i forbindelse med skovrejsning afholdes af den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres.

Til stk. 5, nr. 2.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at udgifterne til arkæologiske undersøgelser afholdes af staten, såfremt et kulturhistorisk museum i sin udtalelse efter § 25 har meddelt, at et påtænkt jordarbejde ikke vil medføre en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder. Såfremt det af udtalelsen fremgår, at det vil være nødvendigt at gennemføre en arkæologisk undersøgelse på det pågældende areal, vil udgiften hertil i givet fald skulle afholdes af den anlægsansvarlige, jf. dog stk. 5 nr. 1 og nr. 3.

Efter ministeriets vurdering kan det ikke anses for rimeligt, at en anlægsansvarlig påføres udgifter til en arkæologisk undersøgelse, hvis det i udtalelsen er anført, at det pågældende anlægs- eller jordarbejde ikke vil indebære den omtalte risiko. Udgiften til den arkæologiske undersøgelse afholdes i givet fald af staten.

Til stk. 5, nr. 3.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at såfremt kulturministeren erhverver et fortidsminde eller at det fredes efter lov om naturbeskyttelse, afholder staten udgifterne til den arkæologiske undersøgelse. Baggrunden for bestemmelsen er, at det ikke kan anses for rimeligt at påføre lodsejeren udgifter til arkæologiske undersøgelser, såfremt arealet efterfølgende erhverves af staten.

Til stk. 6.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren i særlige tilfælde kan yde tilskud til arkæologiske undersøgelser, der gennemføres i henhold til stk. 3. Museumsstyrelsen vil tage stilling til tilskudsspørgsmålet som led i behandlingen af den konkrete sag.

Der vil i tilskudsordningen blive lagt vægt på jordarbejder, hvor udgifterne til de arkæologiske undersøgelser udgør en uforholdsmæssig stor udgift i forhold til anlægsarbejdets totale omkostninger. Ved beslutning om tilskud vil der kunne lægges vægt på, at den anlægsansvarlige forud for igangsætning af jordarbejdet har indhentet en udtalelse efter lovforslagets § 25.

Ministeriet lægger vægt på, at museumsstyrelsen etablerer en ensartet og gennemsigtig tilskudsordning

på området. Administrationen af tilskudsordningen vil blive tilrettelagt, så den anlægsansvarlige modtager en samlet meddelelse fra museumsstyrelsen om undersøgelsens gennemførelse og budget samt om et eventuelt statsligt tilskud til finansieringen.

Da der er tale om en ny tilskudsordning, må det forudses, at der vil være behov for en række justeringer og præciseringer i de første år. Det må derfor anses for hensigtsmæssigt, at kulturministeren bemyndiges til at udforme de nærmere bestemmelser og foretage nødvendige justeringer i ordningen, jf. stk. 10.

Til stk. 7.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 26, stk. 4. Bestemmelsen fastslår, at staten yder erstatning for tab ved ikke at kunne fortsætte den hidtidige drift i forbindelse med arkæologiske undersøgelser. Såfremt der ikke kan opnås enighed om erstatningen, fastlægges denne af den taksationskommission, der er nævnt i naturbeskyttelsesloven. Rigsantikvarembudetets Arkæologiske Sekretariat oplyser i den forbindelse, at den hidtidige praksis næsten udelukkende har vedrørt arkæologiske udgravninger i forbindelse med landbrugsmæssig drift. Langt de fleste forhandlinger mellem lodsejer og museum har været afsluttet uproblematisk.

Til stk. 8.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 26, stk. 5. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren kan erhverve et fortidsminde og eventuelt det omkringliggende areal, og at dette kan ske gennem ekspropriation. Såfremt spørgsmål om erhvervelse bliver aktuelt, skal Kulturministeriet optage forhandlinger med lodsejeren og fredningsmyndighederne om erhvervelse eller anden form for frivillig beskyttelse fx i form af midlertidig markskadeerstatning. Såfremt det ikke er muligt at finde en løsning, kan kulturministeren gennemføre erhvervelsen af det pågældende areal ved ekspropriation. Arealet vil herefter blive overført til Skov- og Naturstyrelsen til administration og drift sammen med de øvrige statsejede arealer.

Til stk. 9.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 26, stk. 6. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren, eller den kulturministeren bemyndiger hertil, uden retskendelse til enhver tid har adgang til steder, hvor der foretages jordarbejder, og hvor der fremkommer fund eller under arbejder formodes at fremkomme fortidsminder. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med tilsyn med overholdelse af standsningspligten i stk. 2. Adgangen uden retskendelse vil typisk

benyttes, når det er afgørende at få standset jordarbejdet så hurtigt som muligt, såfremt det berører et fortidsminde. Det bemærkes, at der normalt vil være tale om adgang til arealer, der er beliggende udendørs. I praksis vil ministeren bemyndige de statsanerkendte museer, der varetager et arkæologisk ansvarsområde til at gennemføre tilsynet.

Til stk. 10.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren kan fastsætte nærmere regler for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed efter stk. 3 og om gennemførelse af bestemmelserne i stk. 4 - 6.

Samordningen af den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed samt fordelingen af arbejdsopgaverne mellem de arkæologisk arbejdende museer har hidtil været henlagt til Det Arkæologiske Nævn. Herudover har Det Arkæologiske Nævn haft til opgave at udarbejde vejledende retningslinjer for undersøgelsesarbejdet. Hensigten med bestemmelsen er at sikre en fortsat høj faglig standard og en fortsat ensartet praksis i forbindelse med gennemførelse af den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed i Danmark, herunder den foreslåede tilskudsordning, jf. stk. 6. Herudover er det nødvendigt at opretholde grundlaget for en ensartet administration og budgetlægning i forbindelse med undersøgelsesopgaverne. Det er derfor fundet hensigtsmæssigt, at der i loven fortsat er hjemmel til at fastsætte nærmere regler herfor.

Til § 28

Med henblik på at sikre den bedst mulige koordinering og udnyttelse af de disponible ressourcer i de faglige marinarkæologiske miljøer forventes der overført en række opgaver fra Miljø- og Energiministeriet til Kulturministeriet. De opgaver, der forventes overført, vedrører tilvejebringelsen af et kulturhistorisk fagligt beslutningsgrundlag for myndighedsudøvelsen i henhold til naturbeskyttelseslovens § 14, undersøgelsesopgaver i forbindelse med tilsyn og sikring af marine fortidsminder og skibsvrag samt modtagelse af fundanmeldelser og registrering af disse. Som følge heraf indarbejdes naturbeskyttelseslovens § 14, stk. 3 i museumsloven.

Bestemmelsen er ny. Anmeldelse af et fund af fortidsminder eller skibsvrag, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 14, stk. 1 og 2, skal fremover ske til museumsstyrelsen. Dette gælder også, hvis fundet sker i forbindelse med et anlægsarbejde. I disse tilfælde underretter museumsstyrelsen Skov- og Naturstyrelsen umiddelbart efter modtagelsen af fundanmel-

delsen. Der henvises i øvrigt til § 43, jf. § 14a, stk. 2, samt bemærkningerne hertil.

Bestemmelsen dækker en 24 sømils zone fra kysten fra de basislinier, der er udgangspunkt for territorialfarvandets afgrænsning. Hermed er alle de indre farvande samt vandløb og søer omfattet af bestemmelsen sammen med et 24 sømil bredt bælte langs den jyske vestkyst.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 28, stk. 1. Bestemmelsen fastslår, at genstande, der er omfattet af stk. 1, tilhører staten, medmindre nogen godtgør sin ret som ejer.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 28, stk. 2. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren træffer bestemmelse om arkæologiske undersøgelser af de genstande, der tilhører staten. Denne opgave vil blive varetaget af museumsstyrelsen. Det skal i forlængelse heraf præciseres, at kompetencen til at træffe afgørelse om gennemførelse af marinarkæologiske undersøgelser af fortidsminder, skibsvrag mv. må ses i sammenhæng med Skov- og Naturstyrelsens myndighedsudøvelse efter naturbeskyttelseslovens § 14, stk. 1 og 2. I forbindelse med denne myndighedsudøvelse er museumsstyrelsens kompetence alene knyttet til gennemførelsen af undersøgelserne og fordelingen af undersøgelsesopgaverne mellem de museer, der har en marinarkæologisk ekspertise. Museerne og museumsstyrelsen kan på eget initiativ gennemføre marinarkæologiske undersøgelser med henblik på dokumentation af væsentlige kulturhistoriske værdier. I det omfang de marinarkæologiske undersøgelser indebærer ændringer i beskyttede vrag eller genstande, forudsætter det tilladelse fra fredningsmyndighederne. Såfremt der i forbindelse med dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 14, stk. 1 eller 2, samt den foreslåede § 14 a., stk. 2, stilles krav om gennemførelse af en arkæologisk undersøgelse, opstiller museumsstyrelsen budget for undersøgelsen. Museumsstyrelsen fordele undersøgelsesopgaverne mellem de museer, der besidder den fornødne marinarkæologiske ekspertise. Museumsstyrelsen fører tilsyn med den faglige og økonomiske gennemførelse af undersøgelsen. Udgifterne til undersøgelsen afholdes af bygherren, jf. lovforslagets § 43. Ordningen sikrer parallelitet mellem gennemførelsen af arkæologiske undersøgelser på land og i vand samt ensartede finansieringsprincipper for disse.

Til stk. 4.

Bestemmelsen er ny. Det har hidtil ikke været muligt at fravige kriterierne om en 100 års grænse. Fund og kommerciel udnyttelse af skibsvrag fra 2. verdenskrig, rester fra fly mv. har illustreret, at der er behov for en dispensationsmulighed i loven med henblik på at sikre, at der kan gennemføres marinarkæologiske undersøgelser af disse historiske vrag forud for plyndringer eller destruktion i forbindelse med anlægsarbejder på søterritoriet. Der er gennemført en parallel ændring i naturbeskyttelsesloven, jf. også lovforslagets § 43 og bemærkningerne hertil.

Til stk. 5.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 28, stk. 3. Bestemmelsen fastlægger, at genstande, der tilhører staten, skal afleveres til kulturministeren. Sager af denne karakter vil blive behandlet af Nationalmuseet, og Nationalmuseet kan udbetale en godtgørelse til den pågældende.

Til stk. 6.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 28, stk. 4. Der tilsigtes ingen indholdsmæssige ændringer. Bestemmelsen fastslår, at de gældende regler i strandingslovgivningen, som omfatter forskellige offentlige og civilretlige interesser i forbindelse med strandinger, og som i princippet vedrører aktuelle strandingsforhold, opretholdes uændret.

Til § 29

Bestemmelsen er ny. Der har fra de naturhistoriske museers side været fremsat ønske om en bedre sikring af mulighederne for at foretage naturhistoriske undersøgelser i forbindelse med jordarbejder, såfremt der ved jordarbejdet er fremkommet en for det pågældende område usædvanlig naturhistorisk genstand. Bestemmelsen forventes anvendt yderst sjældent. Der er tilstræbt parallelitet mellem den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed og den naturhistoriske undersøgelsesvirksomhed for så vidt angår standsnings- og anmeldelsespligt, prioritering af undersøgelsesvirksomheden, erstatnings- og finansieringsbestemmelser.

Til stk. 1.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at der er pligt til at standse et jordarbejde, en råstofvindning eller stenbrydning, såfremt der findes usædvanlige naturhistoriske genstande, at fundet straks skal anmeldes til kulturministeren eller det nærmeste statslige eller statsanerkendte museum, der varetager et na-

turhistorisk ansvarsområde, og at fundne genstande skal afleveres efter anmodning, såfremt de ikke er omfattet af lovforslagets § 31 om danekræ. Bestemmelsen svarer i hovedtræk til beskyttelsen af usynlige fortidsminder.

Såfremt kulturministeren eller det pågældende naturhistoriske museum anmoder om genstanden, forudsættes det, at denne vil indgå i vedkommende naturhistoriske museums samling, uden at der betales godtgørelse.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelserne fastslår, at der i hvert tilfælde skal foretages en faglig vurdering af, om en genstand er så væsentlig, at der skal gennemføres en nærmere undersøgelse, eller om arbejdet kan fortsætte. Det er ved forslaget forudsat, at museumsstyrelsen inddrager relevant sagkyndig ekspertise fra Statens Naturhistoriske Museum i forbindelse med vurderingen. Det er en forudsætning, at en undersøgelse vil kunne bringe ny viden på det naturhistoriske område. En undersøgelse skal foretages hurtigst muligt. Museumsstyrelsens afgørelse meddeles den, der forestår jordarbejdet eller stenbrydningen. Da fund af naturhistoriske genstande ikke på forhånd kan erkendes, afholder staten udgifterne til undersøgelserne.

Til stk. 3.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at erstatningsbestemmelserne efter forslaget § 27, stk. 7, tilsvarende finder anvendelse ved naturvidenskabelige undersøgelser.

Til stk. 4.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at museumsstyrelsen uden retskendelse har adgang til steder, hvor der foretages jordarbejder og stenbrydning, og hvor der er fremkommet genstande eller underarbejder kan formodes at fremkomme de i stk. 1 nævnte genstande. Adgangen uden retskendelse vil typisk benyttes, når det er afgørende at få standset jordarbejdet og stenbrydningen så hurtigt som muligt, såfremt det berører et naturhistorisk fortidsminde. Med bestemmelsen er der tilstræbt parallelitet mellem bestemmelserne vedrørende den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed og den naturvidenskabelige undersøgelsesvirksomhed. Det bemærkes, at der normalt vil være tale om adgang til arealer, der er beliggende udendørs.

Til stk. 5.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om gen-

nemførelse af naturhistoriske undersøgelser efter stk. 2. Hensigten med bestemmelsen er at sikre en høj faglig standard og en ensartet praksis i forbindelse med undersøgelsesopgaverne, jf. § 27, stk. 10.

Kapitel 9

Danefæ og danekræ

I forbindelse med lovrevisionen er det anset for hensigtsmæssigt at samle bestemmelserne om danefæ og danekræ i et kapitel.

Til § 30

Danefæ-bestemmelserne blev indsat i museumsloven i 1984. Før dette tidspunkt fremgik reglerne af Danske Lov, regler fra 1737 og 1757 samt af Nationalmuseets administrative praksis. Myndighedskompetencen i forbindelse med behandlingen af danefæ er i den gældende lov henlagt til rigsantikvaren. I forbindelse med omlægning af rigsantikvarembedets funktion finder ministeriet det mest hensigtsmæssigt, at denne kompetence fastholdes på Nationalmuseet. Det skyldes, at danefæ indgår i Nationalmuseets samlinger, og at museet hidtil har foretaget den faglige vurdering af genstanden og dens værdi samt udbetaling af danefæ-godtgørelse.

Til stk. 1.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 27, stk. 1. Bestemmelsen fastslår, at genstande fra fortiden, herunder mønter, der er fundet i Danmark, og hvor ingen kan godtgøre sin ret som ejer, er danefæ, såfremt genstanden er forarbejdet af værdifuldt materiale eller har særlig kulturhistorisk værdi. Ved Danmark forstås landjorden, herunder moser og enge, vandløb, søer og territorialfarvandet, og kontinental-soklen, dog ikke ud over 24 sømil fra de basislinier, hvorfra bredden af det ydre territorialforvand måles.

På grundlag af praksis kan oplyses følgende:

For så vidt angår afgrænsningen af »fortiden« skal bemærkes, at et møntfund, der højst havde ligget i jorden i 75 år, er blevet erklæret for danefæ, mens et andet fund, som var mindre end 36 år gammelt, er blevet anset for hittegods og ikke for danefæ.

Som vejledende regel kan danefæ opdeles i 3 grupper ud fra de materialer, hvoraf fundene er bearbejdet: 1) Det som med sikkerhed er danefæ, er fund af guld eller sølv, forarbejdet rav, elfenben eller ædle stene samt mønter af enhver art og af et hvilket som helst materiale. 2) Genstande af andre metaller, fx kobber, tin, bronze og jern eller glas, samt fund, i hvilke sådanne genstande indgår, vil i almindelighed være da-

nefæ, hvis deres alder, sjældenhed eller bevaringstilstand i øvrigt taler herfor. 3) Genstande af organisk materiale som ben, tak, træ eller skind eller uorganisk materiale som flint og andre stenarter eller ler vil i almindelighed ikke være danefæ med mindre, der er tale om ting af stor sjældenhed eller særlig videnskabelig betydning. Ornamenterede genstande af ben eller tak, dragtstykker af skind eller stof vil ofte være af en sådan sjældenhed, at de omfattes af danefæ-bestemmelserne.

Genstande, der normalt ikke er omfattet af danefæ-bestemmelserne, men som er fundet under særlige fundforhold, og som derfor har særlig kulturhistorisk interesse, vil være omfattet.

Til stk. 2.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 27, stk. 2. Bestemmelsen fastlægger, at danefæ tilhører staten, og at det påhviler enhver, der kommer i besiddelse af danefæ, at aflevere dette til Nationalmuseet. I praksis vil danefæ kunne afleveres til det nærmeste kulturhistoriske museum, der har pligt til at aflevere fundet til Nationalmuseet.

Til stk. 3.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 27, stk. 3. Bestemmelsen fastslår, at Nationalmuseet kan udbetale danefægodtgørelse til finderens. Vurdering af danefæ følger i praksis regler, der er baseret på fortilfælde med rimelig hensynstagen til kronens og guldets aktuelle værdi. For danefæ af værdifuldt materiale – og især guldfundene – udbetales altid et beløb svarende mindst til materialeværdien. Hertil lægges almindeligvis en findeløn, hvis størrelse afhænger af fundets sjældenhed og den omsorg, med hvilken finderens har taget vare på det fundne. Med hensyn til det øvrige danefæ bliver godtgørelsen fastsat skønmæssigt. Ved fastsættelsen af danefægodtgørelsen tilstræbes det at gøre afleveringen af det fundne så tillokkende, at straffebestemmelserne ikke kommer i anvendelse. Det forhold, at danefægodtgørelsen ikke beskattes, understøtter denne bestræbelse.

Danefægodtgørelse udbetales til finderens, medmindre vedkommende forsætligt har tilbageholdt eller misligholdt det fundne. Finderens er den, der rent bogstaveligt samler genstanden op fra det sted, hvor den har været gemt. Hvis danefæ er foræret væk eller solgt videre, førend dets danefækarakter er blevet kendt, er de overdragelser, der har fundet sted, ugyldige, idet fundet har tilhørt staten fra starten. Også her er det ofte finderens, der har krav på godtgørelse, dog kun såfremt han eller hun har handlet i god tro.

Til stk. 4.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 27, stk. 4. Bestemmelsen fastslår, at der ikke udbetales danefægødtgørelse i forbindelse med arkæologiske undersøgelser, der er gennemført af statslige eller statsanerkendte museer. Der kan efter den hidtidige praksis dog udbetales et beløb, der svarer til danefægødtgørelsen, til den lodsejer eller bruger, på hvis ejendom undersøgelsen er gennemført, såfremt det skønnes, at ejer eller bruger er blevet unddraget en rimelig mulighed for selv at finde danefæ. Det kræves i den forbindelse, at genstande ikke har ligget for dybt i jorden, og at ejer eller bruger normalt færdes på det pågældende areal.

Til stk. 5.

Bestemmelsen svarer til de gældende bestemmelser i § 27, stk. 5 og § 30 stk. 4. Bestemmelsen fastslår, at danefæ indgår i Nationalmuseets samlinger. Genstandene kan udponeres på andre statslige eller statsanerkendte museer. I praksis udponeres 95 % af danefæ, hvilket bl.a. afspejler den store lokale interesse, der ofte er for fund af danefæ. Nationalmuseet vil til enhver tid kunne hjemkalde udponerede genstande. Bestemmelsen fastslår også, at et statsligt eller statsanerkendt museum kan indanke Nationalmuseets afgørelse om deponering af et nyt danefæfund for kulturministeren. I den gældende lov ligger denne kompetence hos Det arkæologiske Nævn.

Til § 31

Bestemmelser om danekræ blev indføjet ved revision af museumsloven i 1989. Bestemmelsen har til hensigt at sikre fund af enestående naturhistoriske genstande for offentligheden. Med den nu foreslåede formulering af bestemmelsen tilsigtes i videst mulig omfang en parallelitet med bestemmelsen om danefæ for så vidt angår definition, afleveringspligt og kompetence til vurdering af materialet og udbetaling af godtgørelse.

Til stk. 1.

Bestemmelsen er en omformulering af den gældende bestemmelse i § 36 b, stk. 1. Det præciseres, at også meteoritter er omfattet af bestemmelsen. Formålet er at sikre bevaring af såkaldt danekræ, hvilket vil sige enestående naturhistoriske fund som dyre- og plantefossiler (»forsteninger«), meteoritter, rester af subfossile dyr, hvormed menes dyr, der i perioder efter istiden har levet i Danmark, så som eksempelvis mammut samt sjældne geologiske genstande. Som eksempel på genstande, der er omfattet af danekræord-

ningen, kan nævnes et fossil af en elefanttand fundet i 2000.

Ved Danmark forstås landjorden, herunder moser og enge, vandløb, søer og territorialfarvandet, og kontinentalsoklen, dog ikke ud over 24 sømil fra de basislinier, hvorfra bredden af det ydre territorialforvand måles.

Til stk. 2.

Bestemmelsen fastlægger, at danekræ tilhører staten, og at det påhviler enhver, der kommer i besiddelse af danekræ, at aflevere dette til Statens Naturhistoriske Museum.

Den hidtidige praksis har været, at en stor del af det potentielle danekræ er blevet afleveret til de statsanerkendte naturhistoriske museer, der har videresendt dem til hovedmuseerne. Hovedmuseerne har foretaget en bedømmelse af de indleverede genstande og har afgivet indstilling til Statens Museumsnavn om eventuel erhvervelse og udbetaling af godtgørelse.

Til stk. 3.

Bestemmelsen fastslår, at godtgørelsen fastsættes efter samme principper som for danefæ, nemlig efter genstandens værdi, sjældenhed og den omhu, hvormed finderens har sikret genstanden.

Til stk. 4.

Bestemmelsen er ny, men følger de samme principper som §30, stk. 4, om danefæ. Bestemmelsen fastslår, at der ikke udbetales danekrægødtgørelse i forbindelse med videnskabelige undersøgelser, der er gennemført af statslige eller statsanerkendte museer. Der kan efter den hidtidige praksis dog udbetales et beløb, der svarer til danekrægødtgørelsen, til ejer eller bruger af det areal, hvor undersøgelsen finder sted, såfremt det skønnes, at ejer eller bruger er blevet unddraget en rimelig mulighed for selv at finde danekræ. Det kræves i den forbindelse, at genstande ikke har ligget for dybt i jorden, og at ejer eller bruger normalt færdes på det pågældende areal.

Til stk. 5.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastlår, at danekræ indgår i Statens Naturhistoriske Museums samlinger og kan deponeres på andre museer. Bestemmelsen fastlår endvidere, at et museum kan indanke Statens Naturhistoriske Museums afgørelse om deponering af et nyt danekræfund for kulturministeren, der træffer afgørelse efter forhandling med undervisningsministeren. Den gældende lov giver ikke mulighed for at anke de naturhistoriske hovedmuseers afgørelse i en sådan sag til en højere instans.

Til stk. 6.

Bestemmelsen er ny. Det er med bestemmelsen præciseret, at bestemmelserne om danekræ ikke gælder genstande, der er indført i Danmark ved menneskers hjælp. Erfaringen har vist, at museerne får indleveret genstande, der ikke tilhører den danske fauna, flora og geologi, men som mennesker i nyere tid har indført til landet og efterladt i naturen.

Kapitel 10

Særlige bestemmelser

Til § 32

Bestemmelsen er udvidet i forhold til den gældende bestemmelse i § 36. Hidtil har staten påtaget sig den forsikringsmæssige risiko for udenlandske udlån af værker til kunstnerisk eller kulturelt set betydelige udstillinger på danske museer og udstillingssteder. Bestemmelsen fastslår, at staten nu også kan påtage sig den forsikringsmæssige risiko for udlån af værker fra danske samlinger til kunstnerisk eller kulturelt set betydelige udstillinger på danske museer og udstillingssteder. Ordningen har hidtil været administreret således, at der under Kulturministeriet er nedsat et særligt udvalg (National Indemnity-udvalget) med den opgave at rådgive ministeriet om de sikkerhedsmæssige forhold i videste forstand i forbindelse med, at staten kan påtage sig den forsikringsmæssige risiko for de udenlandske udlån af værker. Udvalget består af medlemmer med indsigt i sikringsforhold samt skadeforebyggelse inden for museumssektoren. Der er udarbejdet et regelsæt og en brugervejledning for ordningen, der bl.a. fastsætter nogle grænser for omfanget af den statslige forsikringsmæssige risiko samt diverse sikringskrav. Det forudsættes, at en ordning af denne karakter videreføres.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren kan fastsætte nærmere regler for National Indemnity-ordningen.

Til § 33

Bestemmelsen er ny. Danmark overvejer tiltræden af UNESCO-Konventionen af 14. november 1970 angående midler til at forbyde og forhindre ulovlig import, eksport og salg af kulturværdier.

Det følger af konventionens artikel 7, at en tiltrædende stat skal tage nødvendige forholdsregler – i overensstemmelse med national lovgivning – for at forhindre, at museer og lignende institutioner erhver-

ver genstande, der er ulovligt eksporteret fra en anden stat efter konventionens ikrafttræden.

Bestemmelsen sigter til den situation, hvor der i en konkret sag kan henvises til en konvention, som er tiltrådt af såvel eksportstaten som Danmark.

Danmark overvejer endvidere tiltræden af UNIDROIT-Konventionen af 24. juni 1995 om stjålne eller ulovligt eksporterede kulturgenstande. For så vidt angår tilbagelevering af ulovligt eksporterede genstande opstiller konventionen en række betingelser for en sådan tilbagelevering.

For så vidt angår EU og EØS gælder lov nr. 1104 af 22. december 1993 om tilbagelevering af kulturgoder, der ulovligt er fjernet fra et EU-medlemslands område mv., som ændret ved lov nr. 422 af 10. juni 1997.

For så vidt angår det generelle spørgsmål om museers erhvervelser af genstande, hvis forhistorie er uafklaret, skal det bemærkes, at statslige og statsanerkendte museer må antages at være opmærksomme på de museumsetiske regler, som er vedtaget af den internationale museumsorganisation ICOM. I disse regler anføres, at »erhvervelse af en genstand, hvad enten det er ved køb, gave eller arv, bør ikke foretages, uden at ledelsen og den ansvarlige medarbejder har sikret sig, at museet kan erholde lovlig adkomst til genstanden, samt i særdeleshed at den ikke er ulovligt erhvervet i eller udført fra oprindelseslandet og/eller et andet land, hvor den kan have været ejet lovligt.«

Kapitel 11

Regnskab og revision

Bestemmelserne i kapitel 11 er en om- og sammen-skrivning af de forskellige tilskudsadministrative regler, der er fastsat for tilskudsordningerne i den gældende lov (jf. § 11, stk. 4, § 13, stk. 2). Hensigten med bestemmelserne er at fastsætte fælles regler for forslagens tilskudsordninger.

Til § 34

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren fastsætter regler om regnskabsaflæggelsen og revisionens udførelse for tilskud, der udbetales i medfør af lovforslaget. Bestemmelsen skaber grundlag for museumsstyrelsens tilsyn med forvaltningen af de statslige tilskud.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er ny. Erfaringerne har vist, at der er behov for at fastsætte nærmere bestemmelser om regnskabsaflæggelse, indsendelse af budget og beretning og grundlag for fastsættelse af rammetilskuddet

for de museer, der er omfattet af lov nr. 1104 af 29. december 1999 om regionale kulturaftaler.

Til § 35

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen giver hjemmel til, at kulturministeren kan indhente yderligere materiale fra tilskudsmodtagere til brug for Rigsrevisionen til en nøjere regnskabs gennemgang.

Til § 36

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen skaber det nødvendige hjemmelsgrundlag for, at museumsstyrelsen inden for det pågældende finansår kan forudbetale tilskud.

Til § 37

Bestemmelsen er en omskrivning af den gældende bestemmelse i § 11, stk. 4. Der tilsigtes ingen indholdsmæssige ændringer. Bestemmelsen skaber det nødvendige hjemmelsgrundlag for, at kulturministeren kan bestemme, at afgivne tilsagn kan bortfalde, og at allerede udbetalte tilskud skal tilbagebetales, hvis tilskudsmodtageren ikke opfylder betingelserne for tilskuddet eller ikke gennemfører den forudsatte aktivitet. Der sigtes i denne sammenhæng bl.a. på, at bestemmelsen kan finde anvendelse, såfremt et statsanerkendt museum tilsidesætter reglerne for opnåelse og bevarelse af tilskud efter forslaget § 14. En beslutning om bortfald af tilsagn eller tilbagebetaling af tilskud vil være baseret på en faglig indstilling herom fra museumsstyrelsen.

Kapitel 12

Administration

Til § 38

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren kan delegere opgaver og beføjelser, der i forslaget er tillagt kulturministeren, til en under Kulturministeriet oprettet styrelse. Der henvises til de almindelige bemærkninger herom.

Til stk. 2.

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage museumsfaglige afgørelser. Med bestemmelsen sigtes der på de afgørelser, der er truffet på baggrund af en faglig vurdering. Det drejer sig om tilfælde, hvor styrelsen træffer en afgørelse i forbindelse

med støtte til fællesopgaver, erhvervelser mv., jf. § 16, stk. 2.

Til § 39

Bestemmelsen er ny. Bestemmelsen fastslår, at kulturministeren fører de registre, som museerne har pligt til at indberette data til, jf. forslaget § 11, stk. 1 og § 14, stk. 1, nr. 10. Det Kulturhistoriske Centralregister og Det centrale register over kunstværker (Kunst Indeks Danmark) føres i dag i henhold til den gældende lov af hhv. Nationalmuseet (jf. § 7, stk. 5) og Statens Museum for Kunst (jf. § 8, stk. 4).

Det Kulturhistoriske Centralregister (DKC) blev oprettet i 1984 og er et topografisk baseret register over fund og fortidsminder. Registret er baseret på det omfattende kort- og tekstmateriale, der blev etableret i forbindelse med de såkaldte herredsrejser, som blev påbegyndt i forrige århundrede. Det store antikvariske materiale, som blev resultatet heraf, befinder sig i arkiver på Nationalmuseet. DKC varetager både det fortsatte arbejde med indtastningen af Nationalmuseets arkiver og registrerer alle nye fund, der indberettes via landets kulturhistoriske museer. Registret indeholder også oplysninger om fund på havbunden. Nationalmuseets marineregister og Skov- og Naturstyrelsens FREDSØ-register sammenlægges i forbindelse med ressortomlægningen, jf. ovenfor. Der vil herefter være et samlet register over fortidsminder, skibsvrag mv., der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 14, stk. 1 og 2. Skov- og Naturstyrelsen får adgang til registret i forbindelse med administrationen af naturbeskyttelsesloven. Der henvises i øvrigt til forslaget § 28 og bemærkningerne hertil. Der har igennem de senere år været arbejdet med også at inddrage oplysninger om nyere tids kulturhistorie i registret.

Kunst-Indeks Danmark (KID) er en landsdækkende database, der indeholder oplysninger om kunstværker i statslige og statsanerkendte museers samlinger. Registret blev oprettet i 1985 og indeholdt i 1998 oplysninger om ca. 36.000 værker af ca. 6000 danske og udenlandske kunstnere fordelt på 55 danske museer. Hensigten med det centrale register er, at der på tværs af museerne kan indhentes oplysninger om en bestemt kunstners værker i Danmark, værker fra en bestemt periode eller med udvalgte motiver.

Registrene skal løbende udvikles i overensstemmelse med internationale standarder og i takt med udviklingen i den moderne informationsteknologi.

Det er hensigten, at registrene fremover skal føres af museumsstyrelsen.

Kapitel 13

*Straffebestemmelser**Til § 40*

Bestemmelsen vedrører strafansvar i tilfælde, hvor lovforslaget pålægger personer forpligtelser, jf. den gældende bestemmelse i § 37.

Kapitel 14

*Afsluttende bestemmelser**Til § 41*

Der er med lovforslaget lagt op til en 3-årig overgangsperiode fra lovens ikrafttræden for så vidt angår ændring af minimums- og maksimumtilskudsgrundlaget for beregningen af statstilskud til statsanerkendte museer efter lovens §15. Der henvises til de almindelige bemærkninger herom.

Der er endvidere med lovforslaget lagt op til en 1-årig overgangsbestemmelse fra lovens ikrafttræden, for så vidt angår de ændrede finansieringsprincipper for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed mv., jf. forslaget § 27, stk. 4-7. Skæringsdatoen gælder det tidspunkt, hvor en anlægsansvarlig påbegynder et jordarbejde. Med overgangsbestemmelsen tilsigtes det, at ordningen med en tidlig inddragelse af museerne i den fysiske planlægning har tid til at slå igennem.

Til § 42

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 40. Der tilsigtes ingen indholdsmæssige ændringer. Bestemmelsen har den baggrund, at i forbindelse med Grundloven af 5. juni 1849 blev de kongelige slotte i en kundgørelse af 30. maj 1849 om Civillisten erklæret for statsejendom med bopælsret for Kongen. I samme kundgørelse blev der dog taget forbehold om »Den kronologiske Samling paa Rosenborg Slot«, idet det forbeholdtes Kongen at bestemme, om samlingen skulle indlemmes mellem statens samlinger eller betragtes som et kongeligt fidejommis. Beslutning herom blev taget ved kongelig resolution af 14. juni 1854, hvorefter samtlige på Rosenborg værende samlinger og genstande skulle udgøre én samling under navn af den kronologiske og betragtes som »det Kongelige Huses uafhængelige ejendom, arvelig fra Konge til Konge«. Den nævnte kongelige resolution forudsatte ligeledes, at Kongehusets hidtidige adgang til ved højtidelige lejligheder at benytte juveler, genstande, inventar og andre »særlige apparater« oprettholdes. Ved den kongelige resolution af 1854 blev den

kronologiske samling endvidere henlagt under en særlig bestyrelse på to personer: Den ene en minister, der siden 1866 har været den minister, hvorunder kulturelle anliggender sorteres, den anden en af Kongen udpeget person, der siden 1899 har været medlem af Kongehuset, i dag Hans Kongelige Højhed Prins Henrik. Endvidere har Kongen siden 1866 udnævnt en direktør for samlingen, som siden 1910 altid har været udpeget blandt hoffets højere embedsmænd. Det er disse ovennævnte regler, som efter forslaget udtrykkeligt opretholdes og derved får gyldighed uanset bestemmelserne i lovforslagets §§ 14 og 17.

Til § 43

Bestemmelsen indeholder forslag til ændring af naturbeskyttelseslovens bestemmelser om beskyttelse af fortidsminder og vrag på havbunden.

Den marine kulturarv er beskyttet gennem et forbud mod tilstandsændringer. Der kan i særlige tilfælde dispenseres fra forbudet. Bestemmelsen administreres i Skov- og Naturstyrelsen, og hensynet til den marine kulturarv varetages side om side med styrelsens varetagelse af natur- og råstofinteresser på havet.

Ændringsforslaget rummer for det første en konsekvensændring som følge af, at den marinarkæologiske registrerings- og undersøgelsesvirksomhed (den gældende § 14, stk. 3) overføres fra miljø- og energiministeren til kulturministeren, jf. også § 28 i nærværende forslag til museumslov. Samtidig foreslås bestemmelsen moderniseret og præciseret med sigte på at tilvejebringe et klarere hjemmelsgrundlag til at håndtere en række situationer, der knytter sig til varetagelsen af beskyttelsen af fortidsminder og vrag på havbunden.

Behovet for en præcisering af det retlige grundlag for beskyttelsen af den marine kulturarv knytter sig især til den situation, hvor en bygherre støder på et fortidsminde eller et vrag under et anlægsarbejde eller en aktivitet på havbunden. Denne situation har ikke hidtil været tilstrækkeligt reguleret for så vidt angår marine fortidsminder og vrag. Behandlingen af sådanne sager er således hidtil sket på grundlag af en administrativ praksis, som nu foreslås lovfæstet. Endvidere er der med henblik på en højere grad af forebyggelse behov for at kunne stille krav om forundersøgelser.

Selve den retlige beskyttelse af fortidsminder og vrag på havbunden ved et generelt forbud mod tilstandsændringer videreføres uændret. Hovedindholdet i ændringsforslaget er herefter, at de bestemmelser i naturbeskyttelsesloven, der regulerer beskyttelsen af den marine kulturarv:

- bliver mere præcise med hensyn til procedure og vilkårsfastsættelse

- tydeligere afspejler princippet bag opgavefordelingen på fortidsmindeområdet mellem Miljø- og Energiministeriet og Kulturministeriet, (jf. også bemærkningerne til § 28)
- indeholder en klar hjemmel til i afgørelser vedr. dispensation fra forbudet mod tilstandsændringer at fastsætte vilkår med økonomiske konsekvenser
- giver et klart operationelt grundlag for såvel borgere som myndigheder i sager vedr. fund under anlægsarbejde m.v. og
- giver bedre mulighed for en forebyggende interessevaretagelse, således at fund under anlægsarbejde m.v. imødegås bedst muligt.

Til nr. 1. (§14)

§ 14, stk. 1 om de marine fortidsminder svarer helt til den gældende bestemmelse.

I § 14, stk. 2 om de historiske skibsvrag er foretaget en sproglig modernisering.

De to bestemmelser i § 14, stk. 1 og 2 udgør gennem forbudet mod tilstandsændringer det retlige fundament for beskyttelsen af fortidsminder og historiske vrag på havbunden. Det bemærkes, at forbudet mod tilstandsændringer ikke omfatter den naturlige nedbrydning gennem vind, vejr og strøm. Den danske havbund er meget rig på fortidsminder, bl.a. fordi store dele af den danske havbund har været landområde i oldtiden. Kendte som ukendte fortidsminder og vrag er beskyttede efter bestemmelserne. Løsfund er ikke omfattet af § 14, stk. 1 og 2, men af lovforslagets § 28, stk. 5.

§ 14, stk. 3 er en ny bestemmelse, hvorefter det konkret kan bestemmes, at vrag af skibe eller andre fartøjer, der er gået tabt for mindre end 100 år siden, skal være omfattet af forbudet mod tilstandsændringer. Bestemmelsen vil give mulighed for på baggrund af en kulturhistorisk vurdering at beskytte f.eks. vrag af skibe og fly fra 2. verdenskrig. En sådan beskyttelse vil bl.a. tage sigte på at forhindre optagelse af dele af sådanne skibe eller fly.

§ 14, stk. 4 er en ny bestemmelse, hvorefter der i forbindelse med den forudgående myndighedsbehandling af et anlægsarbejde eller en aktivitet på havbunden kan stilles krav om, at den ansvarlige for anlægsarbejdet eller aktiviteten gennemfører en marinarkæologisk forundersøgelse. Formålet hermed er at forebygge situationer, hvor et anlægsarbejde eller en aktivitet må standses, fordi man støder på et fortidsminde eller et vrag under arbejdet, jf. nærmere nedenfor under bemærkninger til nr. 2.

Der foregår allerede i dag i et vist omfang en forebyggende interessevaretagelse i relation til den mari-

ne kulturarv. Således indgår den arkæologiske kulturarv blandt de forhold, der skal beskrives i forbindelse med den VVM-vurdering, der efter VVM-reglerne skal gennemføres for en række større anlægsprojekter eller som konkret kan besluttes gennemført for andre projekter. I disse tilfælde kan man allerede i dag på forhånd tage stilling til evt. berørte marine fortidsminder og vrag, så en evt. standsning af arbejdet i videst muligt omfang undgås.

Bestemmelsen tager således hovedsagelig sigte på de arbejder, der ikke er omfattet af et krav om forudgående VVM-vurdering.

Arbejder på søterritoriet reguleres i henhold til statens højhedsret, som administreres overordnet af Trafikministeriet, men på en række områder er delegeret til andre myndigheder. Sager vedr. anlæg eller aktiviteter på havbunden drejer sig f.eks. om arealindvindinger, broer, sejlrender, havneanlæg, kystbeskyttelsesaktiviteter, nedlæggelse af kabler og ledninger til forsynings- eller kommunikationsformål, havvindmøller, kløpning af optaget havbundsmateriale, havdambrug m.v.

Ansøgninger i henhold til statens højhedsret sendes efter almindelig praksis i høring hos en række berørte myndigheder med henblik på at afdække, hvilke interesser, der måtte blive berørt af det konkrete arbejde/projekt. Således er også Skov- og Naturstyrelsen høringspart bl.a. med henblik på en vurdering af evt. berørte marinarkæologiske interesser.

I tilfælde, hvor der er en begrundet formodning, men mangler konkret viden om tilstedeværelsen af marinarkæologiske interesser vil det være hensigtsmæssigt at kunne stille krav om en forudgående marinarkæologisk forundersøgelse. Hidtil har man alene kunnet anbefale, at der gennemføres en sådan forundersøgelse.

Forundersøgelsen betales af bygherren, som herved i videst muligt omfang sikrer sig imod senere standsninger af arbejdet. Forundersøgelsen skal udføres på baggrund af en række tekniske minimumsstandarder, som gør undersøgelsen anvendelig som grundlag for at konstatere, om der befinder sig beskyttede objekter i det undersøgte område. Sådanne standarder vil blive udarbejdet i samarbejde med museumsstyrelsen. Bygherren vælger selv, hvem der skal udføre forundersøgelsen.

Hvis der ved forundersøgelsen findes beskyttede fortidsminder eller vrag, vil forundersøgelsen danne grundlag for en beslutning om evt. dispensation fra § 14 stk. 1 eller 2, jf. nærmere nedenfor under pkt. 3. Hvis forundersøgelsen ikke giver indikationer på tilstedeværelsen af beskyttede fortidsminder eller vrag

vil beskyttede interesser som udgangspunkt ikke være berørt, og risikoen for at støde ind i beskyttede objekter med den konsekvens, at arbejdet skal standses, er minimeret i væsentligt omfang.

Det bemærkes, at den gældende § 14, stk. 4, hvorefter der kan fastsættes særlige regler om beskyttelse af fortidsminder eller vrage, ikke er medtaget i bestemmelsen, men foreslås ophævet. Baggrunden herfor er, at en sådan generel mulighed nu findes i naturbeskyttelseslovens § 51, som fik sin nuværende udformning, herunder med hensyn til det geografiske anvendelsesområde, ved lovrevisionen i 1992. Den gældende § 14, stk. 4 er derfor overflødig.

Til nr. 2. (§ 14a)

Denne bestemmelse er ny og tager sigte på »pludselige« fund af fortidsminder eller vrage under et anlægsarbejde el.lign. Efter bestemmelsen skal bygherren anmelde fundet til kulturministeren, jf. lovforslagets § 28, og arbejdet skal standses. Herefter beslutter miljø- og energiministerne (Skov- og Naturstyrelsen) inden 4 uger, om arbejdet kan fortsætte eller om det fortsat skal være indstillet, indtil der er foretaget en marinarkæologisk undersøgelse. En sådan undersøgelse skal i givet fald gennemføres hurtigst muligt. Det fremgår endvidere af bestemmelsen, at udgiften til undersøgelser og evt. sikring af det påtrufne fortidsminde eller vrage skal afholdes af den ansvarlige for anlægsarbejdet eller aktiviteten.

Overvejelserne om at foreslå en sådan bestemmelse har bl.a. baggrund i en afgørelse fra Naturklagenævnet i en sag om fund af et skibsvrage i forbindelse med uddybningsarbejder i Ebeltoft fiskerihavn. Arbejdet blev standset, og Skov- og Naturstyrelsen meddelte påbud om udførelse af en marinarkæologisk dokumentation og efterfølgende sikring af vraget, udført af Nationalmuseet og betalt af bygherren, Ebeltoft Kommune. Dette var i overensstemmelse med hidtidig praksis. Ebeltoft Kommune påklagede betalingspåbuddet.

Naturklagenævnet ophævede Skov- og Naturstyrelsens afgørelse, fordi nævnet fandt, at der med den nuværende udformning af § 14 (stk. 2) ikke kan stilles krav om en marinarkæologisk dokumentation og efterfølgende tildækning, betalt af bygherren. Naturklagenævnet tilkendegav bl.a. i afgørelsen, at »der må være angivet en udtrykkelig hjemmel til at pålægge udgifter til undersøgelse og tildækning af et skibsvrage som det omhandlede«.

Udover dette hjemmelsproblem i relation til at pålægge bygherren de nævnte omkostninger, kan der drages den erfaring fra sagens forløb, at en beskyttelsesbestemmelse som den gældende § 14, stk. 2, ikke i

sig selv udgør et velegnet instrument til at håndtere en situation, hvor beskyttelsen »pludselig« er truet.

Forslaget til § 14a, der supplerer de generelle beskyttelsesbestemmelser i § 14, stk. 1 og 2, giver et klart operationsgrundlag for bygherren og myndighed i sager vedr. »pludselige« fund og tilvejebringer herudover den nødvendige hjemmel til at pålægge bygherren den økonomiske omkostning ved undersøgelse og evt. sikring af det fundne fortidsminde eller vrage. Sammen med den foreslåede § 14, stk. 4, skal bestemmelsen udgøre et incitament til, at de kulturhistoriske interesser undersøges på forhånd. En situation, som den, bestemmelsen regulerer, forudses derfor kun at forekomme meget sjældent.

Fund under et anlægsarbejde m.v. skal anmeldes til kulturministeren (museumsstyrelsen) efter reglerne i museumslov (jf. lovforslagets § 28). Museumsstyrelsen underretter uden unødigt ophold og efter en på forhånd aftalt procedure Skov- og Naturstyrelsen om, at der er sket et fund under et anlægsarbejde. Skov- og Naturstyrelsen varetager herefter myndighedsopgaverne i forbindelse med den opståede § 14a-situation, og skal herefter inden for 4 uger skabe klarhed over om og hvordan arbejdet kan fortsætte. Hvis der ikke inden for denne frist er truffet en beslutning i henhold til § 14a, stk. 2, kan arbejdet genoptages.

Konkret vil der herefter ske det, at Skov- og Naturstyrelsen får foretaget en marinarkæologisk forundersøgelse. Formålet med en sådan undersøgelse er for det første at konstatere, om der er tale om et beskyttet objekt, og for det andet – hvis dette viser sig at være tilfældet – at fastslå udstrækning, bevaringstilstand og datering af det fundne fortidsminde eller vrage. Undersøgelsen foretages af marinarkæologiske dykkere, som rekvireres i museumsstyrelsen.

Hvis der ikke er tale om et beskyttet objekt, meddeler Skov- og Naturstyrelsen bygherren, at arbejdet kan fortsætte. Dette skal ske inden 4 uger fra anmeldelsen.

Hvis det viser sig, at der er tale om et beskyttet objekt, skal Skov- og Naturstyrelsen vurdere fundets kulturhistoriske værdi. Skov- og Naturstyrelsen vil som altovervejende hovedregel til brug for denne vurdering indhente en kulturhistorisk faglig udtalelse hos museumsstyrelsen. Vurderingen kan føre til to forskellige resultater, nemlig at fundet har henholdsvis ringe eller betydelig kulturhistorisk værdi.

Hvis fundet har ringe værdi meddeler Skov- og Naturstyrelsen bygherren tilladelse til at arbejde videre med den konsekvens, at fundet ødelægges helt eller delvis. Denne tilladelse meddeles efter § 65, stk. 1, jf. § 14, stk. 1 eller 2. En sådan tilladelse skal i givet fald også meddeles inden 4 uger fra anmeldelsen.

F. t. Museumslov

Hvis fundet har betydelig kulturhistorisk værdi kan Skov- og Naturstyrelsen beslutte, at arbejdet skal være indstillet, indtil der er foretaget en marinarkæologisk undersøgelse, herunder udgravning. En sådan beslutning skal ligeledes meddeles den ansvarlige for arbejdet inden 4 uger fra anmeldelsen af fundet.

Formålet med en marinarkæologisk undersøgelse er at dokumentere fortidsmindet eller vraget for eftertiden og derved uddrage den kildemæssige værdi heraf. Det bemærkes, at der ved en beslutning om en marinarkæologisk undersøgelse – ud over fundets kulturhistoriske værdi – også vil blive lagt vægt på, om undersøgelsen vil give væsentlig ny viden. Hvis en undersøgelse ikke vil give væsentlig ny viden, vil kravet om en marinarkæologisk undersøgelse blive begrænset til kun at omfatte en dokumentation af den beskadigede del af det fundne objekt.

Den marinarkæologiske undersøgelse foretages af museumsstyrelsen eller af et museum, som denne styrelse udpeger til opgaven, jf. § 28, stk. 3 i forslaget til museumslov. Undersøgelens omfang tilrettelægges i et samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen og det pågældende museum og kan ikke iværksættes, før Skov- og Naturstyrelsen har accepteret budget og tidsplan for undersøgelsen. Den, der er berørt af en arbejdsstandsning, vil naturligvis også løbende blive inddraget i og orienteret om, hvad der sker i sagen.

Ifølge § 14 a, stk. 2 skal en marinarkæologisk undersøgelse gennemføres hurtigst muligt. Det har været nøje overvejet, om der i selve bestemmelsen kunne indsættes en bestemt tidsfrist, inden for hvilken undersøgelsen skal være gennemført. Udgangspunktet vil være, at standsningsperioden skal være så kort som overhovedet muligt og at den marinarkæologiske undersøgelse gennemføres inden for 3 måneder fra anmeldelsen af fundet.

Da marinarkæologiske undersøgelser er meget afhængige af vejrforholdene og dermed af årstiden, vil det imidlertid kunne forekomme, at en sådan frist er for kort. I særlige situationer, hvor fundet er gjort på et »ugünstigt« tidspunkt af året, vil der derfor kunne gå mere end 3 måneder, før undersøgelsen er gennemført. Under alle omstændigheder vil det blive tilstræbt, at den periode, hvor arbejdet er standset, ikke går ud over 6 måneder.

Den marinarkæologiske undersøgelse kan føre til, at det besluttes enten at det beskyttede objekt skal forblive på stedet og den beskadigede del sikres, eller at det beskyttede objekt skal tages op evt. med henblik på beskyttende konservering. Udgangspunktet vil være en beskyttelse på stedet. En optagelse vil alene blive aktuelt, hvis fundet har meget væsentlig kultur-

historisk værdi og anlægsarbejdet eller aktiviteten ikke eller kun vanskeligt kan flyttes. En beslutning om optagelse indebærer, at Skov- og Naturstyrelsen op hæver beskyttelsen i henhold til § 65, jf. § 14, stk. 1 og 2. Objektet er herefter ikke omfattet af naturbeskyttelsesloven, men af museumsloven, jf. lovforslaget § 28, og dets videre skæbne afgøres i henhold til denne bestemmelse.

Når den marinarkæologiske undersøgelse er gennemført, giver Skov- og Naturstyrelsen bygherren meddelelse om, at arbejdet kan genoptages. Der kan i denne forbindelse fastsættes vilkår, herunder om særlige foranstaltninger, så længe der arbejdes i nærheden af det beskyttede objekt o.lign.

Efter § 14a, stk. 3 afholdes udgiften til undersøgelser og evt. sikring af det påtrufne fortidsminde eller vrag af den ansvarlige for anlægsarbejdet eller aktiviteten. Der er i denne forbindelse tilstræbt en parallel til finansieringsprincippet i forslaget til museumslov. Ved fastlæggelsen af omfanget af den marinarkæologiske undersøgelse vil der endvidere blive taget udgangspunkt i proportionalitetsprincippet, således at omkostningerne står i et rimeligt forhold til den samfundsmæssige nytteværdi af det konkrete anlægsprojekt. Denne vurdering vil efter omstændighederne også kunne føre til, at der optages forhandlinger med bygherren med henblik på at justere projektet, så det ikke berører den marine kulturarv.

Det bemærkes, at undersøgelser i denne bestemmelse omfatter forundersøgelsen, som skal udføres i alle tilfælde og – hvis en sådan besluttes – den marinarkæologiske undersøgelse på havbunden med efterfølgende udarbejdelse af en beretning.

Til nr. 3 (§ 65, stk. 1)

Efter naturbeskyttelseslovens § 65 kan der i særlige tilfælde gøres undtagelse fra beskyttelsen i § 14, stk. 1 og 2. Forslaget indebærer, at denne bestemmelse suppleres dels med en bestemmelse om høring af kulturministeren, dels med en bestemmelse, hvorefter der ved meddelelse af dispensation fra § 14, stk. 1 og 2 kan stilles vilkår, herunder om, at der for ansøgerens regning skal udføres en marinarkæologisk undersøgelse.

Den foreslåede fakultative høringsforskrift skal ses på baggrund af, at anmeldelses- og registerforpligtelsen – og dermed det grundlæggende datagrundlag – er overført fra miljø- og energiministerens til kulturministerens. Høringen vil hovedsagelig blive anvendt i sager, der rummer en væsentlig konflikt mellem projektets samfundsmæssige nytteværdi og den berørte kulturhistoriske interesse.

Med hensyn til den foreslåede vilkårsbestemmelse bemærkes, at det hidtil har været praksis at pålægge en ansøger at betale for en evt. marinarkæologisk undersøgelse som led i tilladelsen til at tilsidesætte beskyttelsen efter § 14, stk. 1 og 2. En sådan undersøgelse udgør således den »pris« en bygherre må betale for en sådan tilsidesættelse. Det bemærkes, at et vilkår herom i overensstemmelse med det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip skal stå i et rimeligt forhold til selve indgrebet i beskyttelsesobjektet. Bestemmelsen skal endvidere ses i forlængelse af den Naturklagenævnsafgørelse, der er nævnt under bemærkningerne til nr. 2.

Til nr. 4 (§ 78, stk. 4)

Forslaget indebærer, at afgørelser efter den foreslåede § 14a, stk. 2 kan påklages til Naturklagenævnet. Afgørelser efter § 65, stk. 1 for så vidt angår dispensationer fra § 14, stk. 1 og 2 kan i forvejen påklages til Naturklagenævnet, bortset fra tilladelser til arkæologiske undersøgelser af fortidsminder og vrug. Efter som § 14a, stk. 2-afgørelser ofte vil være belastende

for den bygherre, der berøres af afgørelsen, findes det ud fra en retssikkerhedsmæssig betragtning rimeligt at afgørelsen kan påklages til en uafhængig klageinstans, som så bl.a. – afhængig af den enkelte sags konkrete omstændigheder – kan vurdere, om det skøn, afgørelsen hviler på, ligger inden for lovens rammer og om de pålagte omkostninger er rimelige ud fra en proportionalitetsbetragtning.

Til nr. 5 (§ 89, stk. 1)

Forslaget indebærer, at overtrædelser af § 14a, stk. 1, dvs. undladelse af at standse arbejdet, hvis der under et anlægsarbejde eller en aktivitet findes spor af fortidsminder eller vrug, der er omfattet af § 14, stk. 1 og 2, strafbelægges.

Overtrædelse af vilkår for dispensation fra § 14, stk. 1 og 2 og i afgørelser efter § 14a, stk. 2 vil være strafbelagt efter § 89, stk. 1 nr. 8)

Til § 44

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Til lovforslag nr. L 152. Skriftlig fremsættelse (31. januar 2001)

Kulturministeren (Elsebeth Gerner Nielsen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til Museumslov.

(Lovforslag nr. L 152).

Museernes grundlæggende opgave er at give befolkningen adgang til kultur- og naturarven, herunder at belyse den kultur- og naturhistoriske udvikling i Danmark og i verden omkring os. Den informationsteknologiske udvikling og globaliseringen giver det danske samfund og dansk kultur nye muligheder og nye udfordringer, som museernes skal bidrage til at udnytte og finde svar på.

Det overordnede formål med loven er at give museerne bedre vilkår for at løse disse opgaver, samt for at videreudvikle rollen som moderne videns- og oplevelsescentre, der bidrager til samfundets uddannelsesmæssige og kulturelle udvikling. Loven er således et element i regeringens indsats i tilknytning til udviklingen af informations- og videnssamfundet. Ved en ændring af formålsbestemmelsen er der lagt vægt på museernes indsats i et kulturelt mangfoldigt samfund.

Lovforslaget har følgende hovedpunkter:

1. Skærpede krav til museumsfaglig kvalitet og standard for at der kan ydes statstilskud til museets drift.

Den kommende museumsstyrelse vil ved en løbende kvalitetsvurdering påse, at museerne opfylder betingelserne for statsanerkendelsen. Kvalitetsvurderingen vil have karakter af rådgivning, men vil, såfremt det konstateres, at et statsanerkendt museum ikke har rettet op på alvorlige mangler i varetagelsen af ansvarsområdet, kunne danne grundlag for en fratagelse af statsanerkendelsen.

Som noget nyt understreges det i loven, at det er en betingelse for modtagelse af tilskud, at museerne tilstræber størst mulig tilgængelighed for handicappede samt formidler til børn og unge. Dette skal bl.a. ses i lyset af kulturministerens handlingsplan for handicappedes adgang til kulturen, der blev offentliggjort i november 1999, samt i lyset af regeringens børnekulturpolitiske redegørelse, der blev fremlagt i oktober 1999.

Det er intentionen, at landets museer skal spille en aktiv rolle for at give børn de bedst mulige kulturelle vilkår og muligheder. Børn skal opleve museerne som en del af deres kultur, og det enkelte museum – under hensyn til dets karakter – må vurdere sin virksomhed i relation til børn.

Det tilstræbes, at museerne gøres mere tilgængelige for handicappede ved at der skabes størst mulig fysisk tilgængelighed, tilgængelig formidling og tilgængelighed til udvalgte dele af samlingerne for alle personer med handicap.

Disse elementer vil indgå i museumsstyrelsens kvalitetsvurdering og ved vurderingen af, om der kan ydes statsligt tilskud.

Som følge af de skærpede kvalitetskrav vil det økonomiske grundlag for de statsanerkendte museer blive styrket. Loven indeholder følgende elementer, der alle har til formål at styrke museernes økonomi:

- Minimum for det ikke-statslige tilskud til det enkelte museum vil blive forhøjet fra de nuværende 750.000 kr. til 1,2 mio. kr. i 2004. Der etableres en overgangsordning, således at det nye minimumsgrundlag skal været nået i 2004.
- Der etableres en midlertidig ophjælpingspulje på 1,0 mio. kr. årligt i 2002-2004 for at lempe overgangen for visse museer, der i dag modtager et relativt beskedent ikke-statsligt tilskud.
- Der gennemføres en særlig løsning, således at der ved fastsættelse af minimum kan tages hensyn til museer på små øer.

– Maksimum for det ikke-statslige tilskud, der kan udløse et statstilskud, forhøjes fra det nuværende 1,9 mio. kr. til 2,2 mio. kr. for det enkelte museum. Dette indebærer en højere statslig andel af tilskuddet til større museer.

Det indgår i lovens økonomiske grundlag, at den statslige bevilling til tilskudsformål vil blive forhøjet under hensyn til de ovennævnte forslag.

2. Der sker ved loven en tydeliggørelse af de tre museumskategoriens særlige egenskaber (kulturhistoriske museer, kunstmuseer og naturhistoriske museer). Det betones, at museerne skal samarbejde inden for de enkelte kategorier og mellem kategorierne.

Der etableres en hovedmuseumsfunktion for det naturhistoriske område, samt en mulighed for at beskytte usædvanlige naturhistoriske genstande i forbindelse med foretagelse af jordarbejder. Endelig bliver bestemmelsen om naturhistoriske fund af enestående karakter, såkaldt danekræ, præciseret således, at den er parallel med ordningen for danefæ.

3. Ved loven etableres en ordning, som tilskynder til en inddragelse af museerne i den fysiske planlægning og til, at konsekvenserne for kulturarven af et påtænkt anlægsarbejde belyses så tidligt som muligt.

Inddragelsen af museerne i den fysiske planlægning skal medvirke til, at museerne kan gøre opmærksom på tilfælde, hvor kulturarven er truet af planlagte projekter, og at f.eks. arealer, hvor der er kendte og væsentlige fortidsminder under jordoverfladen, i videst muligt omfang friholdes for anlægsaktiviteter, skovrejsning mv.

Tilsvarende vil inddragelsen af museerne i planlægningen af konkrete jordarbejder på landjorden skabe bedre mulighed for, at arbejderne tilrettelægges, så de ikke berører kulturarven. Dette kan fx ske i forbindelse med placering af byggefeltet eller ved friholdelse af afgrænsede arealer for dybdepløjning.

Det forventes, at et større hensyn til kulturarven i den fysiske planlægning og i tilrettelæggelsen af anlægs- og jordarbejder vil betyde, at behovet for arkæologiske udgravninger mindskes. Det er således en målsætning, at de samlede samfundsøkonomiske omkostninger til sikring af bevaringsværdier i jorden bliver mindsket.

4. Loven indeholder en omlægning af finansieringsprincipperne for den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed, således at det som udgangspunkt vil være den anlægsansvarlige -

f.eks. en bygherre, en lodsejer, eller en gårdejer - der skal finansiere gennemførelsen af en eventuelt nødvendig arkæologisk undersøgelse.

Formålet med omlægningen er, at der i tilknytning til såvel offentlige som private jordarbejder skal etableres et økonomisk incitament for den anlægsansvarlige til at inddrage museerne så tidligt som muligt i anlægsprocessen. En tidlig inddragelse vil også kunne medvirke til at mindske risikoen for standsning af arbejder på grund af fund af væsentlige bevaringsværdier.

Det er således forudsat i ordningen, at en offentlig eller privat anlægsansvarlig vil kunne indhente en udtalelse fra et museum om risikoen for at ødelægge væsentlige bevaringsværdier ved det pågældende jordarbejde.

Kulturministeriet vil fortsat finansiere arkæologiske undersøgelser i en række tilfælde, bl.a. når udgravninger er forårsaget af almindelig dyrkning af landbrugsafgrøder og almindelig skovdrift.

Den foreslåede finansieringsordning vil endvidere blive kombineret med en målrettet tilskudsordning, der kan tage hensyn til situationer, hvor udgiften til arkæologiske undersøgelser i forbindelse med anlægsarbejder må anses for uforholdsmæssig stor.

Omlægningen af finansieringsprincipperne vil således ikke medføre en mindskelse af det statslige økonomiske engagement i den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed.

5. Der oprettes en museumsstyrelse, der som udgangspunkt vil overtage alle museumsnævnets nuværende opgaver samt de opgaver, som Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat løser i dag. Hertil kommer de registeropgaver, som løses af de to hovedmuseer, Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst samt evt. visse opgaver af administrativ karakter fra Kulturministeriets departement.

Baggrunden for at etablere en museumsstyrelse er bl.a. ønsket om at styrke fagligheden i betjeningen af ministeren og forvaltningen på området. Det er således forudsat at museumsstyrelsen vil medvirke til at fremme helhedstænkning og fleksibilitet samt styrke tværgående initiativer og udviklingsprojekter.

6. Efter drøftelser med Amdtsrådsforeningen foreslås det, at det fremover vil være amternes opgave at drive museumsrådene, der har til opgave at samordne og fremme museumsarbejdet i det pågældende amt.

7. Som følge af omorganiseringen af den statslige marinarkæologiske registrerings- og undersøgelsesvirksomhed overføres anmeldelsespligten vedrørende den marinarkæologiske kulturarv fra naturbeskyttelsesloven til museumsloven.

På vegne af miljø- og energiministeren foreslås en ændring naturbeskyttelsesloven som følge af den nævnte opgaveoverførsel. Endvidere foreslås en præcisering af hjemmelsgrundlaget for beskyttelsen af den marinarkæologiske kul-

turarv samt en mulighed for at dispensere for alderskriteriet på 100 år i naturbeskyttelseslovens § 14.

Der er i forbindelse med loven tilstræbt sammenhæng mellem de to lovgivningskomplekser og en tydeliggørelse af ansvars- og kompetencefordelingen mellem de statslige myndigheder.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til Folketingets velvillige behandling.